

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ - ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΘΕΜΑ:

"Αγροτουριστικές Δραστηριότητες στην Ελλάδα
Αγροτουριστικά Καταλύματα και Προσφερόμενες
Υπηρεσίες - Τάσεις και Προοπτικές, με αξιολόγηση της
διατήρησης της αυθεντικότητας: Η περίπτωση της
Δυτικής Θεσσαλίας"

Επιβλέπων: Κ.Δ. Αποστολόπουλος

Μέλη: Ε. Θεοδοροπούλου
Ε. Γεωργιτσογιάννη

ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
Α.Μ. 9520

ΑΘΗΝΑ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 5
1.2	Σκοπός - στόχοι της μελέτης	5
1.3	Ήπιες μορφές τουρισμού	6
1.3.1.	Εννοιολογικός προσδιορισμός του Αγροτουρισμού - ανάλυση του όρου	7
1.4	Προϋποθέσεις αγροτουριστικής ανάπτυξης	8
1.5	Στόχοι του αγροτουρισμού	10
2.	ΜΟΡΦΕΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΗ Β. ΑΜΕΡΙΚΗ	
2.1	Γενικά	11
2.2	Γαλλία	11
2.3	Ιταλία	12
2.4	Γερμανία - Αυστρία	13
2.5	Ιρλανδία	13
2.6	Αγγλία	14
2.7	Η.Π.Α. - Καναδάς	14
3.	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	
3.1	Κοινοτική πολιτική και αγροτουρισμός	16
3.2	Κοινοτικές πρωτοβουλίες LEADER I και LEADER II	17
4.	Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
4.1	Αγροτουριστικές εφαρμογές στην Ελλάδα	20
4.2	Αγροτουρισμός και αειφόρος αγροτική ανάπτυξη	21
4.3	Ιδιαιτερότητες και περιορισμοί του αγροτουρισμού στις αγροτικές μεσογειακές χώρες	23
4.4	Κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού	25
5.	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ Ε- ΠΙΠΕΔΟ	
5.1	Μοντέλο οργάνωσης του αγροτουρισμού	28
5.2	Φορείς αγροτουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο	29
5.2.1	Φορείς αγροτουριστικής ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο	30
5.3	Προβλήματα των αγροτικών περιοχών	32

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

6.	ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ (ΝΟ- ΜΟΙ ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ)	
6.1	Ιστορικά στοιχεία της περιοχής που μελετήθηκε	35
6.1.1	N. Τρικάλων	35
6.1.2	N. Καρδίτσας	37
6.2	Στόχοι της έρευνας	40
6.3	Μεθοδολογία της έρευνας	40
6.3.1	Ερωτηματολόγιο	40
6.3.2	Επιλογή του δείγματος	41
6.3.3	Ανάλυση των αποτελεσμάτων	41
6.3.4	Συνοπτικά αποτελέσματα της έρευνας	47
7.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΟΥ ΜΕΛΕΤΗΘΗΚΕ	49
8.	ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ - ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
8.1	Ανακεφαλαίωση	52
8.2	Βασικά συμπεράσματα	54
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	56

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α:	ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β:	ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕ- ΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ:	ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ:	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε:	ΕΙΚΟΝΕΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ:	ΧΑΡΤΕΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ:	ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα βεβαίως, παρακαλώ μου να μην υπερκαταβάλω όλους εκείνους που με την καλοσύνη τους βοήθησαν στη συγκέντρωση των στοιχείων και το σπινθηρίσιμο ενδιαφέρον τους για τον σκοπό σκοπούμενης ή παρεχόμενης μελέτης.

Ειδικά την ευχαριστώ τους φορείς που ανταποκρίθηκαν στις συνεντεύξεις και στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

Ειδικά τους ευχαριστώ τους φίλους και συγγενείς μου που με την καλοσύνη τους βοήθησαν στην ολοκλήρωση της μελέτης. Ειδικά τους ευχαριστώ τους φίλους και συγγενείς μου που με την καλοσύνη τους βοήθησαν στην ολοκλήρωση της μελέτης.

Ειδικά τους ευχαριστώ τους φίλους και συγγενείς μου που με την καλοσύνη τους βοήθησαν στην ολοκλήρωση της μελέτης. Ειδικά τους ευχαριστώ τους φίλους και συγγενείς μου που με την καλοσύνη τους βοήθησαν στην ολοκλήρωση της μελέτης.

Όσο η πόλη προκαλεί την ανησυχία (ανεργία, ανασφάλεια,...), τόσο η εξοχή καθησυχάζει. Όσο πιο πικρό είναι το παρόν, τόσο πιο γλυκό μοιάζει το παρελθόν. Όσο λιγότερο ξέρουμε που πάμε, τόσο περισσότερο θέλουμε να συναναστρεφόμεστε ανθρώπους με σταθερές ρίζες.

Henri Grolleau

1. ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

1.1 Γενικά

Στο παρόν πόνημά, στα πλαίσια του οποίου, το θέμα που αφορά την αποστολή, δίδονται ορισμένες απαντήσεις της μελέτης καθώς και οι πηγές αυτής. Ακόμα γίνεται αναφορά στις έννοιες των Έργων, Εργαζομένων, Γεωργικών, Αποστολών, ο συνδυασμός των οποίων αποτέλεσε το αντικείμενο της μελέτης. Η μελέτη αυτή έγινε στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήταν βασική παράλειψή μου να μην ευχαριστήσω όλους εκείνους που με τον τρόπο τους βοήθησαν στη συγκέντρωση των στοιχείων και γενικότερα του υλικού, βάσει του οποίου εκπονήθηκε η παρούσα μελέτη.

Καταρχήν ευχαριστώ τους φορείς που ανταποκρίθηκαν στις συνευτεύξεις και στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θέλω να εκφράσω προς τον κ. Κων/νο Δ. Αποστολόπουλο, Αναπλ. Καθηγητή, για την άψογη συνεργασία την οποία είχα μαζί του και τις πολύτιμες συμβουλές του για την περάτωση της πτυχιακής μελέτης μου.

Επίσης, ευχαριστίες θέλω να εκφράσω προς την κα. Ελένη Θεοδωροπούλου, Λέκτορα και Ευαγγελία Γεωργιτισογιάννη, Λέκτορα, οι οποίες με καθοδήγησαν κατά τη διάρκεια της πτυχιακής μου μελέτης.

Επίσης, στο πλαίσιο του οποίου, καθώς επίσης γίνεται αναφορά στην έρευνα, στη μεθοδολογία και αποτελέσματα της έρευνας και στην ανάλυση στατιστικών δεδομένων.

Στο ίδιο πλαίσιο γίνεται αναφορά στην ανάλυση στατιστικών δεδομένων.

1.2 Σκοπός – Στόχοι της μελέτης

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλυθεί η αποτελεσματικότητα σήμερα όσον αφορά την ανάπτυξη του Αγροτικού στην Ελλάδα και ειδικότερα στους Ν. Τρικάλων και Καρδίτσας (Δυτική Θεσσαλία).

Ειδικότερα οι στόχοι της μελέτης είναι να παρουσιαστούν πληροφορίες, καθώς και στοιχεία στο εξής:

- Αναφορά στις μορφές Αγροτισμού στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά

Στο παρόν πόνημα, στο πρώτο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί την εισαγωγή, δίδονται ο γενικός σκοπός της μελέτης καθώς και οι στόχοι αυτής. Κατόπιν γίνεται αναφορά στις έννοιες των Ήπιων Μορφών Τουρισμού. Ακολουθεί ο εννοιολογικός προσδιορισμός του «Αγροτουρισμού» και η ανάλυσή του. Επίσης, στο πρώτο κεφάλαιο δίδονται οι προϋποθέσεις αγροτουριστικής ανάπτυξης, καθώς και οι στόχοι του Αγροτουρισμού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην πορεία την οποία ακολούθησε ο Αγροτουρισμός στον Ευρωπαϊκό χώρο και ειδικότερα στις ακόλουθες χώρες: Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία – Αυστρία, Η.Π.Α. – Καναδάς.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στην πολιτική την οποία ακολούθησε η Κοινότητα αναφορικά με τον Αγροτουρισμό, καθώς και τα Ευρωπαϊκά προγράμματα LEADER I και LEADER II για τον Αγροτουρισμό.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά για τον Αγροτουρισμό στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα επιχειρείται μία αναφορά στις αγροτουριστικές εφαρμογές στην Ελλάδα, στα προβλήματα και στις προοπτικές του αγροτουρισμού, στα μοντέλα οργάνωσής του και τέλος στους φορείς αγροτουριστικής ανάπτυξης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Στο πέμπτο κεφάλαιο ακολουθεί η έρευνα Αγροτουρισμού στους Ν. Τρικάλων και Ν. Καρδίτσας. Δίδονται ιστορικά στοιχεία για τις περιοχές που μελετήθηκαν, καθώς επίσης γίνεται αναφορά στους στόχους της έρευνας, στη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, στα αποτελέσματα της έρευνας και στην ανάλυση στατιστικών δεδομένων.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται ανακεφαλαίωση και εξάγονται τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας.

1.2 Σκοπός – Στόχοι της μελέτης

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλυθεί η επικρατούσα κατάσταση σήμερα όσον αφορά την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα και ειδικότερα στους Ν. Τρικάλων και Καρδίτσας (Δυτική Θεσσαλία).

Ειδικότερα οι στόχοι της μελέτης είναι να παρουσιαστούν πληροφορίες, καθώς και στοιχεία στα εξής:

- Αναφορά στις μορφές Αγροτουρισμού στην Ευρώπη και στην Ελλάδα

- Εντοπισμός των διαφόρων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν όσοι ασχολούνται με τις αγροτουριστικές δραστηριότητες.
- Αναφορά στις τάσεις και στις προοπτικές του Αγροτουρισμού, καθώς και αξιολόγηση της διατήρησης της αυθεντικότητας αναφορικά με τις προσφερόμενες υπηρεσίες από τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- Προώθηση του Αγροτουρισμού στις ορεινές και μειονεκτικές κυρίως περιοχές της χώρας μας, για το καλό του αγροτικού πληθυσμού και γενικότερα του πληθυσμού της υπαίθρου.

1.3 Ήπιες Μορφές Τουρισμού

Οι κάτοικοι των πόλεων επιζητούν όλο και περισσότερο την επαρχία. Αυτοί που την αναζητούν, στην ουσία επιθυμούν να νιώσουν απλές συγκινήσεις, σε έναν απλό κόσμο, κάνοντας απλά πράγματα, ξεφεύγοντας από τα διάφορα προβλήματα που προκαλεί ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός, όπως περιβαλλοντικά, πολιτισμικά, κοινωνικά και στρέφοντας την προσοχή και το ενδιαφέρον τους στις ήπιες μορφές τουρισμού.

Σ' αυτό το είδος του τουρισμού ανήκει ο Αγροτουρισμός, που περιλαμβάνει συνήθως τον «πράσινο» τουρισμό, τον ήπιο, τον εναλλακτικό, το διαφορετικό, τον τοπικό τουρισμό, τον τουρισμό στην εξοχή ή, για ορισμένους, ακόμη και τα πάρκα με τις οργανωμένες ψυχαγωγικές δραστηριότητες και τις μεγάλες αλυσίδες ξενοδοχείων. Ωστόσο ο αγροτικός τουρισμός υπάρχει, αναπτύσσεται, αρέσει γιατί διαφέρει από το «βιομηχανικό» τουρισμό και τον τουρισμό των «σταθμών» (Henri Grolleau, 1994).

Ακόμη «Ήπιος Τουρισμός» καλείται ο τουρισμός, ο οποίος δεν καταστρέφει τον πολιτισμό της κοινότητας διότι, εκτός των άλλων, προσπαθεί ενεργά να ενθαρρύνει το σεβασμό προς την πολιτισμική πραγματικότητα διαμέσου της εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και γενικότερα των "οργανωμένων συνόλων" (Ιακωβίδου, 1994).

Συνεπώς, ως Ήπια Μορφή Τουρισμού θεωρείται η μικρής κλίμακας ανάπτυξη τουρισμού που αντιδιαστέλλεται από το μαζικό τουρισμό, ο οποίος που προέρχεται και οργανώνεται από τους τοπικούς φορείς (ενδογενές δυναμικό) και σαφώς επιφέρει λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις, όπως πολιτισμικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές, απ' ό,τι ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός.

Τέλος, ως είδη Ήπιων Μορφών Τουρισμού μπορούν να θεωρηθούν ο Αγροτουρισμός, Οικοτουρισμός ή Οικολογικός Τουρισμός, ο Οικοαγροτουρισμός, ο Ιστορικός – Περιπατητικός Τουρισμός, ο Οικογενειακός Τουρισμός του Αγροτικού Χώρου, ο Αγροτουρισμός για άτομα με ειδικές ανάγκες ή για άτομα τρίτης ηλικίας κ.ά. (Αποστολόπουλος, 1997),

1.3.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός του αγροτικού τουρισμού – Ανάλυση του όρου.

Οριοθετώντας την έννοια "Αγροτουρισμός" θα μπορούσε κανείς να αναφέρει ότι πρόκειται για την τουριστική εκείνη δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό, από τους απασχολούμενους κυρίως στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και ειδικότερα σε οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών και που στηρίζεται στην αξιοποίηση των φυσικών, πολιτιστικών τοπικών πόρων, ικανοποιεί εξειδικευμένες προσωπικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου και αποβλέπει στη συγκράτηση και παλιννόστηση του γηγενή πληθυσμού, στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας και στην άνοδο του βιοτικού και πολιτισμικού του επιπέδου, (Λογοθέτης, 1988 Βαφειάδης κ.ά. 1992)

Από τον ορισμό αυτόν του αγροτουρισμού, μπορεί κανείς να διακρίνει τις βασικές συνιστώσες του αγροτουριστικού προγράμματος που είναι:

Καταρχήν είναι πρόγραμμα που διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό από τη λειτουργία του λεγόμενου μαζικού τουρισμού. Δεν είναι ο αστικός χώρος που μπορεί να εφαρμοστεί ο αγροτουρισμός. Δεν είναι η μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα, με την απρόσωπη φιλοξενία. Δεν είναι το συγκεντρωμένο κέρδος στα χέρια του ενός ή της μιάς επιχείρησης.

Είναι το εναλλακτικό μοντέλο ανάπτυξης που μπορεί να δεχθεί ένα τέτοιο πρόγραμμα, σε συμπληρωματική βάση σε σχέση με την κύρια δραστηριότητα, που είναι και παραμένει η γεωργία. Είναι η μικρή μονάδα οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής που θα φιλοξενεί τους τουρίστες. Είναι το μέσο μεταφοράς πόρων από τον αστικό χώρο – που θεωρείται τόπος προέλευσης του τουριστικού ρεύματος – στον αγροτικό. Είναι η δικαιότερη και λιγότερο άνιση κατανομή του πλεονάσματος, που προκύπτει από την τουριστική δραστηριότητα, στο βαθμό που παρέχει τη δυνατότητα στους αγρότες – μικροϊδιοκτήτες να επιτύχουν ένα πρόσθετο – συμπληρωματικό πόρο από τη δραστηριότητα αυτή, πέρα από το εισόδημα που πραγματοποιούν από τη γεωργική τους δραστηριότητα.

Είναι ο φορέας που θα διαπραγματευτεί άμεσα τιμές και όρους απευθείας με τους ενδιαφερόμενους, λόγω του ότι το πρόγραμμα αγροτουρισμού, στη βασική του σύλληψη προβλέπει στη δημιουργία τοπικού – συλλογικού φορέα διαχείρισης.

Είναι το προσωπικό στοιχείο που παίρνει θέση στη σχέση αγρότη – τουρίστα, στοιχείο ανθρώπινης, ζεστής προσέγγισης. Ο επισκέπτης ζει μέσα στην αγροτική οικογένεια, δένεται μ' αυτή, ζει την καθημερινότητα, τα προβλήματα, τις χαρές και τις ανησυχίες της αγροτικής οικογένειας, δίνον-

ντας έτσι μία νέα διάσταση στο πρόγραμμα του αγροτουρισμού, κάθε άλλο από μια ψυχρή εμπορική συναλλαγή.

Είναι ο σεβασμός στο φυσικό, αρχιτεκτονικό και πολιτιστικό περίγυρο του τόπου εφαρμογής. Η παρέμβαση στο χώρο είναι οριακή. Στην ήδη υπάρχουσα αγροτική κατοικία προστίθεται ένας αριθμός δωματίων, είτε διαμορφώνονται κάποιοι χώροι, πάντα σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Ε.Ο.Τ., εξοπλίζονται κατάλληλα και αποτελούν πλέον τουριστικά καταλύματα, δηλαδή χώροι που χρησιμεύουν για τη φιλοξενία τουριστών.

Είναι μέσο ενίσχυσης της τοπικής αγοράς. Φυσικά στην περίπτωση του αγροτουρισμού δεν μας ενδιαφέρουν τα ξένα προϊόντα που θα τροφοδοτήσουν το κατάλυμα. Ο τουρίστας έχει τη δυνατότητα να απολαύσει στο αγροτουριστικό κατάλυμα γάλα από την κατσίκα της περιοχής ή να γευθεί από τα λαχανικά του κήπου που υπάρχει στο κατάλυμα. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η τοπική παραγωγή και η τοπική οικονομία γενικότερα, από τη στιγμή που ο παραγωγός εξασφαλίζει μία σίγουρη πηγή διάθεσης των προϊόντων του.

Είναι ακόμα ένα μέσο ενίσχυσης των λεγομένων συναφών δραστηριοτήτων προς τον αγροτουρισμό, όπως είναι για παράδειγμα η χειροτεχνία και η οικοτεχνία.

Συνεπώς, η περιοχή δύναται μέσα από μία αυτού του είδους την προσπάθεια να κάνει το ξεκίνημα για την ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, ενός δυναμικού που σήμερα δεν γνωρίζει τι θα πρέπει να κάνει για την ανάπτυξη, αν και την επιθυμεί σε μεγάλο βαθμό (Παπακωνσταντινίδης, 1989).

1.4. Προϋποθέσεις αγροτουριστικής ανάπτυξης

Προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή ένα αγροτουριστικό πρόγραμμα και να προκύψουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, θα πρέπει η περιοχή όπου εφαρμόζεται το συγκεκριμένο πρόγραμμα να πληρεί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Καταρχήν να είναι αγροτική και μειονεκτική, με έμφαση στο ορεινό του εδάφους της.
- Να έχει ανάγκη συγκράτησης του τοπικού πληθυσμού στις εστίες του.
- Να έχει ανάγκη δημιουργίας συμπληρωματικού εισοδήματος ανεξάρτητα από το εισόδημα που πραγματοποιείται από την κύρια ενασχόληση, δηλαδή τη γεωργία.
- Να έχει στοιχειώδη πρόσβαση, είτε προοπτικές πραγματοποίησης αυτής στο άμεσο μέλλον.

- Να έχει στοιχειώδη τοπική παραγωγή, που να είναι σε θέση να στηρίζει τη δημιουργία τοπικής αγοράς, μέσω της ζήτησης που θα δημιουργήσει η εφαρμογή του προγράμματος.
- Πρέπει να έχει κάποια στοιχειώδη παράδοση στη χειροτεχνία και στην οικοτεχνία, έτσι ώστε όχι μόνο να προβληθούν χειροτεχνήματα του τοπικού πληθυσμού, αλλά παράλληλα να μπορεί να πραγματοποιεί επιπλέον εισόδημα από τη διάθεση των χειροτεχνημάτων αυτών.
- Να διαθέτει φυσικούς τουριστικούς πόρους ή και επιπρόσθετα πόρους ιστορικού ή καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος.
- Να παρουσιάζει δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού όπως θεραπευτικός, αθλοτουρισμός, εκπαιδευτικός τουρισμός κ.λπ.
- Να συνιστά χώρο εθνικής προτεραιότητας (π.χ. να είναι ακριτική περιοχή).
- Να παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από πολιτιστική – αρχαιολογική άποψη (π.χ. να υπάρχουν σημαντικοί ιστορικοί χώροι, μνημεία και άλλης μορφής αρχαιολογικές τοποθεσίες).
- Τέλος, θα πρέπει να υπάρχει σαφής αποδοχή και υποστήριξη του αγροτουριστικού προγράμματος από τον τοπικό πληθυσμό.

Το τελευταίο αυτό στοιχείο αποκτά – ειδικά για το πρόγραμμα αγροτουρισμού – ένα ιδιαίτερο βάρος, διότι κανένα πρόγραμμα ανάπτυξης μίας περιοχής, όσο καλά και αν είναι σχεδιασμένο δεν μπορεί να εφαρμοστεί με επιτυχία και να αποδώσει, αν δεν έχει τη συγκατάθεση και αποδοχή από τον τοπικό πληθυσμό.

Κατά συνέπεια, εάν οι παραπάνω προϋποθέσεις τίθενται κατά κάποιο τρόπο διαζευκτικά, η τελευταία αυτή προϋπόθεση θεωρείται απόλυτα αναγκαία και επιβεβλημένη, στην περίπτωση εφαρμογής αγροτουριστικού προγράμματος.

- Στη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.
- Στην ανάπτυξη νέων μορφών ήπιου τουρισμού (π.χ. περιπατητικού, περιβαλλοντικού κ.λπ.)
- Στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, των τοπικών πρωτοβουλιών, των καινοτομιών, της συνεργασίας μεταξύ φορέων και ατόμων, έτσι ώστε με την ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού να δημιουργηθούν οι βάσεις για νέα αναπτυξιακή διαδικασία.

Πώς όμως ο αγροτουρισμός εντάσσεται στην προοπτική της αγροτικής – αιεφόρου ανάπτυξης, ενισχύοντας στην πραγματικότητα τις τοπικές δυνάμεις; Στις αγροτικές περιοχές το «τοπικό» είναι ένας χώρος οικειότη-

τας, επικοινωνίας και εργασίας. Ένας χώρος με ζωή, παράδοση, ιστορία, και ταυτότητα. Περιβάλλει ευάριθμα δίκτυα και ανομοιότητες που προ-σπαθούν να βρουν το δρόμο τους για να αρθρωθούν έτσι, ώστε να «γεννή-σουν» την ανάπτυξη (Coulmin, 1986).

1.5. Στόχοι του αγροτουρισμού

Αντικειμενικός και μακροχρόνιος στόχος του αγροτουρισμού, έτσι ό-πως καταγράφεται στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι να συμ-βάλλει: α) στο να μην υπάρχει κλίμα εγκατάλειψης της υπαίθρου, εξαιτίας κυρίως της συρρίκνωσης του γεωργικού τομέα β) στη δημιουργία ευνοϊκό-τερων συνθηκών για την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Ειδικότερα ο αγροτουρισμός στοχεύει:

- Στην ενίσχυση της απασχόλησης και των εισοδημάτων των γεωργών, τόσο από τις παράλληλες τουριστικές δραστηριότητες, όσο και από την αξιοποίηση των προϊόντων τους, χωρίς ωστόσο να τους μεταμορφώσει σε ξενοδόχους ή εστιατορες και γενικότερα σε τουριστικούς επιχειρη-ματίες.
- Στην ενασχόληση των γυναικών που αποτελούν το τμήμα εκείνο του πληθυσμού που παρουσιάζει δυσκολία στο να βρει απασχόληση, ιδιαί-τερα στην ύπαιθρο.
- Στη διατήρηση βασικών υπηρεσιών που κινδυνεύουν να εκλείψουν, ε-ξαιτίας της μείωσης του μόνιμου πληθυσμού,
- Στη δημιουργία νέων εξωγεωργικών κατά κύριο λόγο επενδύσεων, για παραγωγή προϊόντων, καθώς και υπηρεσιών που να αξιοποιούν τους πόρους της περιοχής, αλλά και στην αναβάθμιση και στον εκσυγχροني-σμό των ήδη υφισταμένων, με αποτέλεσμα να παραχθούν νέα προϊόντα που ζητούνται από την αγορά.
- Στη διατήρηση και εξέλιξη παραδοσιακών προϊόντων και χειροτεχνη-μάτων, αγροτικών προϊόντων και εθίμων που αποκτούν μία νέα χρήση.
- Στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων, ιδιαίτερα των μειονεκτικών ορεινών περιοχών.

2. ΜΟΡΦΕΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΤΗ Β. ΑΜΕΡΙΚΗ

2.1 Γενικά

Ο αγροτουρισμός είναι σχετικά μία πρόσφατη μορφή τουρισμού. Αναπτύσσεται κατά τα τελευταία είκοσι περίπου χρόνια με γρήγορο ρυθμό διότι ικανοποιεί την ανάγκη φυγής των κατοίκων των βιομηχανικών κυρίως χωρών για διακοπές κοντά στη φύση. Οι χώρες όπου αναπτύχθηκε κυρίως ο αγροτουρισμός είναι σε μεγαλύτερο βαθμό οι ευρωπαϊκές, λόγω της ανάγκης να βρεθούν τρόποι, προκειμένου να ενισχυθεί το εισόδημα των υποβαθμισμένων αγροτικών περιοχών και ταυτόχρονα να υπάρξει η δυνατότητα για χαμηλού κόστους διακοπές της πόλης.

Σε μία προσπάθεια σαφούς οριοθέτησης της έννοιας του αγροτουρισμού, ανατρέχει κανείς στη διεθνή πρακτική και εμπειρία που υποδεικνύει εναλλακτικά δύο κύριες μορφές:

Α) Εκείνη που καλύπτει φιλοξενία των τουριστών σε μεγάλα αγροκτήματα, όπου οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στις γεωργικές εργασίες και στον τρόπο ζωής των αγροτών. Η μορφή αυτή βρίσκει εφαρμογή σε χώρες όπου η μεγάλη ιδιοκτησία αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό της γεωργικής γης (Γερμανία, Αυστρία) και είναι γνωστή ως "Farm House Holidays".

Β) Εκείνη όπου οι τουρίστες φιλοξενούνται σε μικρά καταλύματα, στα οποία εκτός από τη διαμονή προσφέρεται παράλληλα και πρωινό γεύμα. Η μορφή αυτή γνωστή με το όνομα "Bed and Breakfast" προσιδιάζει βασικά στις χώρες του Κοινοτικού Νότου, αλλά και στην Αγγλία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, τη Γαλλία, την Ελλάδα και την Κύπρο, όπου υφίσταται μικρό μέγεθος γεωργικής εκμετάλλευσης (Παπακωνσταντινίδης 1989, Βαφειάδης κ.α. 1992)

Η αναφορά σε ξένες εμπειρίες αγροτικού τουρισμού θα διευκολύνει στο να βρεθεί η Ελληνική ταυτότητα (Λογοθέτης, 1989).

2.2 Γαλλία

Η Γαλλία μπορεί να θεωρηθεί η Ευρωπαϊκή χώρα, όπου ο αγροτικός τουρισμός ξεκίνησε από το 1952 με τη δημιουργία της οργάνωσης «Agriculture et Tourisme», που στόχευε στην εκπαίδευση των αγροτών σχετικά με τον αγροτουρισμό. Στόχος ήταν να βελτιωθεί το αγροτικό εισόδημα και να συγκρατηθεί ο πληθυσμός στην ύπαιθρο μέσω ειδικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης, που προέβλεπαν και τη δημιουργία αγροτουριστικών καταλυμάτων (gîtes ruraux), τα οποία είναι διαμερίσματα

ή αυτόνομες οικίες σε αγροκτήματα. Οι τοπικές ενώσεις ιδιοκτητών αγροτικών καταλυμάτων παρουσίασαν ραγδαία αύξηση και οργανώθηκαν κατά περιφέρειες σε ενώσεις (“Associations Departementales des Gites Ruraux de France”). Ιδιαίτερη μέριμνα δόθηκε στα παιδιά που φιλοξενούνται σε ειδικά καταλύματα (gites d’enfants) και έχουν τη δυνατότητα αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Σημειώνεται ότι οι πελάτες των αγροικιών – όλοι ανεξαιρέτως – προστατεύονται από ειδικό κανονισμό (Charte des gites ruraux) σε ό,τι αφορά τη διαμονή, τις εξυπηρετήσεις και τις τιμές.

Σημειώνεται, επίσης, ότι ο ρόλος της Εθνικής Ομοσπονδίας Αγροτικών Καταλυμάτων Γαλλίας είναι ο ακόλουθος:

- Πληροφορεί, συμβουλεύει και βοηθά τους αγρότες στην οργάνωση και διαχείριση των αγροτικών καταλυμάτων.
- Κατατάσσει και ελέγχει επίσημα τις αγροικίες.
- Αντιπροσωπεύει τους ιδιοκτήτες.
- Σε περιφερειακό επίπεδο, διευκολύνει και συντονίζει όλους εκείνους που με άμεσο ή έμμεσο τρόπο συμβάλλουν στην προώθηση της κίνησης των αγροικιών.
- Εξασφαλίζει τη διαφήμιση σε περιφερειακό, καθώς και σε τοπικό επίπεδο.
- Διευκολύνει τους χρήστες στις κρατήσεις δωματίων.
- Εκδίδει ετήσια επετηρίδα για τη δράση κάθε Περιφερειακής Ένωσης.
- Τέλος, σημειώνεται ότι το κράτος στη Γαλλία δίνει μεσοπρόθεσμα δάνεια μέσω της Gredit Agricole, καθώς και επιδοτήσεις μέσω του Υπουργείου Γεωργίας για τη δημιουργία αγροτουριστικών καταλυμάτων (Τσεκούρας, 1991).

2.3 Ιταλία

Ο αγροτικός τουρισμός αναπτύχθηκε σημαντικά στηριγμένος σε τοπικές ενώσεις αγροτών ιδιοκτητών γης. Καθοριστικός είναι ο ρόλος τριών οργανώσεων, της Agriturismo της Terranostra και της Turismo Verde, οι οποίες συνδέονται με τρεις διαφορετικές ενώσεις αγροτών. Το κύριο χαρακτηριστικό του αγροτουρισμού στην Ιταλία είναι ότι παρουσιάζει μία αυτόνομη ανάπτυξη χωρίς προγραμματισμό και κρατική παρέμβαση. Η ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού δεν απέφυγε τις περιφερειακές ανισότητες που υπάρχουν στη χώρα.

Σημαντική για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού ήταν η γυναικεία εργασία. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό του, είναι ότι τα περισσότερα

ιταλικά ξενοδοχεία είναι μικρές και παλιές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Εξαίρεση αποτελούν τα ξενοδοχεία της Ν. Ιταλίας, τα οποία είναι σύγχρονα, λόγω της πρόσφατης σχετικά εισόδου της περιοχής στην τουριστική αγορά. Σήμερα στην Ιταλία υπάρχουν πέντε εκατομμύρια κλίνες σε ξενοδοχειακά και μη ξενοδοχειακά καταλύματα, ενώ όσον αφορά τις κλίνες υπάρχουν 60.000 αγροτουριστικές επιχειρήσεις (Τσεκούρας, 1991).

2.4 Γερμανία – Αυστρία

Ο αγροτικός τουρισμός στη Γερμανία και Αυστρία είναι πολύ δημοφιλής και σημειώνει εντυπωσιακή ανάπτυξη εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Στη Γερμανία υπάρχουν καταλύματα κυρίως με πρωινό καθώς και διανυκτέρευση και τα τελευταία χρόνια υπάρχει και μία τάση προς την παροχή και ενός γεύματος. Πέρα από τα συνηθισμένα καταλύματα σε σπίτια ή διαμερίσματα αγροτών και campings δίπλα στη γεωργική εκμετάλλευση, καταβάλλεται προσπάθεια αναβίωσης παλιών αγροτικών οικισμών και μετατροπής τους σε τουριστικά χωριά για τη φιλοξενία των τουριστών. Οι τουρίστες που φιλοξενούνται στα αγροτικά καταλύματα έχουν τη δυνατότητα να πάρουν μέρος στις διάφορες αγροτικές εργασίες και να ασχοληθούν με διάφορα σπορ κυρίως με την ιππασία, το ψάρεμα και την ποδηλασία. Πρέπει να σημειωθεί ότι από τη στιγμή που ο αγροτικός τουρισμός αποφέρει συμπληρωματικό εισόδημα στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις – και μάλιστα ιδιαίτερα υψηλό – η γερμανική νομοθεσία κατατάσσει τις συγκεκριμένες εκμεταλλεύσεις στις εμπορικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και τους επιβάλλει φορολογία.

Στην Αυστρία οι αγρότες προσφέρουν σήμερα, κυρίως, διανυκτέρευση με πρωινό, αλλά και με ένα γεύμα, για το οποίο υπάρχει μία αυξανόμενη τάση ζήτησης.

Τέλος, στις ανωτέρω χώρες γίνεται μία προσπάθεια προκειμένου να αναπτυχθεί ο αγροτικός τουρισμός με καθαρά εμπορική μορφή σε τουριστικά χωριά, τα οποία κτίζονται με «παραδοσιακό τρόπο» (Τσεκούρας 1991).

2.5 Ιρλανδία

Στην Ιρλανδία από το 1963 εμφανίζεται ο οργανωμένος αγροτικός τουρισμός με τη δημοσίευση του καταλόγου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων που είχαν εγκριθεί από τον Ιρλανδικό Οργανισμό Τουρισμού (Irish Tourist Authority), για προσφορά τουριστικών διευκολύνσεων. Ο Ιρλανδικός αγροτουρισμός έδωσε ιδιαίτερη έμφαση και στο marketing, με αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντική ζήτηση και στο εξωτερικό. Έτσι, δημιουργήθηκε ο οργανισμός "FAILTE TUAITHE", στον οποίο συμμετέχουν όσοι

είναι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων και ως στόχο του έχει να προωθή τα συμφέροντα των μελών, δίνοντας έμφαση στο marketing του αγροτουρισμού. Ο συγκεκριμένος οργανισμός προωθεί τον αγροτουρισμό με ένα σύστημα πολύ αποτελεσματικό: "όπου θέλετε, όταν θέλετε", με αξιοσημείωτα αποτελέσματα. Αξίζει ακόμα να σημειωθεί το γεγονός ότι ο Ιρλανδικός Οργανισμός Τουρισμού προσφέρει χρηματική βοήθεια για έργα αναγνώρισης και αγροτικής εκμετάλλευσης ως αγροτουριστικής και για τη βελτίωση των αγροτικών καταλυμάτων που προορίζονται για φιλοξενία τουριστών. Τέλος, ο αγροτουρισμός συνδυάστηκε με πολλές παράλληλες ψυχαγωγικές, αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες και στηρίχτηκε σε σημαντικό βαθμό σε κρατική βοήθεια, όπως είναι για παράδειγμα η τεχνογνωσία και τα χαμηλότοκα δάνεια (Παπακωνσταντινίδης, 1989).

2.6. Αγγλία

Ο βασικός στόχος της ανάπτυξης του αγροτουρισμού στην Αγγλία ήταν η βελτίωση των εισοδημάτων των πραγματικών αγροτών, ιδιαίτερα σε περιοχές αραιοκατοικημένες και υποβαθμισμένες κυρίως στη νοτιοδυτική Αγγλία και στην Ουαλία. Το Υπουργείο Γεωργίας, καθώς και άλλες γεωργικές οργανώσεις, έχουν ως κύριο στόχο την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού. Αρχικά οι μορφές του αγροτουρισμού ήταν του τύπου "bed and breakfast". Αργότερα μία ιδιαίτερη μορφή αγροτουρισμού είναι η Παροχή χώρου για φιλοξενία σε ενοικιαζόμενα δωμάτια στα αγροτικά σπίτια, και κατά περίπτωση υποδομής εστίασης, σε τουρίστες με αυτοκινούμενα οχήματα ή σε όσους επιθυμούν κάποιας μορφής ελεύθερο κάμπινγκ. Ιδιαίτερα, ο αγροτουρισμός προσέφερε διακοπές με δραστηριότητες στις αμαξοδρομίες, στο ψάρεμα και στο κυνήγι και με δυνατότητες παρακολούθησης παραδοσιακών εκδηλώσεων, όπως οι γνωστές ιπποδρομίες, τα "ράλλυ" και οι ελεύθερες παρακολουθήσεις. Παρόλο που η Ουαλία παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τον αγροτουρισμό, οι αγροκτηματίες δημιούργησαν μέσα φιλοξενίας για παραδοσιακές μορφές τουρισμού (αξιοθέατα, θαλάσσιες διακοπές) και δεν εκδήλωναν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για γνήσιες μορφές αγροτικών δραστηριοτήτων (Λογοθέτης, 1988).

Ο Αγγλικός - όπως και ο Ιρλανδικός - αγροτουρισμός έχει δώσει έμφαση και στο μάρκετινγκ με αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντική ζήτηση και στο εξωτερικό (Τσεκούρας 1991).

2.7 Η.Π.Α. – Καναδάς

Στις Η.Π.Α. έχει μεγάλη παράδοση ο τουρισμός στην ύπαιθρο, ιδιαίτερα με τη μορφή του οικογενειακού κάμπινγκ. Τα αγροκτήματα που προσφέρουν υποδομή τουρισμού είναι συνήθως κοντά σε μεγάλα αστικά κέ-

ντρα απ' όπου κυρίως προέρχεται και η πελατεία τους. Η ιδιαιτερότητα των αγροκτημάτων αυτών είναι ότι βρίσκονται κοντά σε τουριστικές περιοχές και οι τουρίστες συχνά τα επιλέγουν γι' αυτό το λόγο, γεγονός το οποίο δείχνει ότι υπάρχει καθοριστική σύνδεση με τον εμπορικό τουρισμό. Τέλος, προσφέρεται ποικιλία παράλληλων δραστηριοτήτων, όπως συμμετοχή στις αγροτικές εργασίες, αθλητισμός, ψάρεμα, πεζοπορία. Ο Καναδάς ακολουθήσε το ίδιο ακριβώς μοντέλο των αγροκτημάτων διακοπών των Η.Π.Α. (vacation – farms) και έχει αναπτύξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το μαρκετινγκ του κλάδου. Εδώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ταξίδια επιμορφωτικού χαρακτήρα σ' αυτές τις "φάρμες" που επιτρέπουν στον τουρίστα να γνωρίσει από κοντά τις παραγωγικές δραστηριότητες του αγροκτήματος, αλλά και το φυσικό περιβάλλον της υπαίθρου (Παπακωνσταντινίδης 1989).

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα της μεταπολεμικής περιόδου επιφέρει τις παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεως (ΓΕΟΓΑ), γίνεται ιδίως και για τον αγροτικό τουρισμό, εκτός των άλλων. Η έκθεση, λοιπόν, τονίζει ότι οι γεωργικοί κλάδοι να ενθαρρυνθούν στην ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού ως συμπληρωματικής δραστηριότητας. Ακόμα, στην Έκθεση Κοινοτομία για την ανάπτυξη ορισμένες προτάσεις για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού όπως:

- Η πραγματοποίηση έργων υποδομής (δρόμοι, ηλεκτρισμός).
- Η ανάπτυξη καθαρά τουριστικών εγκαταστάσεων (εστιατόρια, εγκαταστάσεις κ.λπ.).
- Η προώθηση δραστηριοτήτων διαψήμισης και κληροφόρησης του κληνού για τις δυνατότητες που υπάρχουν για διαμονή κοντά σε αγροτικές ομορφιές.
- Η σύνταξη μελετών για τις δυνατότητες συντήρησης, βελτίωσης καλής και διατήρησης της τοπικής αγροτικής κληρονομιάς στις διάφορες περιοχές.
- Η ανάληψη των απαιτήσεων και των επιθυμιών των τουριστών στις αγροτικές περιοχές, προκειμένου να δοθεί η ευκαιρία στους μαθητές να πραγματοποιούν ανάλογα την προσφορά και να διαμορφώσουν την κουλτούρα τους.

Τέλος, η έκθεση θεωρεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού, τις παρεμβάσεις τόσο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεως (ΓΕΟΓΑ), όσο και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΠΕΡΙΕΚ) (Λογοθετίδης, 1988).

Επίσης, οι ό,τι αφορά τον αγροτικό τουρισμό έρχονται προτάσεις μέσω της ειδικής ομάδας εργασίας για:

3. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

3.1. Κοινοτική πολιτική και αγροτουρισμός

Η Ε.Ο.Κ. ιδρύθηκε με τη Συνθήκη της Ρώμης, στην οποία δεν είχε περιληφθεί καμιά διάταξη που να κάνει άμεση αναφορά στον τουρισμό και αυτό γιατί οι ιδρυτές της δεν είχαν άμεσα συμφέροντα από το διεθνή κυρίως τουρισμό. Έτσι, δεν θεσπίστηκε κάποια Οδηγία ή Κανονισμός, που να αναφέρεται άμεσα στον τουρισμό. Η πρώτη αναφορά στον αγροτουρισμό από την Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε, όταν η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με πρωτοβουλία του Επιτρόπου Γ.Κοντογιώργη, ανακοίνωσε στο Συμβούλιο την Έκθεση με τίτλο "Πρώτες κατευθύνσεις για μία Κοινοτική Πολιτική στον τομέα του τουρισμού". Στο κεφάλαιο της ανακοίνωσης, το οποίο αναφέρεται στις παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεως (FEOGA), γίνεται λόγος και για τον αγροτικό τουρισμό, εκτός των άλλων. Η έκθεση, λοιπόν, τονίζει ότι οι γεωργοί πρέπει να ενθαρρυνθούν στην ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού ως συμπληρωματικής δραστηριότητας. Ακόμα, στην Έκθεση Κοντογιώργη διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού όπως:

- Η πραγματοποίηση έργων υποδομής (δρόμοι, ηλεκτρισμός).
- Η ανάπτυξη καθαρά τουριστικών εγκαταστάσεων (εστιατόρια, εγκαταστάσεις κ.λπ).
- Η προώθηση δραστηριοτήτων διαφήμισης και πληροφόρησης του κοινού για τις δυνατότητες που υπάρχουν για διαμονή κοντά σε αγροτικές οικογένειες.
- Η σύνταξη μελετών για τις δυνατότητες συντήρησης, βελτίωσης καθώς και διατήρησης της τυπικής αγροτικής κοινότητας στις διάφορες περιοχές.
- Η ανάλυση των απαιτήσεων και των επιθυμιών των τουριστών στις αγροτικές περιοχές, προκειμένου να δοθεί η ευκαιρία στους γεωργούς να προσαρμόσουν ανάλογα την προσφορά και να διαμορφώσουν την κατοικία τους.

Τέλος, η έκθεση θεωρεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού, τις παρεμβάσεις τόσο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεως (FEOGA), όσο και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (FEDER) (Λογοθέτης, 1988).

Επίσης, σε ό,τι αφορά τον αγροτικό τουρισμό έγιναν προτάσεις μέσω της ειδικής ομάδας εργασίας για:

- α) δημιουργία στις αγροτικές περιοχές των απαραίτητων έργων αστικής και κοινωνικής υποδομής, για την υποδοχή των τουριστικών ρευμάτων,
- β) αποκατάσταση και επαναχρησιμοποίηση των αγροτικών σπιτιών, που έχουν εγκαταλειφθεί ή δεν χρησιμοποιούνται εξολοκλήρου,
- γ) κατάρτιση - επιμόρφωση για τους γεωργούς που ασχολούνται με αγροτουριστικές δραστηριότητες,
- δ) αξιοποίηση των αγροτικών προϊόντων και των προϊόντων της λαϊκής παραδοσιακής τέχνης της περιοχής,
- ε) διάκριση των χρηματοδοτήσεων μεταξύ των ατόμων που προσφέρουν αγροτική φιλοξενία και όσων διαθέτουν μεγάλες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις,
- στ) προσδιορισμό της έννοιας του αγροτουρισμού, προκειμένου να τύχει των κοινοτικών καθώς και των εθνικών ενισχύσεων,
- ζ) οικονομική υποστήριξη από την Κοινότητα των περιοχών που διαθέτουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις, έτσι ώστε να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός και τέλος
- η) χρηματοδότηση από την Ε.Ο.Κ. μιάς διαφημιστικής εξόρμησης, προκειμένου να παρακινηθούν οι αγρότες να ασχοληθούν με αγροτουριστικές δραστηριότητες .

Όλες τις παραπάνω θέσεις για τον αγροτουρισμό τις υιοθέτησε και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με τη γνωμοδότησή της στις 4 Οκτωβρίου 1983.

3.2. Κοινοτικές πρωτοβουλίες LEADER I και LEADER II

Η Επιτροπή, θέτοντας ως στόχο την προώθηση του τουρισμού έχει εγκρίνει μία σειρά από πολυετείς πρωτοβουλίες. Μεταξύ αυτών των πρωτοβουλιών, που αφορούν στην προώθηση του αγροτουρισμού, είναι οι Κοινοτικές πρωτοβουλίες LEADER I και LEADER II.

Το LEADER I περιλαμβάνει τις αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες και τις ευαίσθητες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος του συγκεκριμένου προγράμματος είναι να αποδειχτεί η σημασία της άμεσης στήριξης των κοινών τοπικών πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Η καινοτομική φύση του έγκειται στο βαθμό προγραμματισμού και διοίκησης που πραγματοποιείται σε τοπικό επίπεδο από κυβερνητικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους που ενώνονται στα πλαίσια μιας "ομάδας τοπικής δράσης". Ένα άλλο χαρακτηριστικό του είναι το δίκτυο των 217 τοπικών ομάδων γύρω από το "Γραφείο Οργάνωσης του LEADER" - A.E.I.D.L. - που εδρεύει στις Βρυξέλλες και το οποίο εί-

ναι υπεύθυνο για την ανταλλαγή μεθοδολογιών, καθώς και εμπειριών μεταξύ των ομάδων. Η διάρκεια του προγράμματος ήταν τρία χρόνια (1991 - 1994) και η κοινοτική χρηματοδότηση έφτασε συνολικά στο ύψος των 442 εκατομμυρίων ECU από τα τρία Διαρθρωτικά Ταμεία. Γενικότερα, οι συμπεριλαμβανόμενες ενέργειες είναι η ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης, η επαγγελματική κατάρτιση, η προώθηση του αγροτικού τουρισμού, η στήριξη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, η αξιοποίηση των αγροτικών προϊόντων κ.ά. Τέλος, στο LEADER I συμπεριλαμβάνονται 217 περιοχές, ο πληθυσμός των οποίων κυμαίνεται μεταξύ 5.000 και 100.000 κατοίκων (Φάκελοι LEADER, 1994).

Το LEADER II, η χρονική διάρκεια του οποίου ήταν μεταξύ των ετών 1994 - 1999 και αρμόδια αρχή του ήταν το Υπουργείο Γεωργίας και συγκεκριμένα η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων έφτασε ως προϋπολογισμό στο σύνολό των 1.400 εκατομμυρίων ECU. Σκοπός του προγράμματος ήταν η εξομάλυνση των προβλημάτων που προκαλούνται από την πρακτική εφαρμογή των διαφόρων μέτρων αναθεώρησης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον αγροτικό τομέα και η ενθάρρυνση για ανάληψη καινοτόμων ενεργειών από τους τοπικούς, δημόσιους καθώς και ιδιωτικούς φορείς, σ' όλους τους τομείς δραστηριότητας του αγροτικού χώρου, όπως ανταλλαγές εμπειριών, αξιοποίηση αποκτηθείσας πείρας, υλοποίηση κοινών σχεδίων, κ.λπ. Οι οικονομικές ενισχύσεις καλύπτουν τις ακόλουθες δραστηριότητες:

1. Την απόκτηση ικανοτήτων (προσδιορισμός των αναγκών - ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού για την ανάπτυξη της περιοχής).
2. Τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης που παρουσιάζουν καινοτομία, επιδεκτικότητα και δυνατότητα μεταφοράς τεχνολογίας όπως:

- Παροχή τεχνικής βοήθειας και επαγγελματικής κατάρτισης,
- Αγροτικός τουρισμός,
- Μικρές επιχειρήσεις,
- Βιοτεχνία,
- Υπηρεσίες παρεχόμενες σε μικρή ακτίνα,
- Επιτόπια αξιοποίηση και εμπορευματοποίηση μια γεωργικής και αλιευτικής παραγωγής,
- Διατήρηση και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος,
- Διακριτική συνεργασία (εντοπισμός εταίρων μέσω του δικτύου LEADER και κατάρτιση ειδικών σχεδίων συνεργασίας).

Σημειώνεται ότι το πρόγραμμα αυτό καλύπτει ομάδες τοπικών δράσεων (δημόσιοι και ιδιωτικοί εταίροι), αγροτικές περιοχές με πληθυσμό

κάτω των 100.000 κατοίκων, διαφόρους συλλογικούς φορείς από τον αγροτικό χώρο, αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις, ενώσεις δήμων και κοινοτήτων, ομίλους επιχειρήσεων, ενώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα κ.λπ (Θεοδωρόπουλου, 1999).

Οι γεωργικές ομάδες πρέπει να εστιάσουν σχετικά με την παροχή υπηρεσιών στους γεωργούς για την πραγματοποίηση αγροτουριστικών και αγροεπαγγελματικών δραστηριοτήτων, έτσι ώστε να συμβάλει στην αύξηση των εσόδων τους και στην ανάπτυξη των ελεύθερων και μη ελεύθερων αγορών.

Οι διαχειριστές που επιδιώκουν πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Να κατέχουν νόμιμη γεωργική εκμετάλλευση.
- Να είναι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής που βρίσκεται η εκμετάλλευση.
- Να είναι αποκλειστικοί διαχειριστές (οικονομικά και νομικά) της εκμετάλλευσης και να έχουν αποδοθεί στην ιδιότητα του κεινέ κύριου η αποκλειστική γεωργική ή γεωεργατική την ιδιότητα του μόνιμου αποκλειστικού γεωργού και, κατά συνέπεια, πρέπει το γεωργικό εισόδημα να είναι μεγαλύτερο από το συνολικό οικογενειακό εισόδημα.
- Να μην υπερβεί καν το 65 έτος της ηλικίας τους κατά τη διαρκεία του έτους ολοκλήρωσης των επενδύσεων.
- Να έχουν επαρκή επαγγελματική συνείδηση.
- Να αναλαμβάνουν για πάντα ταυτόχρονα στη την εκμετάλλευση.
- Να διατηρούν τις επενδύσεις για τις οποίες έχουν ενίσχυση.
- Να παραμείνουν μόνιμοι κάτοικοι της Κοινότητας, στην οποία βρίσκεται η εκμετάλλευσή τους.
- Να παραμείνουν ως αποκλειστικοί διαχειριστές της εκμετάλλευσής τους.
- Να τερματίζουν επένδυση λογιστική, να συμβάλλουν στην επαγγελματική ανάπτυξη τους σύμφωνα με τις υποδείξεις της οικείας διαχειριστικής Γεωργικής Επιτροπής.
- Να ελέγχονται οικονομικά και να διατηρούν τους λογαριασμούς.

Ενισχύονται μικρές επενδύσεις και η αξιοποίηση τους μελώνται το γεωργικό εισόδημα, χωρίς να τον αποκλείουν από την εργασία στη γεωργική εκμετάλλευση. Οι επενδύσεις από ενισχύονται διακρίνονται σε:

4. Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1. Αγροτουριστικές εφαρμογές στην Ελλάδα.

Στα πλαίσια του Καν. Ε.Ε. 950/97 (πρώην Καν. Ε.Κ. 2328/91) το Υπουργείο Γεωργίας εξέδωσε σχετικές αποφάσεις σχετικά με την παροχή ενισχύσεων στους γεωργούς για την πραγματοποίηση αγροτουριστικών και αγροτοβιοτεχνικών δραστηριοτήτων, έτσι ώστε να συμβάλει στην αύξηση του εισοδήματός τους και στην ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Οι δικαιούχοι που επιλέγονται πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Να κατέχουν νόμιμα γεωργική εκμετάλλευση.
- Να είναι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής που βρίσκεται η εκμετάλλευση.
- Να είναι αποκλειστικοί διαχειριστές (οικονομικά και νομικά) της εκμετάλλευσης και να έχουν αποδεδειγμένα την ιδιότητα του κατά κύρια απασχόληση γεωργού ή τουλάχιστον την ιδιότητα του μερικής απασχόλησης γεωργού και παράλληλα πρέπει το γεωργικό εισόδημα να είναι μεγαλύτερο από το συνολικό οικογενειακό εισόδημα.
- Να μην υπερβαίνουν το 65^ο έτος της ηλικίας τους κατά τη διάρκεια του έτους ολοκλήρωσης των επενδύσεων.
- Να έχουν επαρκή επαγγελματική ικανότητα.
- Να αναλαμβάνουν για πέντε τουλάχιστον έτη την υποχρέωση:
 - Να διατηρήσουν τις επενδύσεις για τις οποίες έτυχαν ενίσχυση.
 - Να παραμείνουν μόνιμοι κάτοικοι της Κοινότητας στην οποία βρίσκεται η εκμετάλλευσή τους.
 - Να παραμείνουν ως αποκλειστικοί διαχειριστές της εκμετάλλευσής τους.
 - Να τηρούν απλουστευμένη λογιστική, να συμπληρώνουν την επαγγελματική ικανότητά τους σύμφωνα με τις υποδείξεις της οικείας Διεύθυνσης Γεωργικής Ανάπτυξης.
 - Να δέχονται ανεπιφύλακτα και να διευκολύνουν τους ελέγχους.

Ενισχύονται μικρές επενδύσεις που η αξιοποίησή τους βελτιώνει το γεωργικό εισόδημα, χωρίς να τον απομακρύνει από την εργασία του στη γεωργική εκμετάλλευση. Οι επενδύσεις που ενισχύονται διακρίνονται σε:

- Επενδύσεις αγροτουριστικού χαρακτήρα (Τουριστικά Καταλύματα, Κέντρα Εστίασης και Αναψυχής).
- Επενδύσεις αγροτοβιοτεχνικού χαρακτήρα.
- Επενδύσεις για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των επισκεπτών.

Υπεύθυνοι για το συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι το Υπουργείο Γεωργίας και ειδικότερα η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων και η Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας, καθώς και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις Γεωργικής Ανάπτυξης (Γραφείο Οργάνωσης και Διαχείρισης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων και Γραφείο Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας). Πριν από το πρόγραμμα αυτό ανάλογες προσπάθειες έγιναν με εγκύκλιο από το Υπουργείο Παιδείας 226/28.7.1981, κατόπιν τον Ιούλιο του 1984 από τον ΕΟΤ, το 1985 από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα με την ψήφιση του νόμου 795/85 και με τα LEADER I και LEADER II.

4.2. Αγροτουρισμός και αειφόρος αγροτική ανάπτυξη.

Ο αγροτουρισμός και γενικότερα η κάθε μορφή εναλλακτικού τουρισμού στην ύπαιθρο, όπως και η αειφορική ανάπτυξη, είναι έννοιες που συζητήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν ευρύτατα τα τελευταία χρόνια, γιατί προσπαθούν να δώσουν νέες προσεγγίσεις στο ζήτημα της τοπικής ανάπτυξης. Οι διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού στην ύπαιθρο, μεταξύ των οποίων ο αγροτουρισμός, προέκυψαν από μία διπλή αναγκαιότητα. Η πρώτη αφορά στην ανάγκη των κατοίκων των αστικών κέντρων να επανασυνδεθούν με τη φύση και τον αγροτικό πολιτισμό γενικότερα. Η δεύτερη αφορά στους αγρότες, οι οποίοι αναζητούν συμπληρωματικά προς το γεωργικό εισοδήματα, δεδομένης της κρίσης και της αβεβαιότητας στο γεωργικό τομέα. Με οποιαδήποτε μορφή και αν εμφανίζεται πρόκειται για τουρισμό "ενός τόπου" με την έννοια ότι αναδεικνύει τα τοπικά στοιχεία, ενώ η πρωτοβουλία και η διαχείρισή του ανήκει στις τοπικές κοινότητες (Ιακωβίδου, 1995).

Ο αγροτουρισμός, ειδικότερα, έχει την ιδιομορφία να διασυνδέει άμεσα και ενεργά την τουριστική δραστηριότητα με τη γεωργική εκμετάλλευση, τα προϊόντα της και την αγροτική κληρονομιά γενικότερα. Κατ' αυτή την έννοια θεωρείται ως μία από τις κατεξοχήν δραστηριότητες που προωθεί την αγροτική ανάπτυξη και είναι συμβατή με την έννοια της αειφορίας. Και αυτό, γιατί συμβάλλει στην οικονομική ενεργοποίηση των αγροτικών ζωνών χωρίς να ανταγωνίζεται τους φυσικούς ή τους ανθρώπινους πόρους. Είναι, δηλαδή, συμβατός με τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και κοινοτικές αξίες, επιτρέποντας τόσο στους αγρότες όσο και στους τουρίστες να απο-

λαύσουν τις θετικές αλληλεπιδράσεις και τις κοινές εμπειρίες τους (Κουτσούρης, 1998).

Στις αγροτικές περιοχές το τοπικό είναι ένας χώρος οικειότητας, επικοινωνίας και εργασίας. Ένας χώρος με ζωή, παράδοση, ιστορία και ταυτότητα. Περιβάλλει εύριθμα δίκτυα τα οποία είναι άτυπα και ανομοιοότητες που προσπαθούν να βρουν το δρόμο τους για να αρθρωθούν έτσι, ώστε να "γεννήσουν" την ανάπτυξη (Coulmin, 1986).

Από την άλλη η εφαρμογή αγροτουριστικών προγραμμάτων κάνει εμφανή την ανάγκη για συμμετοχικές διαδικασίες σε επίπεδο σχεδιασμού και παρέμβασης, ενώ προϋποθέτει το "άκουσμα" του τοπικού πληθυσμού. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι οι αγροτικές περιοχές διαφέρουν σημαντικά ως προς την οικονομική δομή και δραστηριότητα, την περιφερικότητα του κάθε τόπου, τους φυσικούς και ανθρώπινους πόρους, τις δημογραφικές και κοινωνικές συνθήκες. Η συμφιλίωση της αγροτικής ανάπτυξης με τις ανάγκες και ικανότητες των γεωργών, η τεράστια ποικιλία συνθηκών - με όρους οικολογίας, πληθυσμιακών πιέσεων, οικονομικών σχέσεων και κοινωνικής οργάνωσης - πρέπει να ληφθεί υπόψη (Muheim, 1995).

Ωστόσο, είναι δυνατό να διατυπωθούν μερικές γενικές, αρχές οι οποίες θα πρέπει να διέπουν κάθε πρότυπο αγροτουριστικής ανάπτυξης, προκειμένου να αποτελεί μία ελκυστική εναλλακτική μορφή τουρισμού, πραγματικό παράγοντα τοπικής ανάπτυξης.

Οι αρχές αυτές αφορούν κυρίως:

- στην προώθηση του αγροτουρισμού, ως μία δραστηριότητα που εξισορροπείται με άλλες, σε ένα ολοκληρωμένο πρότυπο βιώσιμης αγροτικής ανάπτυξης,
- στη διαχείριση και στον έλεγχο της ανάπτυξής του από την τοπική κοινωνία, ως σύνολο και όχι από μεμονωμένες επιχειρήσεις ή επιχειρηματίες ξένους προς τον αγροτικό κόσμο και τον τόπο,
- στη συγκρότηση και προώθηση ενός αυθεντικού και πολυδύναμου αγροτουριστικού προϊόντος, που θα κινητοποιεί και θα αναδεικνύει τους - συχνά χρησιμοποιούμενους - τοπικούς πόρους,
- στην ευρύτερη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στις αγροτουριστικές και άλλες οικονομικές δραστηριότητες και στα οφέλη που απορρέουν από αυτές,
- στη διασφάλιση ευκαιριών συμμετοχής των επισκεπτών στην καθημερινή ζωή της τοπικής κοινωνίας (Ιακωβίδου, 1995).

4.3. Ιδιαιτερότητες και περιορισμοί του αγροτουρισμού στις αγροτικές μεσογειακές ζώνες.

Ο τουρισμός θεωρείται σχεδόν εκ προοιμίου ως μία φυσική οδός προς την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης, ιδίως των περισσοτέρων μειονεκτικών (LEADER MAGAZINE, 1993).

Με την αναθεώρηση της ΚΑΠ και στο πνεύμα της διαφοροποίησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων, ο αγροτουρισμός ανταποκρίνεται στην οικονομική λογική ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών αναψυχής στον αγροτικό χώρο, που όμως έρχεται σχεδόν σε ρήξη με την κυρίαρχη γεωργική επαγγελματική ταυτότητα των αγροτών (Rettier - Cornet και Capt, φυλλάδιο ΑΝ.ΚΑ., 1995).

Κατ' αυτήν την έννοια ο αγροτουρισμός ως επαγγελματικός κλάδος παροχής υπηρεσιών, και μάλιστα εξειδικευμένων, συναντά δυσκολίες στην εφαρμογή του. Καταρχήν, είναι δύσκολο για τους γεωργούς να αναπτύξουν εξω-γεωργικές δραστηριότητες και να γίνουν διαχειριστές μίας μικρής πολυδραστήριας επιχείρησης. Αυτό θα σήμαινε για τους αρχηγούς των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μία ριζική κοινωνικο-επαγγελματική μεταστροφή, περνώντας από το χειρισμό τεχνικών μεθόδων γεωργικής παραγωγής σ' ένα επάγγελμα που απαιτεί κοινωνικό άνοιγμα και κατάλληλες υποδομές που ανταποκρίνονται στην αγροτουριστική ζήτηση. Οι γεωργοί και άλλοι εμπλεκόμενοι αγροτικοί φορείς έχουν ανάγκη από χρόνο για να αποδεχθούν, να καταρτιστούν και τελικά να υιοθετήσουν τις τεχνικές και οργανωτικές καινοτομίες, που προϋποθέτει η υλοποίηση των αγροτουριστικών προγραμμάτων. Αυτό βέβαια είναι περισσότερο δύσκολο στις απομονωμένες ορεινές και μειονεκτικές αγροτικές ζώνες, που αποτελούν και τις περιοχές - στόχους σε προτεραιότητα ανάπτυξης.

Πέρα, όμως, από αυτή τη γενική παρατήρηση, που αγγίζει το σύνολο των αγροτικών ζωνών, οι ιδιαιτερότητες του μεσογειακού κόσμου αναφορικά με τις αγροτικές δομές και την κοινωνικό-οικονομική εξέλιξη των αγροτικών περιοχών μπορούν να ερμηνεύσουν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς της αγροτουριστικής ανάπτυξης. Ειδικότερα:

- Στο επίπεδο των αγροτικών δομών δεν υφίσταται το πρότυπο της "απομονωμένης φάρμας" που ενσωματώνει το χώρο εργασίας μαζί με το χώρο κατοικίας της αγροτικής οικογένειας, όπως αυτό συμβαίνει συνήθως στον ευρωπαϊκό Βορρά. Στη μεσογειακή ύπαιθρο χώρα, η αγροτική κατοικία συγκεντρώνεται στον οικισμό της κοινότητας, ενώ η γεωργική εκμετάλλευση ως μονάδα παραγωγής είναι ανεξάρτητη από το χώρο κατοικίας του αρχηγού και βρίσκεται μακριά από το αστικό κέντρο. Έτσι, η άμεση διασύνδεση της διανομής των τουριστών στην ύπαιθρο με τις γεωργικές δραστηριότητες της οικογένειας υποδοχής δεν είναι ευ-

διάκριτη, όπως και η ενσωμάτωση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος στην αγροτική ζωή. Φαίνεται, λοιπόν, δύσκολο να μπορούν να ολοκληρωθούν οι δύο αυτές διαφορετικές δραστηριότητες της εκμετάλλευσης - η παραγωγή και η παροχή τουριστικών υπηρεσιών - που θα ενσωματώνει την εικόνα του τόπου.

- Στο κοινωνικό και δημογραφικό επίπεδο, οι αγροτικές μεσογειακές ζώνες, ιδιαίτερα οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, χαρακτηρίζονται από τη δημογραφική συρρίκνωση και τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού. Εν μέρει το γεγονός αυτό ερμηνεύει την απουσία καινοτόμων πρωτοβουλιών ή τη σχετική επιφύλαξη των αγροτών απέναντι σε νέες μορφές οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως ο αγροτουρισμός. Ερμηνεύει, επίσης, τη δυσκολία των αγροτών να διευρύνουν την επαγγελματική - γεωργική - ταυτότητα προς την παροχή υπηρεσιών σε μία εξειδικευμένη πελατεία.
- Σε τεχνικο-οικονομικό επίπεδο, οι αγροτικές ζώνες των χωρών της μεσογειακής Ευρώπης υποφέρουν από την ανεπάρκεια συλλογικών υποδομών και δικτύων υπηρεσιών, που θα στήριζαν και θα ενθάρρυναν τις τοπικές αναπτυξιακές δράσεις, όπως ο αγροτουρισμός. Από την άλλη, στην κλίμακα της οικογενειακής μονάδας, οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις στις μειονεκτικές ζώνες δεν είναι σε θέση να επενδύσουν σε τουριστικές υποδομές και εξοπλισμό, χωρίς την ουσιαστική τεχνικο-οικονομική βοήθεια από την πλευρά των δημοσίων και ιδιωτικών φορέων που εμπλέκονται. Επιπλέον, οι αγρότες βρίσκονται αδύναμοι να εκσυγχρονίσουν ή και να διαφοροποιήσουν τις δραστηριότητές τους, εξαιτίας της στενότητας δικτύων πληροφόρησης σε τοπική - περιφερειακή και εθνική κλίμακα.
- Από την πλευρά της ζήτησης αγροτουριστικών υπηρεσιών, παρατηρείται μία σχετικά χαμηλή ζήτηση για μορφές αγροτικού τουρισμού στις "αποτραβηγμένες" ενδοχώρες των αγροτικών περιφερειών. Ο στόχος αυτός είναι η διάχυτη ανάπτυξη στο σύνολο της εδαφικής τους επικράτειας με την ενεργοποίηση των τοπικών πόρων. Η συγκέντρωση των αγροτουριστικών μονάδων σε ζώνες, οι οποίες ήδη ευνοούνται από τα κλασικά τουριστικά πλεονεκτήματα, παραπέμπει στο ίδιο παραγωγικό μοντέλο που προτρέπει στην ανάληψη παραγωγικών δραστηριοτήτων στις ανταγωνιστικά οικονομικά περιοχές, επισύροντας τις ίδιες παρενέργειες με το συμβατικό - μαζικό τουρισμό (εποχικός υπερπληθυσμός, ρύπανση χερσαίων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, υποβάθμιση οικισμών κ.λπ Anthoroulou, 1998). Ομοίως, η αγροτουριστική εξάπλωση στις παραθαλάσσιες μεσογειακές ζώνες αναπαράγει το μέχρι σήμερα κυρίαρχο τουριστικό μοντέλο, που βασίζεται στο στερεότυπο "ήλιος και

θάλασσα", βάζοντας στο περιθώριο της τουριστικής κίνησης και των επενδύσεων τις αγροτικές ζώνες. Έτσι επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι η ανάπτυξη του αγροτουρισμού και η εδραίωση της αγροτουριστικής αντίληψης δεν μπορεί να είναι στόχος αποκλειστικά και μόνο των αγροτικών ή περιφερειακών πολιτικών για τη στήριξη των αγροτικών περιοχών. Θα πρέπει να είναι συμβατός επίσης με μία ολοκληρωμένη τουριστική πολιτική, που θα αποσκοπεί στην αλλαγή των παραδοσιακών προτύπων προς έναν τουρισμό που θα βασίζεται και θα "ανακαλύπτει" τον πολιτισμό της επισκεπτόμενης περιοχής (ΑΝ.ΚΑ., 1999).

4.4. Κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Οι επιπτώσεις από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού είναι πολλές και συχνά περίπλοκες, έτσι ώστε να είναι αρκετά δύσκολο να γίνει ξεχωριστά η ανάλυσή τους. Για παράδειγμα να ξεχωρίσουμε της κοινωνικές από τις οικονομικές επιπτώσεις.

Οι κοινωνικές επιπτώσεις αφορούν τόσο τους τουρίστες όσο και τους τόπιους. Ο τουρίστας θεωρείται ότι, ερχόμενος σε επαφή με τη φύση, επανακτά την ισορροπία που οι ρυθμοί εργασίας, το άγχος και η ζωή γενικότερα στην πόλη τον έκαναν να χάσει. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τη διαπίστωση αυτή έρχεται να ενισχύσει το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών προέρχεται από τα αστικά κέντρα και είναι οικογενειάρχες. Επίσης, το φυσικό και δομημένο περιβάλλον ενός αγροκτήματος, σε αντίθεση με μία παραθαλάσσια περιοχή διακοπών, επιτρέπει τη χαλάρωση καθώς και την ξεκούραση χωρίς εντάσεις, όπως είναι για παράδειγμα η βραδυνή ζωή και διασκέδαση στις περιοχές τουρισμού διακοπών ή γενικότερα σε περιοχές που σημειώνει εντυπωσιακή άνοδο ο μαζικός τουρισμός. Κατόπιν, μία δεύτερη κοινωνική επίπτωση συνδέει τη συγκεκριμένη μορφή των διακοπών με την ανάγκη για επιστροφή στη φύση που εννοείται σαν μια επιστροφή σε ένα παρελθόν με κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, που δεν υπάρχουν στη σύγχρονη καθημερινή πραγματικότητα του τουρίστα. Η επιστροφή αυτή είναι ένα ετήσιο "ταξίδι", το οποίο δίνει τη δυνατότητα στον τουρίστα να συνεχίζει κατόπιν να ζει στους ετήσιους έντονους ρυθμούς που απαιτεί η ζωή στην πόλη.

Τέλος, δεν θα ήταν λάθος να υποστηρίξει κάποιος ότι σημαντικό στοιχείο του αγροτουρισμού είναι ότι επιβάλλει στον τουρίστα - σε αντίθεση με την παθητικότητα του μαζικού τουρισμού - μία ενεργή τουριστική δραστηριότητα. Με τον τρόπο αυτό ο τουρίστας συμμετέχει ενεργά τόσο στην τοπική κοινωνική ζωή, όσο και στις ποικίλες δραστηριότητες είτε αυτές είναι επιμορφωτικές είτε αθλητικές, είτε φυσιολατρικές που προσφέρο-

νται στον ίδιο και στην οικογένειά του. Ακόμη, ο αγροτουρισμός έχει οικογενειακό χαρακτήρα και δίνει τη δυνατότητα στους ντόπιους να έρθουν σε προσωπική επαφή με τους τουρίστες, γεγονός το οποίο σπάζει την απομόνωση. Επίσης, χάρη στον αγροτουρισμό πολλά στοιχεία της τοπικής ιστορίας και παράδοσης δεν αλλοιώνονται και συνεπώς δεν χάνονται, γεγονός που είναι δυνατόν να συνέβαινε σε άλλη περίπτωση.

Κατόπιν, λόγω αύξησης του εισοδήματος κυρίως των νεοτέρων μελών της οικογένειας, καθώς και των γυναικών από την εμπλοκή τους, σε αγροτουριστικές δραστηριότητες, οδηγεί σιγά-σιγά, αλλά με σταθερό ρυθμό, στην εγκατάλειψη και στην αδιαφορία για το αγροτικό επάγγελμα. Βέβαια ότι αγροτουρισμός είναι μια μορφή επαγγελματικής πολυδραστηριότητας, που επιτρέπει στον αγρότη να αντλεί τα εισοδήματά του από δύο ή τρεις πηγές (Τσάρτας, 1991).

Σε αρκετές περιοχές με αγροτουρισμό δημιουργήθηκε το φαινόμενο να διατηρείται μια γεωργία "βιτρίνας", απλώς για να μπορεί να δικαιολογηθεί το γεγονός ότι πρόκειται για αγροτική εκμετάλλευση με οικονομικά ενεργούς αγρότες, που είναι προαπαιτούμενο για να δύναται να υφίσταται μία τέτοια μονάδα δίχως η λειτουργία της εκμετάλλευσης να έχει χαρακτήρα απλά και μόνο "διακοσμητικό". Συνεπώς, από τα παραπάνω προκύπτει ότι για τους νεότερους αγρότες είναι αναγκαίο να δοθούν και επιπλέον κίνητρα, εκτός από το εισόδημα από τον αγροτουρισμό, με αποτέλεσμα να παραμείνουν οικονομικά ενεργοί αγρότες.

Στην πορεία της ανάπτυξης του αγροτουρισμού δημιουργήθηκε και ένα άλλο πρόβλημα συνδεδεμένο με τις οικονομικές αλλαγές που επήλθαν σ' αυτές τις εκμεταλλεύσεις: θα έπρεπε να θεωρούνται αυτοί οι ιδιότυποι αγρότες - επιχειρηματίες του τουρισμού ως αγρότες ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες ως προς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις; (Λογοθέτης, 1988). Η λύση του συγκεκριμένου θέματος παρουσίαζε δυσκολία και δεν ήταν απλή για το λόγο ότι συνδεόνταν με το θέμα της φορολογικής ταξινόμησης των επαγγελματιών, τις ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν τους αγρότες και την ιδιορρυθμία της συγκεκριμένης διπλής απασχόλησης που έχει ως αποτέλεσμα την άντληση εισοδημάτων από διαφορετικές πηγές. Ολοκληρώνοντας τις οικονομικές επιπτώσεις του αγροτουρισμού προκύπτει ότι ο τουρίστας προτιμάει τη μορφή αυτή των διακοπών για δύο κυρίως λόγους: α) κυρίως λόγω χαμηλών τιμών και β) για τον οικογενειακό του χαρακτήρα. Πρόκειται δηλαδή, με άλλα λόγια, για μία φθηνή μορφή διακοπών, η οποία απευθύνεται σε ένα μεγάλο σύνολο, καθώς και ομάδες αγοραστών.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού συνιστούν καθοριστικό του στοιχείο για την προτίμησή του από ένα ευρύ φάσμα ατόμων κυρίως νεαρής ηλικίας. Καταρχήν, ο αγροτουρισμός "σέβε-

ται" την υπάρχουσα κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική καθώς και την περιβαλλοντική δομή. Φυσικά, ότι ο αγροτουρισμός δεν απαιτεί για την ανάπτυξή του μεγάλης έκτασης παρεμβάσεις στο φυσικό τοπίο, όπως είναι για παράδειγμα η ανέγερση ξενοδοχείων και εστιατορίων. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο αγροτουρισμός στηρίζεται και προωθείται και από την πληθώρα οικολογικών οργανώσεων, αλλά και από σωματεία που προωθούν την ορειβασία, την περιήγηση, τη φυσική ζωή (Grolleau, φυλλάδιο ΑΝ.ΚΑ. 1998).

Το μοντέλο της "Διασποράς των αρμοδιοτήτων"

Διασπορά αρμοδιοτήτων και ανάπτυξη

Το μοντέλο αυτό ξεκινά από τη συλλογιστική περίη που θέλει ένας κεντρικός φορέας να συγκεντρώνει τις αρμοδιότητες λειτουργίας του αγροτουρισμού, προκειμένου να επιτύχεται ο καλύτερος συντονισμός των σχετικών επιχειρήσεων.

Εν τέλει, ωστόσο, ο συγκεκριμένος κεντρικός φορέας διορθώνει λειτουργικές παροχές, οι οποίες λειτουργούν σε αμελητέα ποσοστά μαζί του αλλά και με τους ίδιους τους φορείς των αγροτουριστικών επιχειρήσεων.

Αντίστοιχο στον κεντρικό φορέα και στην περιφέρειά η πληροφόρηση είναι διαδομένη. Έναν κεντρικό φορέα οι πληροφόρησης συγκεντρώνονται για το ποτέ αυτό σε κάποια Γραμματεία, ταξιδιοκοινωνία και αντίστοιχη, από όπου οι τοπική φύση δίδονται οι εντολές για περαιτέρω ενέργειες. Έτσι και ο συντονισμός των ενεργειών επάνω.

Μοντέλο διασποράς αρμοδιοτήτων

Αντίθετα, το μοντέλο διασποράς αρμοδιοτήτων υποστηρίζει την αναγκαία διασπορά του ρόλου του σχεδιασμού της ανάπτυξης των επιχειρήσεων της χώρας των επιχειρήσεων σε επιμέρους κεντρικούς φορείς, ενώ θέλει με το αποκεντρώσει της ανάπτυξης του κάθε κεντρικού φορέα. Το συγκεκριμένο μοντέλο αποδοθείται σήμερα στην Ελλάδα.

Και οι δύο μοντέλα ανάπτυξης του αγροτουρισμού εφαρμόζονται πολλές φορές, τόσο στο χώρο της Διοίκησης Επαρχίας όσο και της Η.Τ.Α.

Συνεπώς την πιθανή για την αρχική πρόταση, αλλά και για την τελική αποδοχή και διασπορά των αγροτουριστικών έργων, είναι η τοπική κοινωνία. Μέσα από αυτή τη διαδικασία και λειτουργία, ορίζεται και η σχέση μεταξύ κέντρου και περιφέρειας σε ό,τι αφορά το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός αγροτουριστικού προγράμματος (Αποστολίδης, 1995).

5. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

5.1. Μοντέλα οργάνωσης του αγροτουρισμού.

Σε εθνικό επίπεδο το πρόγραμμα αγροτουρισμού γενικά λειτουργεί βάσει δύο μοντέλων οργάνωσης:

- Το μοντέλο της "συγκέντρωσης των αρμοδιοτήτων"
- Το μοντέλο της "διάσπασης των αρμοδιοτήτων"

Μοντέλο συγκέντρωσης αρμοδιοτήτων.

Το μοντέλο αυτό ξεκινάει από τη συλλογιστική εκείνη που θέλει ένας κεντρικός φορέας να συγκεντρώνει τις αρμοδιότητες λειτουργίας του αγροτουρισμού, προκειμένου να επιτευχθεί ο καλύτερος δυνατός συντονισμός των σχετικών ενεργειών.

Σε επίπεδο περιφέρειας ο συγκεκριμένος κεντρικός φορέας διαθέτει συγκροτημένες υπηρεσίες, οι οποίες λειτουργούν σε άμεση συνεργασία μαζί του αλλά και με τους ίδιους τους φορείς των αγροτουριστικών καταλυμάτων.

Ανάμεσα στον κεντρικό φορέα και στην περιφέρεια η πληροφόρηση είναι αμφίδρομη. Στον κεντρικό φορέα οι πληροφορίες συγκεντρώνονται για το σκοπό αυτό σε ειδική Γραμματεία, ταξινομούνται και αναλύονται, απ' όπου σε τελική φάση δίδονται οι εντολές για περαιτέρω ενέργειες, καθώς και ο συντονισμός των ενεργειών αυτών.

Μοντέλο διάσπασης αρμοδιοτήτων.

Αντίθετα, το μοντέλο διάσπασης αρμοδιοτήτων υποδεικνύει την αναγκαιότητα διάσπασης του ρόλου του σχεδιασμού της ανάλυσης των πληροφοριών, της λήψης των αποφάσεων σε επιμέρους κεντρικούς φορείς, ανάλογα με το αντικείμενο της ευθύνης του κάθε κεντρικού φορέα. Το συγκεκριμένο μοντέλο ακολουθείται σήμερα στην Ελλάδα.

Και τα δύο μοντέλα οργάνωσης του προγράμματος του αγροτουρισμού εμφανίζουν πολλές εφαρμογές, τόσο στο χώρο της Δυτικής Ευρώπης, όσο και στις Η.Π.Α.

Συνεπώς την ευθύνη για την αρχική πρόταση, αλλά και για την τελική αποδοχή και υλοποίηση των αγροτουριστικών έργων, φέρει η τοπική κοινωνία. Μέσα από αυτή τη διασύνδεση και λειτουργία, ορίζεται και η σχέση μεταξύ κέντρου και περιφέρειας σε ό,τι αφορά το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός αγροτουριστικού προγράμματος (Αποστολόπουλος, 1995).

Ιδιαίτερη αναφορά - έστω και συνοπτική - αξίζει να γίνει στο γαλλικό σύστημα οργάνωσης του αγροτουρισμού. Ουσιαστικά πρόκειται για το μοντέλο της συγκέντρωσης των αρμοδιοτήτων, του ρόλου και της οργάνωσης του αγροτουρισμού σε μία κεντρική υπηρεσία - φορέα, τη "FEDERATION DE GITES", η οποία έχει τη μορφή ομοσπονδίας. Οι μονάδες λειτουργίας, οι "GITES" μπορεί να είναι παλαιοί πύργοι, αγροτόσπιτα ή αγροτικές αποθήκες, με κατάλληλη διαμόρφωση που λειτουργούν σήμερα ως αγροτουριστικά καταλύματα.

Η "FEDERATION" έχει αρμοδιότητα πρακτόρευσης, διαμονής επισκεπτών στα αγροτουριστικά καταλύματα, άμεσης επαφής και διαπραγμάτευσης με οργανωμένα τουριστικά γραφεία και ακόμα συντάσσει και τυπώνει χάρτες.

Από την πλευρά τους οι ιδιοκτήτες είναι υποχρεωμένοι - σύμφωνα με το σχετικό συμβόλαιο που έχουν υπογράψει με την Ομοσπονδία - να μην αλλάζουν τη χρήση των συγκεκριμένων δωματίων που χρησιμεύουν ως καταλύματα, για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. Επίσης, οφείλουν να δίδουν ένα ποσοστό από τα κέρδη τους στην Ομοσπονδία για να καλυφθούν οι λειτουργικές ανάγκες του προγράμματος, να δέχονται τον έλεγχο των τιμών από την Ομοσπονδία κ.ά.

Η αναφορά στο συγκεκριμένο σύστημα κρίθηκε σκόπιμη, με την έννοια ότι θα μπορούσε να αναληφθεί και στη χώρα μας παρόμοια δράση, έστω και σε τοπικό επίπεδο (Παπακωνσταντίδης, 1989).

5.2. Φορείς αγροτουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο.

Σε τοπικό επίπεδο, τόσο η ελληνική όσο και η ξένη εμπειρία υποδεικνύουν τις ακόλουθες μορφές οργάνωσης του φορέα λειτουργίας αγροτουριστικών προγραμμάτων:

- Κοινοπραξία ιδιοκτητών των ενοικιαζομένων δωματίων
 - Συνεταιρισμός
 - Κοινοτική επιχείρηση
 - Μικτή Διασυνεταιριστική επιχείρηση του Ν. 1416/84
 - Εταιρεία Λαϊκής Βάσης
- Η κοινοπραξία ιδιοκτητών ενοικιαζομένων δωματίων εμφανίζεται συνήθως στο αρχικό στάδιο λειτουργίας του αγροτουρισμού. Οι ιδιοκτήτες μοιράζονται τα κέρδη κατ' αναλογία των καταλυμάτων που έχει εντάξει ο καθένας στο πρόγραμμα. Η μορφή συνεργασίας μεταξύ των είναι ελεύθερη. Τα μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να στηρίζουν

κοινές υπηρεσίες διαφήμισης, πρακτόρευσης, κράτησης δωματίων, ελέγχου τιμών κ.ά. Υπάρχει η δυνατότητα, εάν το επιθυμεί η τοπική αυτοδιοίκηση, να μπορεί να συμμετάσχει με αυξημένη χρηματοδότηση.

- Στο Συνεταιρισμό τα μέλη αναλαμβάνουν μεγαλύτερες υποχρεώσεις, αφού αυτός αποτελεί συνεργατική επιχείρηση, η οποία είναι θεσμοθετημένη.
- Η Κοινοτική Επιχείρηση λειτουργεί στα πλαίσια της κοινότητας και εφόσον διαθέτει ικανούς πόρους, έχει τη δυνατότητα να αναλάβει τη διαχείριση και τη λειτουργία του προγράμματος.
- Η Μικτή Διασυνεταιριστική Επιχείρηση, όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 4 του Νόμου 1416/84, προβλέπει την είσοδο της τοπικής αυτοδιοίκησης μέσα στο συνεταιρισμό που βρίσκεται ήδη σε λειτουργία.
- Η Εταιρεία Λαϊκής Βάσης, η λειτουργία της οποίας βασίζεται στην αρχή της κοινής ιδιοκτησίας ανάμεσα σε μεγάλο αριθμό των κατοίκων του τόπου. Η μορφή της Εταιρείας Λαϊκής Βάσης προσφέρεται για την ανάπτυξη μεγάλων επενδύσεων στον αγροτουρισμό, όπως είναι για παράδειγμα η δημιουργία νέων καταλυμάτων σε μεγάλο αριθμό, η δημιουργία εστιατορίων κ.λπ. (Παπακωνσταντινίδης, 1989).

5.2.1. Φορείς αγροτουριστικής ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο

Σε επίπεδο κεντρικού σχεδιασμού υπεύθυνοι για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθοι κυρίως φορείς:

- Το Υπουργείο Γεωργίας,
- Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.),
- Η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας (Α.Τ.Ε.),
- Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.),
- Η Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι.)

- Υπουργείο Γεωργίας.

Το Υπουργείο Γεωργίας, το 1987, με τη λειτουργία μιας ειδικής Υπηρεσίας στη Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας προώθησε τον Αγροτουρισμό ως μία εναλλακτική λύση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγρότες, κυρίως των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών είτε πρόκειται για προβλήματα οικονομικά είτε για κοινωνικά.

Το Υπουργείο Γεωργίας παρέχει πληροφορίες στους κατοίκους των αγροτικών περιοχών και ανταποκρίνεται στη ζήτησή τους, όσον αφορά τα

προγράμματα αγροτουρισμού. Είναι υποστηρικτής κυρίως των ιδιωτικών πρωτοβουλιών για την ίδρυση, τη λειτουργία καθώς και την ανάπτυξη των αγροτουριστικών καταλυμάτων.

– *Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.)*

Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού ενδιαφέρεται για τον Αγροτουρισμό και έχει την ευθύνη για την ποιότητα των εγκαταστάσεων, καθώς και για τη διαφήμιση του αγροτουρισμού, για παράδειγμα με ειδικά πληροφοριακά έντυπα.

– *Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας (Α.Τ.Ε.)*

Η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας χορηγεί χαμηλότοκα δάνεια για τουριστικά καταλύματα σε αγρότες, που είναι κάτοικοι τουριστικών περιοχών της χώρας, με σκοπό να αποκτήσουν κατάλληλα εξοπλισμένα δωμάτια - σύμφωνα με τις υποδείξεις του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) - με αποτέλεσμα να μπορούν να συμπληρώσουν το γεωργικό τους εισόδημα, το οποίο κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα, με την αξιοποίηση των δωματίων αυτών για τουρισμό. Συγκεκριμένα τα δάνεια για τουριστικά καταλύματα καλύπτονται από δύο προγράμματα:

- I. Πρόγραμμα δανειοδότησης για κατασκευή τουριστικών δωματίων, των οποίων η δαπάνη δεν επιχορηγείται από κοινοτικούς πόρους και
- II. Πρόγραμμα δανειοδότησης για κατασκευή τουριστικών δωματίων, των οποίων η δαπάνη επιχορηγείται με βάση τον Κοινοτικό Κανονισμό 797/85.

Δικαιούχοι των δανείων είναι είτε πρόσωπα φυσικά είτε Κοινότητες, Δήμοι, Γεωργικοί Συνεταιρισμοί κ.λπ. (Παπακωνσταντίδης, 1989).

– *Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.)*

Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.) αποτελεί την κορυφή της οργανωτικής συνεταιριστικής πυραμίδας, καθώς και τον κορυφαίο φορέα ανάπτυξης αγροτουριστικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα. Μέσω των πρωτοβουλιών των οποίων αναπτύσσει η ΠΑΣΕΓΕΣ, οι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί εντάσσονται στο συνολικό αγροτικό - συνεταιριστικό κίνημα της χώρας. (Αποστολόπουλος, 1998).

– Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι.)

Ο βασικός στόχος αυτού φορέα δεν είναι η δημιουργία "συμπληρωματικού εισοδήματος" στην οικονομία μιάς αγροτικής οικογένειας, αλλά η ίδρυση γυναικείων συνεταιρισμών στην ύπαιθρο, προκειμένου να εξασφαλίσουν οι αγρότισσες μία οικονομική αυτοτέλεια που θεωρείται το αναγκαίο βήμα και για την κοινωνική τους απελευθέρωση.

Η εμπειρία της λειτουργίας των συνεταιρισμών αυτών έδειξε ότι οι γυναίκες αγρότισσες, μέσα από τη συλλογική τους προσπάθεια με τη φαντασία, την τόλμη και τα talέντα τους, προσφέρουν προς την κατεύθυνση όχι μόνο της δικής τους προσωπικής ανάπτυξης, αλλά συγχρόνως και στην ανάπτυξη του τόπου τους.

Τα ειδικά επιμορφωτικά σεμινάρια τα οποία παρακολουθούν, η κοινή συλλογική τους προσπάθεια, η αναγκαστική επαφή τους για τη διαχείριση και την προώθηση του συνεταιρισμού με τις Δημόσιες Υπηρεσίες, τις Τράπεζες και τον κοινωνικό τους χώρο, βοηθά τις γυναίκες της υπαίθρου λόγω του φύλου τους να ανακαλύψουν τις περιθωριοποιημένες μέχρι σήμερα, λόγω του φύλου τους ικανότητές τους και να αποδείξουν ότι η κοινωνία και η Χώρα μας χάνει όσο το γυναικείο δυναμικό δεν μετέχει ενεργά στην παραγωγική διαδικασία και στη δημόσια ζωή (Ε.Ο.Τ., 1987)

5.3. Προβλήματα των αγροτικών περιοχών

Η έρευνα, σε κοινοτική κλίμακα, εντόπισε ορισμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών της Κοινότητας: τον κίνδυνο απώλειας της πολιτιστικής ταυτότητας, εφόσον τα αστικά πρότυπα και οι συνθήκες διαβίωσης αντικαθιστούν τους παραδοσιακούς τρόπους ζωής; το αίσθημα της αδυναμίας και της μη συμμετοχής στα κοινά, εφόσον οι αποφάσεις γι' αυτούς που ζουν στην ύπαιθρο λαμβάνονται αλλού; η έλλειψη ισορροπίας στην πυκνότητα του πληθυσμού, εφόσον σε ορισμένες περιοχές η πυκνότητα αυτή είναι τόσο χαμηλή που αποτελεί σοβαρότατο εμπόδιο για την ανάπτυξη και είναι δύσκολο να διατηρηθούν οι δημόσιες υπηρεσίες. Επίσης, εντόπισε προβλήματα προστασίας και διαχείρισης των περιβαλλοντικών και υδάτινων πόρων, καθώς και απομόνωσης και περιθωριοποίησης των νέων ανδρών και γυναικών, ιδίως στις πιο απομακρυσμένες περιοχές. Υψηλά ποσοστά ανεργίας και υποαπασχόλησης οφείλονται στην ανεπαρκή διάρθρωση της αγοράς εργασίας και στην έλλειψη δυνατοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και ανεπάρκεια οικονομικού δυναμισμού. Φορολογικές ρυθμίσεις για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και επιχειρήσεις δεν λαμβάνουν υπόψη τους ειδικά χαρακτηριστικά των αγροτικών επιχειρήσεων. Άνιση ανάπτυξη, οι οποία οφείλεται στις αυξα-

νόμενες στρεβλώσεις της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης των υπηρεσιών και των τηλεπικοινωνιών, αποτελεί επίσης ένα βασικό πρόβλημα των αγροτικών περιοχών (CEPFAR, 1990).

Το μέγεθος και η φύση των προβλημάτων διαφέρουν από έναν τύπο αγροτικής περιοχής στον άλλο. Για την κατανόηση αυτών των προβλημάτων, το Συμβούλιο της Ευρώπης (1998) πρότεινε ένα διπλό διαχωρισμό:

- Μειονεκτικές αγροτικές περιοχές που βρίσκονται σε παρακμή:
 - μετανάστευση των νέων,
 - γήρανση του πληθυσμού,
 - μείωση του ποσοστού απασχόλησης στη γεωργία,
 - ελάχιστες δυνατότητες απασχόλησης, ιδίως για τους νέους και τις γυναίκες,
 - σχετικά χαμηλά εισοδήματα των νοικοκυριών,
 - υποβάθμιση των δημοσίων και ιδιωτικών υπηρεσιών,
 - απώλεια ειδικών πολιτιστικών χαρακτηριστικών, όπως η γλώσσα, τα έθιμα και η ταυτότητα.
- Αγροτικές περιοχές που δέχονται τις πιέσεις των σύγχρονων εξελίξεων, οι οποίες βρίσκονται κοντά στα αστικά κέντρα. Οι περιοχές αυτές αντιμετωπίζουν ορισμένα διαφορετικά προβλήματα:
 - φαινόμενα αστικοποίησης, όπως η στέγαση, το λιανικό εμπόριο, η ανάπτυξη των υπηρεσιών και της βιομηχανίας,
 - οι επιπτώσεις των "νέων" τεχνολογιών στους φυσικούς πόρους, όπως η επίπτωση που έχουν στο περιβάλλον οι νέες μέθοδοι γεωργικής παραγωγής,
 - η αύξηση του ελεύθερου χρόνου που ασκεί πίεση και δημιουργεί ζημιά στο περιβάλλον σε ορισμένες αγροτικές περιοχές,
 - η ρύπανση από τη βιομηχανία και από τις μεθόδους εντατικής γεωργικής παραγωγής.

Ως λύση, σε ένα μέρος από τα προβλήματα αυτά που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές, αποτελεί ο αγρουτουρισμός, ο οποίος για τη Χώρα μας έχει κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα, τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- α. Υπάρχει σταθερή ζήτηση στο εξωτερικό, ενώ παράλληλα αποτελεί νέο "προϊόν" και για την ημεδαπή πελατεία, αφού δεν έχει επιτευχθεί σημαντικά ο αγρουτουρισμός.

β. Ότι υφίσταται σειρά μέτρων νομοθετικού και χρηματοδοτικού χαρακτήρα από πλευράς Ε.Ε. για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με πολιτιστικό τουρισμό.

6.1. Ιστορικά στοιχεία της περιοχής του μελετήματος

6.1.1. Νομός Τρικάλων

Το Τρίκαλα ανήκει στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Θεσσαλίας, η οποία περιλαμβάνει τον κεντρικό τμήτα της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η σύγχρονη περιοχή της Θεσσαλίας είναι παρακλάδι μιας από ψηλά βουνά: Τζηλίου, Ομήρου, Πηλίου, Οθρύος και Αγραφου. Κατά μήκος αυτών ρέει ο ποταμός Πηνειός, ο οποίος κινείται μέσα από την κοιλάδα των Τρικάλων και χύνεται στο Αιγαίο. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από τη μεγαλύτερη ανύψωση που έχουν τα βουνά τη χώρα.

Το Τρίκαλα είναι πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού. Χτισμένο στη βάση της ορεινής Τρίκας και περιτριγυρισμένο από ένα βουνάτο κούρσο, η φυσική πόλη των Τρικάλων καταλήγει στο ποταμό του Αγίου Νικολάου, ένα δασύχρητο από το Αιγαίο ποταμό. Το κέντρο από τον αρχαίο ναό του Ασκληπιού είναι επίσης εκεί. Από το λόφο του Γρανιτή Πύλου είναι απόλυτη η άποψη ότι της κοιλάδας από κάτω.

Η πόλη είναι 21 χιλιόμετρα βορειοδυτικά από το Τρίκαλα, είναι γεμάτη με τα βυζαντινά μοναστήρια στην κοντινή περιοχή των Μισιόρων. Η Καλαμώκη είναι χτισμένη στο πλάι του μαγευτικού γκρέις βράχων των Ντισόρων, στο σημείο όπου ο Πηνειός ποταμός ρέει από την ορεινή της Πηλίου Εύροης, στην Καλαμώκη υπάρχει ο κεντρικός ναός της Κοίτης της Θεοτόκου, ο ναός είναι χτισμένος στην κορυφή ενός μακρού λόφου. Το οικοδομικό του υψόμετρο περιλαμβάνει πολλές τιμές και ειδικότερα το γεγονός (1573), που έγινε από τον Κοιτικό μοναχό Νεοφυή. Ο μαρμαρινός κήπος, το μαρμαρινό κτίριο και ο θρόνος του ναού είναι επίσης αξιοσημείωτα.

Τα 24 μοναστήρια στα Μισιόρα, με τις ζυλές αποθήκες τους και τις κρημνισμένες σκαλές, αποτελούν το αποκορύφωμα των "προσέγγον" ποταμών των βουνών της περιοχής. Στην τελευταία βυζαντινή περίοδο αυτή η διαφορά του ορεινού νόμου αυτή η Αποδοχή μοναστηρίων είναι το καταπύριο στην κορυφή των βουνών. 2' αργότερα τους έφτασε και ο πρόεδρος, βράχια, σηματοδοτήθηκε ένα κέντρο βυζαντινής τέχνης. Η ιστορία της κοινότητας των Μισιόρων των Μισιόρων ξεκινάει το 11' αιώνα, αλλά ανακαλύφθηκε το 14' αιώνα στην αρχαιότητα το πρώτο μοναστήρι.

Μεταξύ του 1156 και 1172, ο μοναχός Αθανάσιος ίδρυσε αυτό που πρόκειται να γίνει το πιο σημαντικό από όλα τα μοναστήρια, το Μίσιο Μοναστήρι στον Πηγάδι Αίδη. Ο μοναχός Αθανάσιος επιβίωσε πολύ σκληρά

6. ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

6.1. Ιστορικά στοιχεία της περιοχής που μελετήθηκε

6.1.1. Νομός Τρικάλων

Τα Τρίκαλα ανήκουν στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Θεσσαλίας, η οποία περιλαμβάνει τον κεντρικό τομέα της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η εύφορη πεδιάδα της Θεσσαλίας είναι περικυκλωμένη από ψηλά βουνά: Πίνδος, Όλυμπος, Πήλιο, Όθρυς και Άγραφα. Κατά μήκος αυτών ρέει ο ποταμός Πηνειός, ο οποίος περνάει μέσα από την κοιλάδα των Τεμπών και χύνεται στο Αιγαίο. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από τη μεγαλύτερη αναλογία πεδιάδων σε όλη τη χώρα.

Τα Τρίκαλα είναι πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού. Χτισμένα στη θέση της ομηρικής Τρίκης και περιτριγυρισμένα από ένα βυζαντινό κάστρο, η γραφική πόλη των Τρικάλων καταλήγει στο ύψωμα του Αγίου Νικολάου, ενώ διασχίζεται από το Λιθαίο ποταμό. Τα ερείπια από τον αρχαίο ναό του Ασκληπιού είναι επίσης εκεί. Από το λόφο του Προφήτη Ηλία είναι ευδιάκριτη η έξοχη θέα της κοιλάδας από κάτω.

Η Καλαμπάκα, 21 χιλιόμετρα βορειοδυτικά από τα Τρίκαλα, είναι γνωστή για τα βυζαντινά μοναστήρια στην κοντινή περιοχή των Μετεώρων. Η Καλαμπάκα είναι χτισμένη στο πόδι του μαγευτικού γκρίζου βράχου των Μετεώρων, στο σημείο όπου ο Πηνειός ποταμός ρέει από την οροσειρά της Πίνδου. Επίσης, στην Καλαμπάκα υπάρχει ο καθεδρικός ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου, ο οποίος είναι χτισμένος στην κορυφή ενός μικρού λόφου. Το εσωτερικού του ναού περιλαμβάνει πολλούς πίνακες και ειδικότερα τοιχογραφίες (1573), που έγιναν από τον Κρητικό μοναχό Νεόφυτο. Ο μαρμάρινος κλήρος, το μαρμάρινο κιβώτιο και ο θρόνος του ναού είναι επίσης αξιοσημείωτα.

Τα 24 μοναστήρια στα Μετέωρα, με τις ξύλινες αποθήκες τους και τις κορνιζαρισμένες σκεπές, αποτελούν το αποκορύφωμα των "τρομερών" κορυφών των βουνών της περιοχής. Στην τελευταία βυζαντινή περίοδο και κατά τη διάρκεια του οθωμανικού νόμου αυτή η Κοινότητα μοναστηριών έγινε το καταφύγιο αυτών που edιώκωντο. Σ' αυτούς τους άγονους και απρόσιτους βράχους, δημιουργήθηκε ένα κέντρο βυζαντινής τέχνης. Η ιστορία της κοινότητας των μοναστηριών των Μετεώρων ξεκινά το 11^ο αιώνα, αλλά ανακαλύφθηκε το 14^ο αιώνα όταν ιδρύθηκαν τα πρώτα μοναστήρια.

Μεταξύ του 1356 και 1372, ο μοναχός Αθανάσιος ίδρυσε αυτό που επρόκειτο να γίνει το πιο σημαντικό από όλα τα μοναστήρια, το Μέγα Μετέωρο στον Πλατύ Λίθο. Ο μοναχός Αθανάσιος επέβαλε πολύ σκληρούς

κανόνες στην κοινότητα, οι οποίοι περιλαμβάνουν τον αποκλεισμό των γυναικών από την περιοχή. Σύντομα το Μέγα Μετέωρο κέρδισε την υπεροχή από όλους τους κοινόβιους και τα ερημητήρια της περιοχής. Η ανάπτυξη των μοναστηριών οδήγησε, επίσης, στη λαμπρή περίοδο της μοναχικής ζωής (ειδικότερα μεταξύ του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνα). Όμως, η κοινότητα άρχισε βαθμιαία να παρακμάζει: από τα 24 μοναστήρια που είχαν κτιστεί διαμέσου των αιώνων, μόνο λίγα συνέχισαν να λειτουργούν. Στην πραγματικότητα μόνο 5 μοναστήρια είναι ακόμη κατοικήσιμα: το Μέγα Μετέωρο, η Αγία Τριάδα, το Βαρλαάμ, ο Άγιος Στέφανος και η Αγία Ρουσσανού (τα δύο τελευταία από καλόγριες).

Από τα Τρίκαλα προς τα νοτιοδυτικά πηγαίνει ένας δρόμος κατά μήκος του Πορταϊκού, παραπόταμος του Πηνειού ποταμού, διασχίζει την πεδιάδα και φτάνει στους πρόποδες του βουνού Κόζιακα. Εκεί βρίσκονται τα στενά του Πήλι, που στα αρχαία χρόνια ήταν η κοντινότερη διαδρομή για και από την Ήπειρο. Στους πρόποδες του Κόζιακα (αρχαίο Κέρκετιο) βρίσκονται τα ερείπια των αρχαίων τειχών που χρησιμοποιούνταν για να περικυκλώσουν την αρχαία πόλη της Πιάλας. Στην Κλεφτόβρυση, τη βορειότερη πλαγιά του βουνού Κοζιάκας, μπορεί κανείς να δει τα απομεινάρια από το παλιό οχύρωμα της Θαλοίρας. Βορειοδυτικά της νέας πόλης Γομφή, είναι το Παλιόκαστρο, εκεί που υπήρχαν οι δίδυμες αρχαίες πόλεις της Γομφής. Χτισμένη στην κορυφή ενός λόφου, η Γομφή λειτουργούσε ως ένα προπύργιο για την πεδιάδα, αφού μπορούσε να βλέπει τους δρόμους που έρχονταν από τα βουνά Τζουμέρκα και Κοζιάκας. Εξαιτίας της στρατηγικής τους σημασίας και ειδικότερα η Γομφή ήταν καλά οχυρωμένη. Η πόλη καταστράφηκε από τον Ιούλιο Καίσαρα το 48πΧ.

Βορειοδυτικά του Πορταϊκού ποταμού, στους πρόποδες της Πόρτα - Παναγιάς βρίσκεται, το μοναστήρι του Δουσσικού που ήταν χτισμένο μέσα σ' ένα δάσος από βελανιδιές. Η κατασκευή του μοναστηριού ξεκίνησε από τον Άγιο Βησσαρίωνα στα 1522. Προχωρώντας δυτικότερα συναντάμε τα στενά της Πόρτας. Η εκκλησία της Πόρτα - Παναγιάς (21χλμ από τα Τρίκαλα) χτίστηκε το 1283 και έχει αξιοσημείωτα ψηφιδωτά. Στο βραχώδη λόφο βορειοδυτικά του κεντρικού δρόμου μεταξύ Τρικάλων και Καρδίτσας είναι η πόλη Φανάρι. Εκεί κοντά είναι και τα ερείπια αρχαίων ελληνικών τειχών καθώς και ένα βυζαντινό φρούριο.

Το νότιο κομμάτι της οροσειράς Πίνδος αποτελείται από τα ακόλουθα βουνά: Κόζιακας (1990μ), Νεράιδα (2067μ), Μαρόσα (2020), Λουπάτα (2066), Αυγό (2148). Σ' αυτά τα βουνά υπάρχουν πολλές ανεξερεύνητες σπηλιές και γραφικά φαράγγια, άρα δεν πρέπει κάποιος να ξεχάσει να επισκεφτεί αυτή την περιοχή. Επίσης, υπάρχουν αρκετές κοιλάδες, μικρά λαγκάδια και οροπέδια στην περιοχή. Αρκετοί δρόμοι οδηγούν στις κορυφές των βουνών, ενώ υπάρχουν επίσης και πολλά μονοπάτια - ένα από αυτά

είναι και το διεθνές μονοπάτι E4. Η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής είναι μία από της πλουσιότερες σ' όλη την Ευρώπη. Υπάρχουν πολλά άγρια ζώα στην περιοχή: λύκος, αρκούδα, αλεπού, κουνάβι, ασβός, σκίουρος, ελάφι, αγριοκάτσικο και τσακάλι. Αετοί και γύπες είναι υπό εξαφάνιση. Στη νότια Πίνδο συναντάμε δάση από έλατα, οξιές, καστανιές, βελανιδιές, πλάτανους, πεύκα και ιτιές.

Στους πρόποδες των βουνών που προαναφέρθηκαν μπορεί κανείς να βρει πολλά παραδοσιακά χωριά: Κοτρώνι, Ελάτη, Βροντερό, Στουρναρεί-κα, Περτούλι, Νεραϊδοχώρι. Οι κάτοικοι αυτών των χωριών ασχολούνται περισσότερο με την παραδοσιακή εκτροφή ζώων (πρόβατα, αγελάδες, κατσίκες), τη μελισσοκομία και τη γεωργία (λαχανικά και φρούτα). Μια επιπρόσθετη απασχόληση είναι η υλοτομία. Στα νεότερα χρόνια ο τουρισμός έχει επίσης αναπτυχθεί στην περιοχή και ειδικότερα ο αγροτουρισμός.

Η Ελάτη είναι ένα από τα πιο γνωστά "ορεινά καταφύγια" στην Ελλάδα. Στο Περτούλι υπάρχει ένα μικρό χιονοδρομικό κέντρο, ενώ υπάρχει επίσης η δυνατότητα για ελεύθερο σκι στην περιοχή. Το καλοκαίρι υπάρχουν πολλές άλλες δραστηριότητες: ποδηλασία, ιππασία, τοξοβολία, κολύμπι σε μικρά ποτάμια, ψάρεμα.

6.1.2. Νομός Καρδίτσας

Η δεύτερη περιοχή μελέτης βρίσκεται στο νομό Καρδίτσας ο οποίος καταλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Θεσσαλίας. Οι υπόλοιποι νομοί της Θεσσαλίας είναι των Τρικάλων, της Λάρισας και της Μαγνησίας. Τα σύνορα του νομού είναι τα ακόλουθα:

- Βόρεια: Νομοί Τρικάλων και Λάρισας
- Δυτικά: Νομός Άρτας
- Νότια: Νομοί Ευρυτανίας και Φθιώτιδας
- Νοτιοανατολικά: Νομός Λάρισας

Συνολικά η έκταση του νομού Καρδίτσας είναι 2.636 τετραγωνικά χιλιόμετρα, τα οποία αντιπροσωπεύουν το 18% της έκτασης της Θεσσαλίας ή το 2% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας. Διοικητικά ο νομός διαιρείται σε 4 δήμους (Μουζάκι, Σοφάδες, Παλαμάς και Καρδίτσα, όπου και η πρωτεύουσα του νομού), σε 144 κοινότητες και 113 οικισμούς. Παρατηρώντας κανείς τη γεωμορφολογία του νομού Καρδίτσας είναι απλό να διαχωρίσει την επιφάνεια του νομού σε δύο ευδιάκριτες περιοχές, την πεδινή και την ορεινή. Η ορεινή περιοχή διαχωρίζεται σε δύο καθαρά ορεινές περιοχές (Αγγράφων - Μουζακίου και Σμοκόβου) και σε μία ημιορεινή περιοχή που περιλαμβάνει τη λίμνη Ν.Πλαστήρα (Μέγδοβα). Η παρούσα με-

λέτη αφορά ένα μέρος της ορεινής περιοχής του νομού Καρδίτσας και συγκεκριμένα το μεγαλύτερο μέρος της λίμνης Ν.Πλαστήρα.

Ειδικότερα η τεχνητή λίμνη Ν.Πλαστήρα (Μέγδοβα) δημιουργήθηκε από τα νερά του ομώνυμου παραπόταμου του Αχελώου στη δυτική πλευρά του νομού Καρδίτσας το χρονικό διάστημα 1956 - 1962 ανάμεσα στα βουνά Βουτσικάκη και Στάμο.

Εκτός από το Μορφοβούνι και το Μεσενικόλα οι υπόλοιπες κοινότητες και οικισμοί αντικρύζουν τη λίμνη, ενώ αρκετές βρίσκονται στην παραλίμνια περιοχή.

Εκτός από τη λίμνη, το φράγμα και τους οικισμούς, το τέταρτο στοιχείο που συνθέτει την περιοχή είναι οι κτηματικές περιοχές. Αποτελούνται από δάση, βοσκότοπους, γεωργικές καλλιέργειες και χέρσα γη. Δάση από έλατα, καστανιές και οξιές περιβάλλουν τη λίμνη και σε πολλά σημεία φτάνουν ως τις όχθες της. Σήμερα στα δάση αυτά υπάρχουν ελάχιστα αγρια ζώα τα οποία δυστυχώς τείνουν προς εξαφάνιση.

Το κλίμα είναι ορεινό, ηπειρωτικό και με υγρασία. Το χειμώνα πολλές όχθες της λίμνης παγώνουν.

Κάθε ένα από τα παραπάνω στοιχεία που συνθέτουν την περιοχή και ταυτόχρονα όλα μαζί (λίμνη, φράγμα, πλέγμα οικισμών, δάσος και καλλιέργειες) συγκεντρώνουν τεράστια πλεονεκτήματα φυσικής και τεχνητής ομορφιάς και κάνουν την περιοχή της λίμνης Ν.Πλαστήρα σημαντικό πόλο έλξης (Ζαχαράτος, 1986).

Η τουριστική κίνηση που αναπτύσσεται στην περιοχή, κυρίως κατά τη θερινή περίοδο, έχει το χαρακτήρα του "εσωτερικού" τουρισμού με κριτήριο την προέλευση των επισκεπτών. Το μεγαλύτερο μέρος τους αποτελείται από άτομα που έχουν ως τόπο καταγωγής τους την περιοχή, αλλά έχουν τη μόνιμη κατοικία τους στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Οι τουρίστες είναι δυνατόν να διακριθούν σε δύο κύριες κατηγορίες, ανάλογα με τη μορφή του καταλύματος που χρησιμοποιούν ως ακολούθως:

1. Σε παραθεριστές που επιστρέφουν κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου στις πατρογονικές κατοικίες, των οποίων ο αριθμός με συντηρητικές εκτιμήσεις φτάνει, σε πολλές από τις κοινότητες, το εξαπλάσιο των μόνιμων κατοίκων.
2. Σε παραθεριστές δεύτερης ιδιωτικής κατοικίας, των οποίων ο αριθμός αυξάνει κάθε χρόνο με γρήγορους ρυθμούς. Συγκεκριμένα παρατηρείται μία αύξηση παραθεριστικών κατοικιών στις περιοχές των κοινοτήτων Νεοχωρίου, Πεζούλας, Καλυβιών, Φυλακτής και Νεράϊδας.

Οι τάσεις, οι οποίες διαγράφονται από την τουριστική κίνηση δείχνουν ότι αυτή θα αυξάνεται διαρκώς, ακόμη και κάτω από τις σημερινές συνθήκες προσπέλασης στην περιοχή, πολύ όμως περισσότερο κάτω από

την επίδραση που θα έχει το μελλοντικό άνοιγμα της επικοινωνίας με την υπόλοιπη χώρα. Για το λόγο αυτό η προσπελασιμότητα με τους οδικούς άξονες Καρδίτσας - Καστανιάς - Καρπενησίου και Τρικάλων - Πύλης - Μουζακίου - Κρυονερίου θα αυξηθεί σε σημαντικό βαθμό. Με βάση τους συγκεκριμένους άξονες η περιοχή της λίμνης θα ανοίξει και σε ένα πιο ευρύ κοινό επισκεπτών - τουριστών, το οποίο θα ζητήσει να ικανοποιήσει τις ανάγκες παραμονής του στους οικισμούς του Κυκλώματος.

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι κάτοικοι της λίμνης έχουν διαπιστώσει αυτή την τάση, βλέποντας την αύξηση της τουριστικής κίνησης στην περιοχή τους, σαν διέξοδο από τον οικονομικό και κοινωνικό μαρασμό. Έτσι διαμορφώνουν το συνολικό αίτημα της παρέμβασης και της στήριξης της τάσης αυτής από το κράτος και εκφράζουν το αίτημα αυτό καθημερινά μέσω των γενικών συνελεύσεων σε όλες τις κοινότητες της περιοχής της λίμνης.

Κοντά στο φράγμα της λίμνης, έξω από το χωριό Καρίτσα και σε υψόμετρο 1.400 μέτρων υπάρχει λαξευμένη σε βράχο η Ιερά Μονή της Παναγίας της Πελεκητής. Κτίστηκε το 1529, περιλαμβάνει δύο ναούς με καταπληκτικές τοιχογραφίες του 1654 και του 1666. Η γύρω περιοχή είναι περιστοιχισμένη από πανύψηλα έλατα, ενώ μοναδική είναι και η θέα προς τα μικρά φιορδ που σχηματίζονται κοντά στο φράγμα. Η κυκλική διαδρομή γύρω από τη λίμνη θα σας οδηγήσει στην Ιερά Μονή Κορώνας, βυζαντινό κάστρο, μοναστήρι και εκπαιδευτικό κέντρο στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το Καθολικό της Μονής, οι τοιχογραφίες του οποίου χρονολογούνται από το 1587 και είναι κρητικής τεχνοτροπίας.

Ο Μπελοκομύτης είναι μαγευτική τοποθεσία στη δυτική πλευρά της λίμνης, όπου σχηματίζονται πολλοί μικροί κόλποι, ενώ το δάσος φθάνει μέχρι την όχθη. Στο "φαράγγι του Καρεντάν", μία ρεματιά απέναντι από το χωριό, γεμάτη έλατα, βελανιδιές και οξιές και κρυστάλλινα νερά να τρέχουν σε μικρούς χείμαρρους, υπάρχει ιχθυοτροφείο στο οποίο ο ιδιοκτήτης του διατηρεί ταβέρνα. Στο δρόμο Νεοχωρίου - Μπελοκομύτη, υπάρχει ένας πολύ όμορφος χώρος αναψυχής που έχει διαμορφωθεί κατάλληλα από το δασαρχείο με γήπεδα μπάσκετ, βόλεϊ κ.λπ.

Η Αργιθέα είναι ένας άλλος, επίσης, ιδανικός τόπος για τους φυσιολάτρες. Οι επισκέπτες της έχουν τη δυνατότητα να απολαύσουν τα υπέροχα δάση της, τα δροσερά νερά που τρέχουν από παντού και τα γραφικά της χωριά με τους γλυκούς, φιλόξενους κατοίκους. Αξιόλογα είναι και τα δεκάδες χωριά της Αργιθέας: Το ομώνυμο, τη Δρακότρυπα, την Οξιά, το Θερινό, το Μεσοβούνι, το Ανθηρό, το Πετρωτό, τη Συκιά, το Βλάσι, το Πετρίλο, το Δροσάτο, το Πετροχώρι, τα Καραμοπυριανά, τη Στεφανιάδα, το Μάραθο, τα Βραγκιανά, τα Νεοχώρια, το Καταφύλι, το Αργύρι.

Τέλος, αξίζει να γίνει μία αναφορά στις γραφικές ταβέρνες που υπάρχουν σε όλα τα χωριά της περιοχής, στις οποίες σερβίρεται φρέσκια πέστροφα της λίμνης, παραδοσιακές συνταγές με κρέας, σουπες, χειροποίητες πίτες, λουκάνικα, αλλά και κυνήγι, ιδιαίτερα το μήνα Ιανουάριο (φάσες, μπεκάτσες, πάπιες, αγριογούρουνο). Ακόμη υπάρχουν παραδοσιακά γλυκά κουταλιού, κρυστάλλινο κρασί, ντόπιο τσίπουρο και λικέρς, τα οποία έχουν γεύση ντόπιων φρούτων από το Συνεταιρισμό Γυναικών της περιοχής.

6.2. Στόχοι της έρευνας

Η διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας θεωρήθηκε απαραίτητη προκειμένου να συμπληρωθεί η παρούσα μελέτη.

Στόχοι της έρευνας είναι να αποκτηθούν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τον αγροτουρισμό, την πορεία της εξέλιξής του και να εντοπιστούν τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσοι ασχολούνται μ' αυτόν, προκειμένου να αναζητηθούν λύσεις και να αξιολογηθεί το έργο τους με δίκαιο τρόπο.

6.3 Μεθοδολογία της έρευνας

6.3.1.Ερωτηματολόγιο

Για τη συλλογή των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο, το οποίο εγκρίθηκε από τον επιβλέποντα καθηγητή και που απευθυνόταν σε όλους τους κατόχους αγροτουριστικών καταλυμάτων, εγκεκριμένων και μη, στους Νομούς Τρικάλων και Καρδίτσας.

Μέσα από τα ερωτηματολόγια έγινε η συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων, όσον αφορά τα ακόλουθα:

- Χρονικό διάστημα λειτουργίας και δυναμικότητα των αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- Αριθμός τουριστών που επισκέπτονται τα αγροτουριστικά καταλύματα, η ηλικία τους, καθώς και η εποχή επίσκεψης.
- Αν προσφέρεται πρόγευμα στους φιλοξενούμενους των αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- Αν οι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων έχουν ανάγκη οικονομικής ή άλλης βοήθειας από το κράτος ή άλλους φορείς.
- Ποιες είναι οι τάσεις και οι προοπτικές του αγροτουρισμού.

6.3.2. Επιλογή δείγματος

Η έρευνα έγινε στους νομούς Τρικάλων και Καρδίτσας (Δυτική Θεσσαλία) και κάλυψε τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων. Τα στοιχεία των ιδιοκτητών για το Ν. Καρδίτσας ελήφθησαν από την Αναπτυξιακή Καρδίτσας (ΑΝ.ΚΑ.) και τα στοιχεία για το Ν. Τρικάλων από το Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας - Πύλης ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π. Α.Ε.

Η ομάδα των μη εγκεκριμένων καταλυμάτων παρουσιάζει ιδιορρυθμίες και δυσκολίες, για το λόγο ότι κανείς δεν είναι σε θέση να γνωρίζει τον ακριβή αριθμό τους.

Τα ερωτηματολόγια έχουν συμπληρωθεί μετά από προσωπικές επισκέψεις στους ιδιοκτήτες των αγροτουριστικών καταλυμάτων στις κοινότητες διαμονής τους ή μετά από τηλεφωνική επικοινωνία μαζί τους κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας μελέτης, λόγω μεγάλων αποστάσεων και έλλειψης χρόνου.

6.3.3. Ανάλυση των αποτελεσμάτων - σχολιασμός

Οι πληροφορίες που έχουν συλλεγεί, περάστηκαν σε ηλεκτρονικό υπολογιστή και με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου Excel αναλύθηκαν. Βάσει των πινάκων (βλέπε παράρτημα Β) που έχουν εξαχθεί από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, ετοιμάστηκε η ακόλουθη συνοπτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Το 41% του δείγματος άρχισε να ασχολείται με τον αγροτουρισμό τα τελευταία πέντε έτη. Το 35% του δείγματος ασχολείται για 6-10 έτη, ενώ το υπόλοιπο (20%) έχει πείρα 16 ετών και πάνω. Τέλος, ένα μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων ασχολείται με τον αγροτουρισμό 11-15 έτη.

Συνεπώς, σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα προκύπτει ότι, κατά την τελευταία δεκαετία, και ειδικότερα τα τελευταία πέντε έτη το ενδιαφέρον καθώς και η εμπλοκή των νέων ατόμων με τις αγροτουριστικές δραστηριότητες παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένη. Η διαπίστωση αυτή είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική αν σκεφτούμε ότι ένας από τους στόχους του προγράμματος του αγροτουρισμού είναι να συμβάλει στη συγκράτηση του πληθυσμού της υπαίθρου και ειδικότερα των νέων ατόμων με το να τους προσφέρει μία δημιουργική απασχόληση.

Κατόπιν, το 55% των ερωτηθέντων ατόμων - που αποτελούν την πλειοψηφία του δείγματος - δήλωσαν ότι διαθέτουν συνολικά 6-10 δωμάτια. Το 16% διαθέτει μέχρι 5 δωμάτια, το 10% από 11 έως 15 δωμάτια και τέλος το 19% διαθέτει 16 και πάνω δωμάτια.

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι περισσότεροι από τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων πιστεύουν ότι είναι οικονομικά ασύμφορο να διαθέτει κανείς για αγροτουρισμό μικρό αριθμό δωματίων. Στο

σημείο αυτό, ωστόσο, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή γιατί υπάρχει κίνδυνος να παρεξηγηθεί η έννοια του "αγροτουρισμού" με τη μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα. Φυσικά δεν πρέπει, σε ουδεμία περίπτωση, να γίνει κάτι τέτοιο για το λόγο ότι ο αγροτουρισμός θα συνδεόταν με τον μαζικό τουρισμό.

Αναφορικά με την πληρότητα των δωματίων σε ετήσια βάση, το 35% των ατόμων που διαθέτουν αγροτουριστικά καταλύματα δέχονται από 201 μέχρι και 400 τουρίστες, ενώ το 27% μέχρι 200 τουρίστες. Επίσης ένα ποσοστό της τάξης του 14% δέχεται κάθε χρόνο από 401 μέχρι 600 τουρίστες και τέλος το 24% του δείγματος δέχεται ετησίως από 601 και πάνω τουρίστες.

Είναι, λοιπόν, εμφανές το γεγονός ότι ο κόσμος προτιμά να περνά τις διακοπές του σ' ένα αγροτουριστικό κατάλυμα παρόλο που η ιδέα για διακοπές στην ύπαιθρο αναπτύχθηκε κατά τα τελευταία δέκα χρόνια. Ειδικότερα, ο άνθρωπος του αστικού περιβάλλοντος, ο οποίος είναι αναγκασμένος να ζει με ταχύτατους ρυθμούς, είναι εκείνος που θα αναζητήσει τη γαλήνη που προσφέρουν οι διακοπές κοντά στο φυσικό περιβάλλον.

Στις περιοχές μελέτης (Ν. Καρδίτσας - Ν. Τρικάλων) προκύπτει από τη μελέτη ότι την Άνοιξη, καθώς και το Φθινόπωρο, παρουσιάζεται ελάχιστη έως μηδενική κίνηση των τουριστών στα αγροτουριστικά καταλύματα. Ένα ποσοστό της τάξης του 35%, όσον αφορά την τουριστική κίνηση, παρουσιάζεται κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ενώ ιδιαίτερη αύξηση παρουσιάζει ο χειμερινός τουρισμός (63%). Ειδικότερα, παρουσιάζεται άνοδος της τουριστικής κίνησης το μήνα Ιούλιο, καθώς και τον Αύγουστο ιδίως τα Σαββατοκύριακα, καθώς επίσης και κατά τους μήνες Δεκέμβριο και Ιανουάριο.

Αναφερόμενοι στην ηλικία των τουριστών το 49% των ατόμων που διαμένουν στα αγροτουριστικά καταλύματα είναι ηλικίας μέχρι 35 ετών. Το υπόλοιπο 45% έχει ηλικία 35-60 χρονών, ενώ μόλις το 6% των φιλοξενουμένων έχει ηλικία 65 και άνω ετών. Άρα, τα άτομα που προτιμούν τον αγροτουρισμό είναι κυρίως νέοι και μεσήλικες.

Κατόπιν η μεγαλύτερη πλειοψηφία, δηλαδή το 71%, των ιδιοκτητών των αγροτουριστικών καταλυμάτων προσφέρει στους φιλοξενούμενους πρόγευμα, ενώ το υπόλοιπο 29% δεν τους προσφέρει. Σημειώνεται ότι στα περισσότερα αγροτουριστικά καταλύματα υπάρχει κουζίνα, προκειμένου ο επισκέπτης να έχει τη δυνατότητα, αν το θελήσει, να ετοιμάσει μόνος του το πρόγευμα. Από τις συνεντεύξεις που προηγήθηκαν και τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων με τους ιδιοκτήτες των αγροτουριστικών καταλυμάτων, προκύπτει ότι η προσφορά προγεύματος στους τουρίστες αποτελεί επιθυμία τους.

Την ευθύνη για το κλείσιμο των δωματίων και γενικότερα για τη λειτουργία του αγροτουριστικού καταλύματος στις πλείστες των περιπτώσεων, δηλαδή σε ποσοστό της τάξης του 37%, την έχει αναλάβει γυναίκα. Οι άνδρες, βάσει των αποτελεσμάτων που έχουν εξαχθεί, ασχολούνται με τις αγροτουριστικές δραστηριότητες λιγότερο (30%), ενώ η οικογένεια ασχολείται περισσότερο σε σχέση με το ανδρικό φύλο, δηλαδή 33%. Συνεπώς, ο αγροτουρισμός δίνει μία δημιουργική απασχόληση στο γυναικείο φύλο και ειδικά των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Στην συνέχεια, η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων που ρωτήθηκαν, δηλαδή το 96%, είναι απόλυτα ικανοποιημένη από τις προσφερόμενες σ' αυτούς υπηρεσίες, ενώ μόλις το 4% του δείγματος δεν έχει την ίδια άποψη. Τα ίδια ποσοστά ελήφθησαν και στην ερώτηση που έγινε στους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων, αν δηλαδή οι πελάτες τους είναι ικανοποιημένοι από τα ελληνικά παραδοσιακά στοιχεία των καταλυμάτων τους. Άρα τα στοιχεία τα σχετικά με τις προσφερόμενες υπηρεσίες προς φιλοξενούμενους καθώς και με τα παραδοσιακά στοιχεία των αγροτουριστικών καταλυμάτων, παρουσιάζονται ιδιαίτερα ενθαρρυντικά.

Στη συνέχεια, βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, το 65% του δείγματος δήλωσε ότι είναι ικανοποιημένο από το σημερινό του εισόδημα σε σχέση με την εργασία την οποία προσφέρει, ενώ το υπόλοιπο 35% του δείγματος είχε την αντίθετη ακριβώς άποψη. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι από τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων ασκούν και δεύτερο επάγγελμα, όπως είναι για παράδειγμα γεωργοί, κτηνοτρόφοι, ιδιωτικοί υπάλληλοι.

Έτσι, η απασχόλησή τους με τη λειτουργία των αγροτουριστικών τους καταλυμάτων αποβαίνει ωφέλιμη, αφού τους αποδίδει πρόσθετο εισόδημα.

Στα παραπάνω μπορούμε να προσθέσουμε ότι συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων που ρωτήθηκαν, δηλαδή το 69%, απάντησε ότι οι λόγοι που τους ώθησαν στη δημιουργία αγροτουριστικών καταλυμάτων ήταν κατά κύριο λόγο οικονομικοί, ενώ το 31% δεν θεωρούσε ότι ασχολήθηκε για οικονομικούς λόγους με τον αγροτουρισμό, αλλά οι περισσότεροι είχαν το ζήλο και την αγάπη να προσφέρουν διακοπές στην ύπαιθρο. Παρόλα αυτά το 39% του δείγματος απάντησε ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται συχνότερα είναι οικονομικής φύσης, το 41% απάντησε ότι αντιμετωπίζει ανταγωνιστικά προβλήματα, το 18% απάντησε ότι αντιμετωπίζει λειτουργικά προβλήματα, ενώ μόλις το 2% του δείγματος δήλωσε ότι αντιμετωπίζει προβλήματα που δεν σχετίζονται με τα οικονομικά, τα λειτουργικά και τα ανταγωνιστικά, όπως είναι για παράδειγμα προβλήματα υποδομής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων, κατά τη διάρκεια της παρούσας έρευνας, έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς και ευαισθητοποίηση στο θέμα της επιμόρ-

φωσης, αφού το 84% των ερωτηθέντων είχε ανάγκη αυτής, ενώ το 16% τη θεωρούσε περιττή.

Συνεχίζοντας θα λέγαμε ότι το 39%, δηλαδή η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ατόμων δήλωσε ότι έχει ανάγκη οικονομικής βοήθειας από το κράτος, είτε για παραπέρα επέκταση των δραστηριοτήτων των αγροτουριστικών καταλυμάτων της, είτε για εκσυγχρονισμό των ήδη υπαρχόντων. Το 35% του δείγματος δήλωσε ότι έχει ανάγκη διαφημιστικής βοήθειας από το κράτος, το 22% έχει ανάγκη επιμόρφωσης, ενώ μόλις το 4% έχει ανάγκη κάποιου άλλου είδους βοήθειας.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι το γεγονός ότι πάνω από το 50% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων (53%) χρησιμοποιεί ως μέσο προβολής τη διαφήμιση. Επίσης, ένα πολύ σημαντικό ποσοστό, το 47% του δείγματος, δεν χρησιμοποιεί διαφήμιση, διότι τη θεωρεί περιττή, εφόσον έχει την άποψη ότι η καλύτερη διαφήμιση είναι οι ίδιοι οι πελάτες τους, λέγοντας χαρακτηριστικά σ' αυτούς ότι επιθυμούν τη διαφήμισή τους, και όχι τη δυσφήμισή τους. Το δείγμα που δήλωσε ότι χρησιμοποιεί ως μέσο προβολής τη διαφήμιση δήλωσε ότι ως είδος διαφήμισης χρησιμοποιεί τα διαφημιστικά έντυπα (57%). Το 38% χρησιμοποιεί κάποιο άλλο είδος διαφήμισης, όπως είναι για παράδειγμα η ένταξή τους σε συλλόγους, η διαφήμιση μέσω "INTERNET", ενώ μόλις το 5% του δείγματος χρησιμοποιεί ως μέσο προβολής του τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς.

Ακολουθώντας, στην ερώτηση που τέθηκε στο δείγμα των ερωτηθέντων ατόμων εάν υπάρχει αυξανόμενη τάση ζήτησης για αγροτουρισμό ή το αντίθετο, το 94% δήλωσε ότι υπάρχει όντως μία ιδιαίτερος αυξανόμενη τάση ζήτησης για αγροτουρισμό, ενώ μόλις το 6% δήλωσε το αντίθετο. Συνεπώς, προκύπτει ότι τα πράγματα για τον αγροτουρισμό στους νομούς Τρικάλων και Καρδίτσας βαίνουν καλώς, με ιδιαίτερα ανοδικές τάσεις.

Έπειτα τα 39 στα 49 άτομα δήλωσαν ότι κατά τη γνώμη τους δεν υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις από την λειτουργία των αγροτουριστικών καταλυμάτων στο οικονομικοκοινωνικό "γίγνεσθαι" του τόπου τους, ενώ τα υπόλοιπα 10 άτομα είχαν διαφορετική άποψη, κυρίως ως προς το κοινωνικό γίγνεσθαι του τόπου τους, για το λόγο ότι αλλοιώνονται τα ήθη και τα έθιμα και οι παραδοσιακές συνήθειες από τη λειτουργία του αγροτουριστικού καταλύματος, ιδιαίτερα όταν το συγκεκριμένο δεν πληρεί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για να έχει το όνομα "αγροτουριστικό".

Ακόμη 20 στα 49 άτομα τα οποία ρωτήθηκαν απάντησαν ότι η προοπτική του αγροτουρισμού είναι πολύ καλή. Δώδεκα απ' αυτά ότι είναι αρκετά καλή, άλλα 12 καλή, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 10%, δηλαδή 5 άτομα τη θεώρησαν άριστη, γεγονός το οποίο είναι αξιόλογης σημασίας για την περαιτέρω ανάπτυξη αυτού του είδους τουρισμού στο Δυτική Θεσσαλία.

Τέλος, το 53% του δείγματος δήλωσε ότι σκέφτεται την παραπέρα επέκταση των δραστηριοτήτων του αγροτουριστικού καταλύματος, γεγονός που προκύπτει εύκολα αν σκεφτούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ιδιοκτητών είναι ικανοποιημένο σε σχέση με την εργασία την οποία προσφέρει, ενώ το 47% του δείγματος δήλωσε ότι προτιμά να μην επεκτείνει - προς το παρόν τουλάχιστον - τις δραστηριότητες των αγροτουριστικών καταλυμάτων του.

Παρόλα αυτά όμως υπάρχουν κάποια σοβαρά προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των αγροτουριστικών καταλυμάτων, όπως είναι για παράδειγμα για το Ν. Καρδίτσας η έλλειψη σωστού οδικού δικτύου Πεζούλας - Νεοχωρίου, οι συνεχείς διακοπές του ηλεκτρικού ρεύματος και τηλεφώνου γενικότερα, αλλά και ειδικότερα στην περίπτωση κακοκαιρίας, η έλλειψη θέσεων για παρκάρισμα, η έλλειψη αγροτικών ιατρείων, η έλλειψη ενός ειδικού σε διοικητική θέση ή στη νομαρχία για θέματα αγροτουρισμού, η ελλιπής αστυνόμευση, η έλλειψη σωστής εξυπηρέτησης όσον αφορά το προσφερόμενο φαγητό στους φιλοξενούμενους και οι αυξημένες τιμές στις προσφερόμενες υπηρεσίες προς τους τουρίστες. Τα ίδια προβλήματα αντιμετωπίζουν και τα ορεινά χωριά του Ν. Τρικάλων

Αναλυτικότερα, το θέμα της οδοποιίας για τους νομούς Τρικάλων και Καρδίτσας αποτελεί το αναγκαίο προαπαιτούμενο να τεθεί σε λειτουργία η όλη αναπτυξιακή διαδικασία στις περιοχές στις οποίες λειτουργούν αγροτουριστικά καταλύματα.

Γενικότερα, είναι κοινά αποδεκτό ότι η ύπαρξη σωστού και ολοκληρωμένου οδικού δικτύου αποτελεί το βασικό συντελεστή για την ανάπτυξη της περιοχής, πολύ μάλιστα περισσότερο όταν η τελευταία επιχειρεί να αναδειχθεί σε πόλο τουριστικής έλξης. Κι αυτό γιατί το πρώτο στοιχείο που εξετάζεται, ανάμεσα στα κριτήρια ένταξης της περιοχής σε αγροτουριστικά προγράμματα, είναι η ύπαρξη ευχερούς πρόσβασης, είτε η δυνατότητα απόκτησής της στο άμεσο μέλλον, προκειμένου το σωστό οδικό δίκτυο να συμβάλει αποφασιστικά στην καλή σύνδεση της περιοχής με τον υπόλοιπο ελληνικό χώρο. Ιδιαίτερη, επίσης, προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη σηματοδότηση, ανεξάρτητα από τη μορφή ή την κατηγορία του για την πληρύτερη εξυπηρέτηση των κατοίκων, έτσι ώστε να είναι ασφαλέστερη η κυκλοφορία των οχημάτων, ιδιαίτερα κατά τον χειμώνα.

Εξετάζοντας το θέμα της υγείας, σε συνδυασμό με την περίθαλψη, θα λέγαμε ότι ειδικά στις περιοχές όπου λειτουργούν αγροτουριστικά καταλύματα στη Δυτική Θεσσαλία, υπάρχει έλλειψη αγροτικών ιατρείων και η κατάσταση δεν κρίνεται ικανοποιητική στο βαθμό που το θέμα της υγείας θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί με μεγαλύτερη ευαισθησία για την περιοχή, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζονται τουλάχιστον τα άμεσες προτεραιότη-

τας περιστατικά ατυχημάτων τα οποία εμφανίζουν μεγάλη συχνότητα στο χώρο της υπαίθρου γενικότερα.

Ακόμη, ο τοπικός πληθυσμός των νομών Τρικάλων και Καρδίτσας έχει ανάγκη επιμόρφωσης σε θέματα που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό - παρά με την έμφυτη φιλόξενη διάθεση του τοπικού πληθυσμού - διότι δεν είναι ιδιαίτερα οικεία σ' αυτόν. Στα πλαίσια αυτά προτείνεται η σύνταξη ειδικού προγράμματος επιμόρφωσης και ιδιαίτερα εκείνων που θα αναλάβουν να ασχοληθούν με αγροτουριστικές δραστηριότητες.

Επίσης, θα πρέπει να συσταθεί ένα γραφείο στους παραπάνω νομούς, το οποίο θα δύναται να διαχειριστεί το όλο αγροτουριστικό πρόγραμμα και να κατανέμει τους επισκέπτες στα καταλύματα, να διαχειρίζεται τη λειτουργία των αγροτουριστικών καταλυμάτων, να τα προβάλλει και να τα διαφημίζει και γενικότερα να διαχειρίζεται τα Κοινοτικά ή τα εθνικά κονδύλια που τυχόν διατίθενται για πρόγραμμα σχετικά με τον αγροτουρισμό.

Βέβαια, είναι αναγκαίο να διατηρηθεί το παραδοσιακό ύφος στα αγροτουριστικά καταλύματα αναφορικά με την κατασκευή και τον εξοπλισμό τους. Έτσι, για στέγαση εξωτερικών χώρων επιτρέπεται μόνον η κατασκευή ξύλινων υπόστεγων με στέγη από κεραμίδι ή ξύλο (κιόσκια) και σε συνεργασία με ειδικούς σχεδιάζονται τύποι τραπεζοκαθισμάτων με προκαθορισμένα υλικά (ξύλο, ψάθα, μάρμαρο, μασίφ, μέταλλο, ύφασμα), από τοπικές κυρίως επιχειρήσεις παραγωγής τραπεζοκαθισμάτων.

Επιπλέον, με ευθύνη των Δήμων κατασκευάζονται, σε επιλεγμένες θέσεις, ειδικά και καλαίσθητα περίπτερα που θα πληρούν συμφωνημένες προδιαγραφές για την πώληση τοπικών προϊόντων. Επίσης, θα πρέπει κάθε αγροτουριστικό κατάλυμα να προσφέρει συγκεκριμένη ποικιλία τοπικών φαγητών, γλυκισμάτων, ποτών, τα οποία θα αποτελούν στοιχεία γαστρονομικής κληρονομιάς. Θα πρέπει ακόμη οι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων να δεσμεύονται για τη χρησιμοποίηση τοπικών προϊόντων και πρώτων υλών.

Εκείνο, όμως, στο οποίο αποδίδεται ιδιαίτερη έμφαση, είναι αφενός μεν η αναγκαιότητα όσο το δυνατόν καθολικής αποδοχής και υποστήριξης του προγράμματος του αγροτουρισμού από τον τοπικό πληθυσμό και αφετέρου η ανάγκη άμεσης συνεργασίας, κάτω από έναν κοινό στόχο, που είναι η ανάπτυξη καθώς και η ανάδειξη των περιοχών της Δυτικής Θεσσαλίας σε τουριστικά θέρετρα, χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται εγκατάλειψη της γεωργίας.

Συνεπώς, όπως είναι λογικό, το τελευταίο μέρος της παρούσας μελέτης είναι αφιερωμένο στις προτάσεις, οι οποίες προκύπτουν ως φυσιολογική συνέπεια, αφενός μεν των διαπιστώσεων που προηγήθηκαν και αφετέρου των τάσεων, καθώς και των στόχων που υπηρετεί το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης του αγροτουρισμού.

Με βάση τα όσα πιο πάνω επισημάνθηκαν και αναφέρθηκαν σχετικά, επιβάλλεται να γίνουν όλες εκείνες οι αναγκαίες παρεμβάσεις, προκειμένου το πρόγραμμα ανάπτυξης του αγροτουρισμού να δύναται να ονομασθεί δικαίως ολοκληρωμένο.

6.3.4. Συνοπτικά αποτελέσματα της έρευνας

- Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται ότι κατά την τελευταία πενταετία το ενδιαφέρον νέων ατόμων για τις αγροτουριστικές δραστηριότητες παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένο.
- Εμφανές είναι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων διαθέτει μικρό αριθμό δωματίων.
- Το 27% του δείγματος δέχεται κάθε έτος μέχρι 200 τουρίστες. Οι υπόλοιποι κυμαίνονται από 201 - 600, με ελάχιστους ιδιοκτήτες να έχουν πάνω από 601 φιλοξενούμενους κάθε έτος.
- Ο αγροτουρισμός κατά τους μήνες του Φθινοπώρου και της Άνοιξης είναι ελάχιστος. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο χειμώνας είναι η εποχή κατά την οποία σημειώνεται ιδιαίτερα αυξημένη η αγροτουριστική κίνηση.
- Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των τουριστών που διαμένουν στα αγροτουριστικά καταλύματα είναι ηλικίας μέχρι 35 ετών.
- Η συντριπτική πλειοψηφία, το 71% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων, προσφέρει στους τουρίστες πρόγευμα.
- Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, οι γυναίκες είναι εκείνες οι οποίες ασχολούνται περισσότερο με τις αγροτουριστικές δραστηριότητες.
- Η συντριπτική πλειοψηφία των τουριστών, το 96%, είναι ικανοποιημένο από τις προσφερόμενες σ' αυτούς υπηρεσίες.
- Οι πελάτες των αγροτουριστικών καταλυμάτων είναι ικανοποιημένοι από τα παραδοσιακά στοιχεία του αγροτικού προϊόντος.
- Οι περισσότεροι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων είναι ευχαριστημένοι από το σημερινό εισόδημά τους.
- Οι κυριότεροι λόγοι που ώθησαν τους ιδιοκτήτες των αγροτουριστικών καταλυμάτων στη δημιουργία αυτών είναι οικονομικοί.
- Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων είναι ανταγωνιστικά.

- Η πλειοψηφία των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων νιώθει ότι χρειάζεται επιμόρφωση.
- Το 39% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων έχει ανάγκη οικονομικής βοήθειας από το κράτος.
- Το 50% των ιδιοκτητών των αγροτουριστικών καταλυμάτων χρησιμοποιεί διαφήμιση (διαφημιστικά έντυπα).
- Το 94% πιστεύει ότι υπάρχει αυξανόμενη τάση ζήτησης για αγροτουρισμό.
- Το 80% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων πιστεύει ότι δεν υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στον τόπο τους από τη λειτουργία αυτών των καταλυμάτων.
- Το 40% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων πιστεύει ότι οι προοπτικές του αγροτουρισμού είναι πολύ καλές.
- Το 53% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων σκέφτεται την παραπέρα επέκταση των αγροτουριστικών του δραστηριοτήτων.

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΟΥ ΜΕΛΕΤΗΘΗΚΕ

Στην παρούσα πορεία του αγροτουρισμού στη Δυτική Θεσσαλία (νομός Τρικάλων και Καρδίτσας) και με δεδομένες τις συνήθειες που επικρατούν στις συγκεκριμένες περιοχές σε σχέση με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, διαπιστώθηκε ότι διατηρείται το παραδοσιακό ύφος αναφορικά με την αρχιτεκτονική όψη των αγροτουριστικών καταλυμάτων, τη διακόσμηση τους, καθώς και την προσφορά παραδοσιακών εδεσμάτων φαγητού ως ένα βαθμό, όχι όμως και στον επιθυμητό.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας, διαπιστώθηκε ότι είναι λίγοι στον αριθμό οι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων, οι οποίοι διατηρούν το παραδοσιακό ύφος σχετικά με τις συναφείς προς τον αγροτουρισμό δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα, αρκετοί ιδιοκτήτες διακοσμούν τα αγροτουριστικά καταλύματά τους με την παραδοσιακή "κουρελού" και τις παλιές κορνίζες στους τοίχους. Ακόμη διακοσμούν τις βεράντες με πλάκα Καρύστου, χρησιμοποιούν παλαιά τούβλα και ξύλινα κουφώματα. Επίσης, αρκετοί από αυτούς προσφέρουν στους φιλοξενούμενους, τους συγκεκριμένη ποικιλία τοπικών παραδοσιακών φαγητών, ποτών καθώς και γλυκισμάτων, τα οποία στο σύνολό τους βασίζονται σε παραδοσιακές συνταγές. Έτσι, ο επισκέπτης του αγροτουριστικού καταλύματος έχει τη δυνατότητα να απολαύσει "χοιρινή τηγανιά" βασισμένη σε παραδοσιακή συνταγή, χωριάτικο λουκάνικο το οποίο ετοιμάζουν οι ίδιοι, καθώς και χωριάτικη τυρόπιτα της οποίας το φύλλο ανοίγουν με "πλάστη". Σημειώνεται ότι για τα τηγανιτά τους χρησιμοποιούν γίδινο βούτυρο. Ακόμη, ένας αριθμός ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων σερβίρει στους φιλοξενούμενους παραδοσιακή φέτα η οποία παρασκευάζεται από αγνό γάλα από τα ζώα τους. Επισημαίνεται μάλιστα ότι ορισμένοι απ' αυτούς χρησιμοποιούν για το φαγητό το οποίο προσφέρουν στους τουρίστες αποκλειστικά και μόνο οικολογικά προϊόντα, φυσικά και αγνά, χωρίς προσθήκη αγροχημικών και συντηρητικών.

Δυστυχώς όμως υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων, οι οποίοι δεν τηρούν τα παραπάνω. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας παρατηρήθηκε ότι πολλοί απ' αυτούς χρησιμοποιούν πλαστικά ή χάρτινα καλύμματα για τα τραπέζια στα οποία σερβίρουν φαγητό στους επισκέπτες. Κάτι τέτοιο φυσικά δεν επιτρέπεται για το λόγο ότι έρχεται σε αντίθεση με το παραδοσιακό ύφος. Έτσι, πρέπει να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο υφασμάτινα καλύμματα, τα οποία είναι απαραίτητο να αλλάζουν μετά από κάθε χρήση.

Επιπλέον, ένα ακόμη στοιχείο το οποίο είναι αντίθετο με την όλη φιλοσοφία του αγροτουρισμού είναι το γεγονός ότι αρκετοί ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων σερβίρουν στους τουρίστες συσκευασμένα προϊόντα του εμπορίου και όχι τοπικά προϊόντα όπως είναι για παράδειγμα τα τυποποιημένα γαλακτοκομικά προϊόντα, η προτηγανισμένη πατάτα και ο συσκευασμένος χυμός τομάτας.

Τέλος, σχετικά με τα αρχιτεκτονικά στοιχεία του περιβάλλοντος χώρου όπως για παράδειγμα οι φράκτες, οι μαντρότοιχοι, οι πλακοστρώσεις, οι βρύσες κ.ά. παρατηρήθηκε ότι πολλά από τα παραπάνω δεν έχουν κατασκευαστεί με τοπικά υλικά κάτω από τις παραδοσιακές προδιαγραφές.

Συμπερασματικά. Λοιπόν, θα λέγαμε ότι παρόλο που στη Δυτική Θεσσαλία η συμβολή των φορέων στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού υπήρξε ιδιαίτερα θετική και ενθαρρυντική, εντούτοις δεν έχει επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Αυτό συνέβη διότι, οι φορείς που είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη των αγροτουριστικών προγραμμάτων, δεν κατόρθωσαν να προετοιμαστούν κατάλληλα σε απαραίτητη υποδομή, εκπαίδευση, εξειδίκευση καθώς και σωστή πληροφόρηση.

Βέβαια ότι οι μειονεκτικές περιοχές βρίσκονται στο περιθώριο μπροστά στα μεγάλα αστικά κέντρα, στα οποία υπάρχουν μεγάλα δίκτυα πληροφόρησης συγκριτικά μ' αυτές. Εκείνο όμως το στοιχείο το οποίο έχει ιδιαίτερη και ίσως την πιο σημαντική βαρύτητα και το οποίο ευθύνεται για τη μη αναμενόμενη διατήρηση της αυθεντικότητας του αγροτουρισμού στους συγκεκριμένους νομούς και γενικότερα στον ελλαδικό χώρο, είναι η έλλειψη ενός κεντρικού φορέα, ο οποίος θα έχει ως έργο του την ανάληψη πρωτοβουλίας και ευθύνης για τις συντονισμένες προσπάθειες και ενέργειες όλων όσων ασχολούνται με το θέμα του αγροτουρισμού σε μία αγροτική κοινότητα και γενικότερα στον αγροτικό χώρο. Από τη στιγμή, όμως, που αυτός ο φορέας δεν υφίσταται είναι φυσικό επακόλουθο να παρατηρείται το γεγονός κάθε φορέας να επικεντρώνει την προσοχή, καθώς και το ενδιαφέρον του, στους δικούς του και μόνο στόχους δείχνοντας αδιαφορία για την αισθητική και την κουλτούρα. Άρα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχία του παραπάνω φορέα, είναι απαραίτητο ο φορέας αυτός αυτός να βασίζεται στη σωστή οργάνωση και λειτουργία του.

Επίσης, είναι αναγκαίο όλοι οι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων και γενικότερα όσοι ασχολούνται με το θέμα του αγροτουρισμού, να συνειδητοποιήσουν ότι έχουν να κάνουν με μία μορφή τουρισμού η οποία δεν έχει απολύτως καμία σχέση με ό,τι καλείται μαζικός τουρισμός. Επιπλέον, πρέπει να αντιληφθούν ότι ως κάτοικοι των παραδοσιακών περιοχών οφείλουν να ενισχύσουν την πολιτιστική τους παράδοση, καθώς και να διατηρήσουν τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής τους, με το να τονίσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, πλη-

σιάζοντας όσο το δυνατόν περισσότερο στο αυθεντικό, στο γνήσιο, στο παραδοσιακό ύφος.

Ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα, λοιπόν, έχει μέλλον, πρέπει και μπορεί να αναπτυχθεί. Είναι σημαντικό αίτημα της εποχής. Με τον τρόπο αυτό θα ανακουφιστεί η αγροτική οικογένεια και θα δίδεται επιπλέον η ευκαιρία στον άνθρωπο της βιομηχανικής κοινωνίας να αναζωογονείται σ' ένα ήρεμο και ανθρώπινο περιβάλλον.

Με βάση τι θα μπορούσε να γίνει και να αναπτύσσεται ο αγροτικός τουρισμός, οι ανάγκες και οι απαιτήσεις του, προκύπτει το πρόγραμμα ανάπτυξης και αγροτουρισμού να δίνεται να αναπτυχθεί σύμφωνα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις του.

Επειδή λοιπόν, οι επαγγελματίες και οι φορείς της τοπικής κοινωνίας, ανεργαστηρίων και διαμερίσμων το Τοπικό Συμβούλιο Πολιτισμού για τον Τουρισμό, το οποίο σκοπό έχει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή, κάτω από συνθήκες που:

- θα διασφαλίζουν την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους επισκέπτες της περιοχής,
- θα διασφαλίζουν τη διατήρηση και ανάδειξη των χαρακτηριστικών της περιοχής,
- θα διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος.

Είναι γεγονός, όμως, ότι αυτό που στην πραγματικότητα επιδιώκεται από το μέλη είναι να δημιουργηθεί ένας θεσμός, ο οποίος θα έχει τη δυνατότητα να παρέχονται στις εξειδικευμένες και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ώστε να είναι δυνατόν να διασφαλιστούν οι προαναφερθέντες.

Προκειμένου να μπορεί ο θεσμός που δημιουργείται με το Τοπικό Συμβούλιο Πολιτισμού, να διατηρήσει την ικανότητα παρέμβασής του, είναι απαραίτητο να οργανωθεί και να προγραμματιστεί η λειτουργία με βάση τις αναμενόμενες εξειδικευμένες και τις ανάγκες που θα διαμορφώνονται σε κάθε περίπτωση.

Στην παρούσα φάση και με δεδομένες τις συνθήκες που επικρατούν στην παρούσα περιοχή, οι σχέσεις με την ανάπτυξη του τουρισμού, οι οποίες από το Τοπικό Συμβούλιο Πολιτισμού, όπως αυτοί περιγράφονται στο καταστατικό του είναι:

- Η παροχή τουριστικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας,
- Η διαμόρφωση των αισθητικών και καταναλωτικών προτύπων της περιοχής.

8. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ - ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1. Ανακεφαλαίωση

Όπως είναι λογικό, το τελευταίο μέρος της παρούσας μελέτης είναι αφιερωμένο στις προτάσεις, οι οποίες προκύπτουν ως φυσιολογική συνέπεια, αφενός μεν των διαπιστώσεων που προηγήθηκαν και αφετέρου των τάσεων καθώς και των στόχων που υπηρετεί το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης του αγροτουρισμού.

Με βάση τα όσα πιο πάνω επισημάνθηκαν και αναφέρθηκαν σχετικά, επιβάλλεται να γίνουν όλες εκείνες οι αναγκαίες παρεμβάσεις, προκειμένου το πρόγραμμα ανάπτυξης του αγροτουρισμού να δύναται να ονομασθεί δικαίως ολοκληρωμένο.

Έτσι, λοιπόν, οι επαγγελματίες και οι φορείς της Δυτικής Θεσσαλίας ενεργοποιήθηκαν και δημιούργησαν το Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας για τον Τουρισμό, το οποίο σκοπό έχει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή, κάτω από συνθήκες που:

- θα διασφαλίζουν την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών στους επισκέπτες της περιοχής,
- θα διασφαλίζουν τη διατήρηση και ανάδειξη των χαρακτηριστικών της περιοχής,
- θα διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος.

Είναι γεγονός, όμως, ότι αυτό που στην πραγματικότητα επιδιώκεται από τα μέλη είναι να δημιουργηθεί ένας θεσμός, ο οποίος θα έχει τη δυνατότητα να παρεμβαίνει στις εξελίξεις και να δημιουργεί τις προϋποθέσεις, ώστε σε κάθε περίπτωση να διαφυλάσσονται τα προαναφερθέντα.

Προκειμένου να μπορέσει ο θεσμός που δημιουργείται με το Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας, να διατηρήσει την ικανότητα παρέμβασής του, είναι απαραίτητο να οργανωθεί και να προγραμματίσει τη λειτουργία με βάση τις αναμενόμενες εξελίξεις και τις ανάγκες που θα διαμορφώνονται σε κάθε περίπτωση.

Στην παρούσα φάση και με δεδομένες τις συνθήκες που επικρατούν στην ευρύτερη περιοχή, σε σχέση με την ανάπτυξη του τουρισμού, οι σκοποί του Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας, όπως αυτοί περιγράφονται στο καταστατικό του, είναι:

- Η παροχή τουριστικών υπηρεσιών αναβαθμισμένης ποιότητας.
- Η διαφύλαξη των αισθητικών και καταναλωτικών προτύπων της περιοχής.

- Η προστασία του περιβάλλοντος από τις τουριστικές δραστηριότητες.
- Η προστασία των καταναλωτών - επισκεπτών από κερδοσκοπικές πρακτικές.
- Η εξυπηρέτηση και ενημέρωση των επισκεπτών
- Η προστασία των μελών από τον αθέμιτο ανταγωνισμό.
- Η διασφάλιση της αειφορικής ανάπτυξης της περιοχής.
- Η εκπαίδευση, κατάρτιση και ευαισθητοποίηση των μελών και των εργαζομένων που απασχολούν.
- Η συνεργασία με ειδικούς σε θέματα τουρισμού, για τη μεταφορά τεχνογνωσίας στην περιοχή.

Είναι φανερό πως οι στόχοι του Τοπικού Συμφώνου ποιότητας δίδουν τη δυνατότητα στο θεσμό που δημιουργείται:

- να παίζει ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή,
- να δημιουργήσει σειρά προτύπων λειτουργίας και οργάνωσης για τις επιχειρήσεις της περιοχής,
- να παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση αντιστοίχων προτύπων για άλλες δραστηριότητες,
- σταδιακά να εξελιχθεί σ' ένα ισχυρό θεσμό, ο οποίος θα ελέγχει και θα καθορίζει τις εξελίξεις που αφορούν στον τουρισμό και στην ανάπτυξη του στην ευρύτερη περιοχή.

Συνεπώς, το Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας για τον τουρισμό δημιουργείται με σκοπό να παίζει πρωταρχικό ρόλο στη διαμόρφωση της ευρύτερης περιοχής των νομών Καρδίτσας και Τρικάλων της Δυτικής Θεσσαλίας. Αποτελεί μία προσπάθεια "πilotο" που εφαρμόζεται για να ανιχνευθούν, να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν όλα τα απαραίτητα στοιχεία τα οποία είναι αναγκαία ώστε η ανάπτυξη του συγκεκριμένου θεσμού να είναι επιτυχημένη.

Εκ των πραγμάτων, λοιπόν, το Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας φαίνεται να έχει γενικότερα σημαντικότερες προοπτικές, καθώς αναμένεται:

- Να εξελιχθεί γρήγορα σε επιτυχημένο θεσμό με ποικιλόμορφες δραστηριότητες, επηρεάζοντας με τη λειτουργία του τη γενικότερη οικονομικοκοινωνική κατάσταση της ευρύτερης περιοχής.
- Να αναλάβει σειρά σημαντικότερων πρωτοβουλιών και δράσεων, οι επιπτώσεις των οποίων δεν θα αφορούν μόνο το συγκεκριμένο κλάδο.

- Να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη αντίστοιχων πρωτοβουλιών από άλλους κλάδους.

8.2 Βασικά συμπεράσματα

- Ο αγροτουρισμός στους Ν. Τρικάλων και Καρδίτσας (Δυτική Θεσσαλία) βρίσκεται στο αρχικό του στάδιο, αλλά εξελίσσεται γρήγορα και δυναμικά.
- Η Δυτική Θεσσαλία διαθέτει όλα όσα απαιτούνται για την περαιτέρω ανάπτυξη του αγροτουρισμού.
- Ο Ν. Τρικάλων καθώς και ο Ν. Καρδίτσας αντιμετωπίζει σε πολλές ορεινές κοινότητες δημογραφικό πρόβλημα, καθώς και προβλήματα με το οδικό δίκτυο. Ο αγροτουρισμός μπορεί να βοηθήσει στη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στις εστίες του και ειδικότερα των νεαρών ατόμων, που αποτελούν και τα πιο παραγωγικά μέλη της κοινωνίας.
- Με τον όρο αγροτουρισμός δεν νοείται απλά και μόνο η ενοικίαση δωματίων στους τουρίστες, όπως συμβαίνει στις περισσότερες περιπτώσεις στην Ελλάδα. Ο αγροτουρισμός είναι αναγκαίο να είναι συνδεδεμένος με ένα πλήθος παράλληλων προς αυτόν δραστηριοτήτων, όπως είναι για παράδειγμα η παραγωγή καθώς επίσης και η διάθεση στους φιλοξενούμενους των αγροτουριστικών καταλυμάτων, προϊόντων τοπικής παραγωγής, τα οποία πρέπει κι αυτά να συνδέονται με την τοπική παράδοση ώστε να διατηρηθεί η αυθεντικότητα στις προσφερόμενες υπηρεσίες προς τους τουρίστες.
- Επειδή πολλοί από τους κατοίκους των κοινοτήτων των νομών Καρδίτσας και Τρικάλων έχουν άγνοια για το πρόγραμμα του αγροτουρισμού, θα πρέπει να καταρτισθούν ειδικά προγράμματα προκειμένου να γνωρίσουν οι αγρότες τι είναι ο αγροτουρισμός, ποια είναι τα οφέλη που προσφέρει και σε τι διαφέρει από το μαζικό τουρισμό.
- Οικονομική βοήθεια θα πρέπει να δίδεται αποκλειστικά στους μόνιμους κατοίκους των συγκεκριμένων νομών για το λόγο ότι γνωρίζουν τα προβλήματα και τις ανάγκες των κοινοτήτων τους και είναι σε θέση να προσφέρουν περισσότερα, σε σχέση με οποιοδήποτε άλλον που δεν είναι μόνιμος κάτοικος.
- Οι ιδιοκτήτες περιμένουν από το κράτος περισσότερη υποστήριξη και βοήθεια, προκειμένου να είναι σε θέση να προσφέρουν στους φιλοξενούμενους περισσότερες και ποιοτικότερες υπηρεσίες, όσον αφορά το φαγητό, τη διαμονή κ.ά.

- Θα ήταν καλό την όλη ανάπτυξη του αγροτουρισμού να την αναλάβει ένας κεντρικός φορέας, ώστε να διευκολύνεται η όλη πορεία του και ο οποίος θα έχει καθοριστικές αρμοδιότητες στον προγραμματισμό, στη χρηματοδότηση, στην ανάπτυξη και στον έλεγχο της σωστής εφαρμογής του με οικονομική υποστήριξη, υποδομή και με το κατάλληλο μάρκετινγκ.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι οι λειτουργικές καθώς και οι οργανωτικές αδυναμίες, που παρουσίασε η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στις κοινότητες των Ν. Καρδίτσας και Τρικάλων και γενικότερα στη χώρα μας, μπορούν να εξαλειφθούν με ένα σύνολο παρεμβάσεων, οι οποίες θα έχουν στόχο να αναδείξουν τη σταθερή ανοδική πορεία του και συγχρόνως τη δυναμική της ζήτησης που παρουσιάζει.

Αποστολίδης, Σ. και Γαγκού, Δ.

Τοπικός Μοναχικός Τουρισμού, Χαρτοθέτηση Γεωγραφισμού, Αθήνα, 1997.

Βασιλείδης, Γ. Κωνσταντίνος, Χρ. Παπακωνσταντινίδης, Α.Α.

Αγροτουρισμός και ανάπτυξη Ανάπτυξη. Μελέτες Αγροτικής Οικονομίας 45, Αγροτική Έκδοση ΕΛΛΑΔΟΣ (Α.Τ.Ε.), Αθήνα, 1992.

Γαλιάνος, Ν.

Αγροτουρισμός - Μια σύντομη Θεωρητική Προσέγγιση, Αθήνα, 1996.

Δαμασκός, Α. Σαβίτης, Χ. Μουσείδης, Αντ. Ντιμούσης, Ντλ.

Η Πολυμετασχηματιστική Αγροτική Τοπία και η Αστικοποιητική Παράδοση στην Ελλάδα. Τόμος Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα, 1989.

Δροσποπούλου, Σ.

Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί, εκδόσεις "Intibooks", Αθήνα, 1989.

Δροσποπούλου, Σ.

Αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί. ΕΛΛΑΔΑ - Ε.Ο.Κ. - Νόμος και Κοινωνικό Πλαίσιο, εκδόσεις "Intibooks", Αθήνα, 1989.

Ζαχαράτος, Γ.

Προγραμματισμός Τοπικής Ανάπτυξης για την Περιοχή της Αθήνας. ΕΠΕΑΕΚ (Μελέτη), Αθήνα, 1991.

Ζαχαράτου, Γ.Α.

Τοπική ανάπτυξη. Επιστημονικές μελέτες 25. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα, 1986.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αποστολόπουλος, Κ. και Γιάγκου Δ.

Εισαγωγή στην Αγροτική Οικιακή Οικονομία. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 1995.

Αποστολόπουλος, Κ.

Μαθήματα Κοινωνιολογίας της Οικογένειας. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 1996.

Αποστολόπουλος, Κ. και Γιάγκου, Δ.

Ήπιες Μορφές Τουρισμού. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 1997.

Βαφειάδης, Γ. Κοντογεωργός, Χρ. Παπακωνσταντινίδης, Λ.Α.

Αγροτουρισμός και ισόρροπη Ανάπτυξη. Μελέτες Αγροτικής Οικονομίας 45, Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας (Α.Τ.Ε.), Αθήνα, 1992

Γκοτσίνας, Ν.

Αγροτουρισμός - Μία σύντομη Θεωρητική Προσέγγιση, Αθήνα, 1996.

Δαμιανός, Δ. Κασίμης, Χ. Μωυσίδης, Αντ. Ντεμούσης, Μιχ.

Η Πολυαπασχόληση στον Αγροτικό Τομέα και η Αναπτυξιακή Πολιτική στην Ελλάδα. Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα, 1989.

Δροσοπούλου, Σ.

Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί, εκδόσεις "Interbooks", Αθήνα, 1989.

Δροσοπούλου, Σ.

Αγροτο-τουριστικοί συνεταιρισμοί. Ελλάδα - Ε.Ο.Κ.: Νομικό και Κοινωνικό Πλαίσιο, εκδόσεις "Intebooks", Αθήνα, 1989.

Ζαχαράτος, Γ.

Πρόγραμμα Τουριστικής Ανάπτυξης για την Περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα (Μέγδοβα), Αθήνα, 1986.

Ζαχαράτου, Γ.Α.

Τουριστική κατανάλωση, Επιστημονικές μελέτες 25. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα, 1986.

Καζακόπουλος, Α.

Προγράμματα αγροτικής πολυδραστηριότητας. Εισηγήσεις 1^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου με θέμα: "Η οικιακή οικονομία στον αγροτικό χώρο". Υπουργείο Γεωργίας. Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας, Αθήνα, 1984.

Καραβίδας, Κ.

Αγροτικά ... Μελέτη Συγκριτική, Εκδόσεις Αγροτικής Τράπεζας Ελλάδος (Α.Τ.Ε.), 1931.

Κομίλης, Π.

Χωρική ανάλυση του τουρισμού. Επιστημονικές μελέτες 20. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα, 1986.

Κομίλης, Π.

Τουριστικές Δραστηριότητες. Θέματα Προγραμματισμού Δ10. Διερεύνηση Αναπτυξιακών Δυνατοτήτων, Κ.Ε.Π.Ε., Αθήνα, 1986.

Λογοθέτης, Μ.

Αγροτικός Τουρισμός: Μία εναλλακτική Λύση. Α.Τ.Ε. και Λογοθέτης, Μ., Αθήνα, 1988.

Μανώλογλου, Ε.

Εγχειρίδιο Αγροτουρισμού. Διακρατικό Πρόγραμμα Altur, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, Αθήνα, 1993.

Μαραβέγιας, Ν.

Αγροτική Πολιτική και οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα. Εκδόσεις Νέα Σύνορα Λιβάνη, Αθήνα, 1992.

Μουσίδης, Α.

Η αγροτική κοινωνία στη σύγχρονη Ελλάδα. Παραγωγική και κοινωνική διάρθρωση στην ελληνική γεωργία (1950 - 1980). Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα, 1996.

Παπαγεωργίου, Κ.

Μαθήματα Αγροτικής Πολιτικής. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 1996.

Παπαγεωργίου, Κ.

Μαθήματα Κοινωνικής Οικονομίας. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 1997.

Παπακωνσταντινίδης, Λ.

Μελέτη Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης της Ευρύτερης Ορεινής περιοχής της Υπάτης με Άξονα τον Αγροτουρισμό. Α.Τ.Ε., Αθήνα, 1989.

Παπακωνσταντινίδης, Λ.

Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Κολλινών Ν. Αρκαδίας με Άξονα τον Αγροτουρισμό, Αθήνα, 1988.

Παπακωνσταντινίδης, Λ.Α.

Αγροτουρισμός. Σταθμός στο Δρόμο για την Τοπική Ανάπτυξη, Εκδόσεις Δωρικός, Αθήνα, 1992

Σακέλλης, Μ.

Απασχόληση στην ελληνική γεωργία. Εξελιξείς και προοπτικές. Εκδόσεις Αγροτικής Τράπεζας Ελλάδος (Α.Τ.Ε.), Μελέτες αγροτικής οικονομίας, Αθήνα 1983.

Σαμαράς, Γ.

Η πολυαπασχόληση στον αγροτικό τομέα και η αναπτυξιακή πολιτική στην Ελλάδα. Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα, 1994.

Τσάρτας, Π.

Κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης στο Νομό Κυκλάδων και ιδιαίτερα στα Νησιά Ίος και Σέριφος κατά την περίοδο 1959 - 1980, Ε.Κ.Κ.Ε., Αθήνα, 1989

Τσάρτας, Π.

Έρευνα στα Κοινωνικά Χαρακτηριστικά της Ανεργίας. Τουρισμός και Αγροτική Πολυδραστηριότητα, Μελέτη ΙΙΙ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.), Ερευνητική Ομάδα στην Απασχόληση, Αθήνα, 1991.

Τσάρτας, Π.

Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό. Εκδόσεις Έξαντας, Αθήνα, 1996.

Τσεκούρας, Γ. (κ' συνεργάτες) (18)

Μεταβολή του Προτύπου του Μαζικού Τουρισμού - Νέες Μορφές Τουρισμού. Ε.Τ.Β.Α., Αθήνα, 1991

Φύλιας, Β.

Η σχέση πόλης - υπαίθρου και η προβληματική μιας ισόρροπης οικονομικής ανάπτυξης. Εισηγήσεις 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Υπουργείο Γεωργίας, Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας, Αθήνα 1984.

Εκθέσεις για το πρόγραμμα 1983 - 1987.

Τουρισμός. Θέματα προγραμματισμού Ε9. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα.

Παραδοσιακοί ξενώνες στην Ελλάδα.

Οδηγός διακοπών: εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Εκδόσεις Vertical, Αθήνα, 1995.

Τουρισμός '85

Ανάπτυξη, Συμμετοχή, Ποιότητα Ζωής. Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, Αθήνα, 1985.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΤΥΠΟΣ

Τεχνικά Χρονικά. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας.

Τουρισμός και Περιβάλλον, επιλογές για βιώσιμη ανάπτυξη. Ημερίδα
Νοέμβριος - Οκτώβριος 1995.

Υπουργείο Γεωργίας.

Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας.

Εισηγήσεις και συμπεράσματα από την επιστημονική συζήτηση με θέμα:
"Πολυδραστηριότητα και αγροτική ανάπτυξη, Αθήνα, 1986.

LEADER MAGAZINE.

Τριμηνιαίο περιοδικό του ευρωπαϊκού προγράμματος Leader II. Εμπορία
του αγροτικού τουρισμού ποιότητας, χειμώνας 1994.

LEADER MAGAZINE.

Τριμηνιαίο περιοδικό του ευρωπαϊκού προγράμματος Leader. Πολιτισμός
και αγροτική ανάπτυξη. Χειμώνας 1994, αριθμός 8.

LEADER MAGAZINE.

Τριμηνιαίο περιοδικό του ευρωπαϊκού προγράμματος Leader II. Οι
προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές. Φθινόπωρο 1996,
αριθμός 12.

LEADER MAGAZINE.

Τριμηνιαίο περιοδικό του ευρωπαϊκού προγράμματος Leader II.
Δημιουργία θέσεων απασχόλησης στον αγροτικό χώρο. Άνοιξη 1999,
Αριθμός 20.

Υπουργείο Γεωργίας.

Γενική δ/ση γεωργικών εφαρμογών και έρευνας. Διεύθυνση Αγροτικής
Οικιακής Οικονομίας. Αγροτουρισμός. Διακοπές στην ύπαιθρο, Αθήνα,
1997.

Υπουργείο Γεωργίας.

Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας. Το πρόγραμμα
αγροτουριστικών - αγροτοβιοτεχνικών δραστηριοτήτων, Αθήνα, 1998.

Εθνική έκθεση της Ελλάδας.

Η κατάσταση των γυναικών στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία 1984 - 1994.
Φεβρουάριος 1999.

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

Στοιχεία ΑΝ.ΚΑ.Α.Ε. (εφημερίδες, φυλλάδια), 1997

Στοιχεία ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π. (εφημερίδες, φυλλάδια)

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Anthopoulou Th.

Agrotourism and the rural environment. Potentialities and limits in the mediterranean less - favoured areas, 1998

Connors - T.

Agrotourism in Australia: a potential success story, 1997.

Kinnaird, Vivian; Hall, Derek

Tourism. A gender analysis. Wiley, 1995

Mc Intosh, Robert W, Goeldner, Charles R, Brent Ritchie, J.R.

Tourism. Principles, practices, philosophies. 7nd edition. New York: Wiley, 1995.

Muheim P.

Tourism et developpement rural. Une oppotuunit ü mieux exploiter selon L'OCDE, 1995

Iakovidou, O., Turner, C.

The Female Gender in Greek Agrotourism, 1997.

Laiou - Antoniou, G.

Agrotourism in Greece, official document Global of Women and the environment, 1995.

Pearce, Douglas

Tourism today. A geographical analysis. 2nd edition, Longman, 1995.

Perrier - Cornet, P., Capt D.

Les agriculteurs face à La nouvelle PAC. Quelles perspectives pour quels territoires? Jan - Feb, 1995

Smith, Valene L; Eadington, William R.

Tourism alternatives. Potentials and Problems in the development of tourism. Wiley, 1992.

Whelan, Tensie, D.

Nature Tourism. Managing for the environment. Washington, 1991.

Holiday on an organic farm. E.C.E.A.T., GREECE, 1995.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ
ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

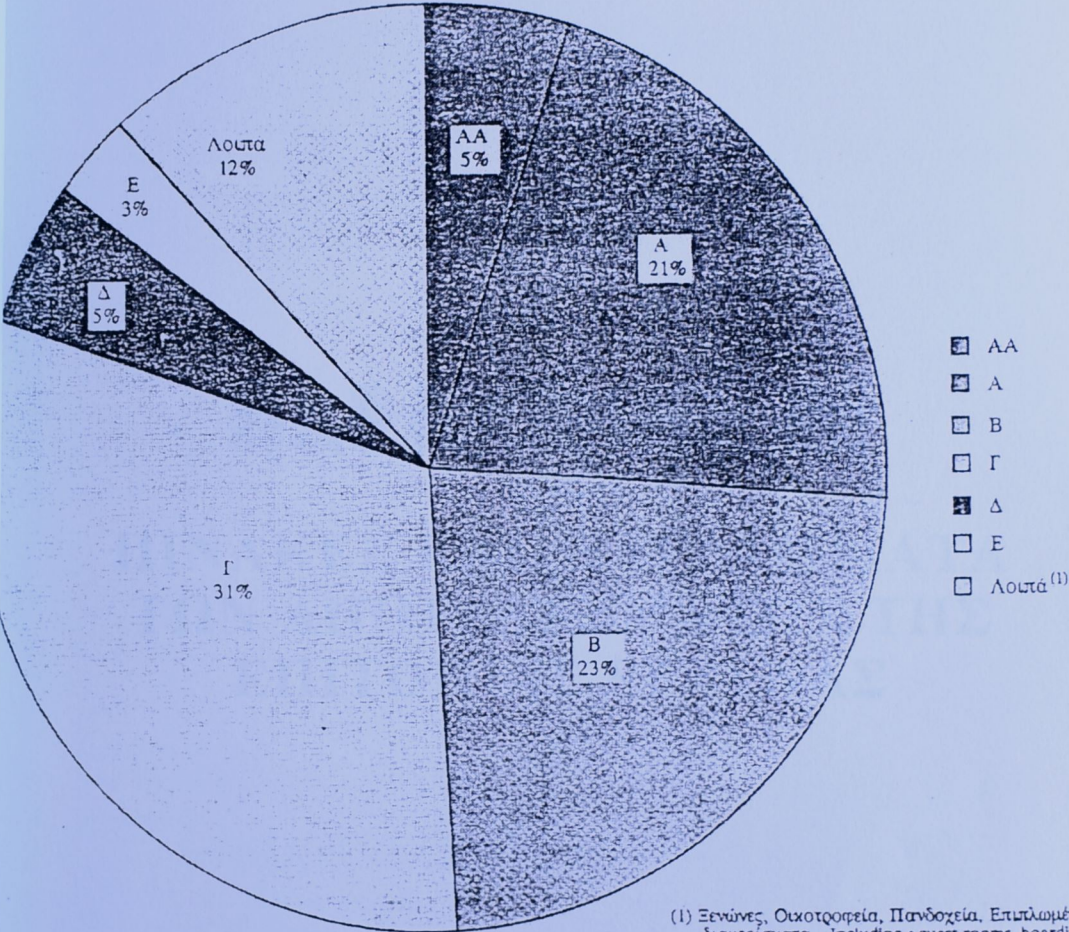
Κατάλογος των ελπίων των μαθημάτων προπτυχιακών σπουδών: 31 Ιανουαρίου 1994
Distribution of bets by category of horse race on December 31, 1994

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α:

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

© 1994, University of Illinois, Urbana-Champaign
Copyright—no part may be reproduced
without permission

Κατανομή των κλινών κατά κατηγορία ξενοδοχειακού καταλύματος : 31 Δεκεμβρίου 1994
Distribution of beds by category of hotel unit on December 31, 1994

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ερώτηση 1:

Ποια είναι η διατήρηση των προϊόντων σε ποσοστά;

Πίνακας 1:

Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
0 - 10%	20	41%
11 - 20%	17	35%
21 - 30%	7	14%
31 - 40%	12	25%
41 - 50%	4	8%

Πηγή: Τμήμα Αγροτισμού

Ερώτηση 2:

Ποια είναι η

Πηγή:

Πίνακας 2:

Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
---------	---------	---------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ερώτηση 3:

Ποια είναι η διατήρηση των προϊόντων;

Πίνακας 3:

Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
0 - 10%	13	27%
11 - 20%	17	35%
21 - 30%	7	14%
31 - 40%	12	25%
41 - 50%	4	8%

Πηγή: Τμήμα Αγροτισμού

Ερώτηση 4:

Ποια είναι η διατήρηση των προϊόντων σε ποσοστά;

Πίνακας 4:

Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
0 - 10%	20	41%
11 - 20%	17	35%
21 - 30%	7	14%
31 - 40%	12	25%
41 - 50%	4	8%

Πηγή: Τμήμα Αγροτισμού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ερώτηση 1.

Πόσο χρονικό διάστημα ασχολείστε με το αγροτουρισμό;

Πίνακας 1.

Χρόνια	Δείγμα	Ποσοστό
Μέχρι 5 χρόνια	20	41%
6 – 10 χρόνια	17	35%
11 – 15 χρόνια	2	4%
16 και πάνω	10	20%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 2.

Πόσα δωμάτια διαθέτετε συνολικά;

Πίνακας 2.

Δωμάτια	Δείγμα	Ποσοστό
Μέχρι 5 δωμάτια	8	16%
6 – 10 δωμάτια	27	55%
11 – 15 δωμάτια	5	10%
16 και πάνω δωμάτια	9	19%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 3

Ποια είναι η πληρότητά τους ετησίως;

Πίνακας 3.

Άτομα	Δείγμα	Ποσοστό
Μέχρι 200 άτομα	13	27%
201 – 400 άτομα	17	35%
401 – 600 άτομα	7	14%
601 και πάνω άτομα	12	24%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 4.

Ποιους μήνες παρουσιάζεται η μεγαλύτερη αύξηση τουριστών;

Πίνακας 4.

Μήνες	Δείγμα	Ποσοστό
Χειμώνας	31	63%
Άνοιξη	0	0%
Καλοκαίρι	17	35%
Φθινόπωρο	1	2%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 5.

Ποια είναι η ηλικία των τουριστών;

Πίνακας 5.

Ηλικία	Δείγμα	Ποσοστό
Νέοι (μέχρι 35 ετών)	24	49%
Μέσης ηλικίας (35 - 60)	22	45%
Τρίτης ηλικίας (65 & άνω)	3	6%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 6.

Προσφέρετε στους φιλοξενούμενους πρόγευμα;

Πίνακας 6.

Πρόγευμα	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	35	71%
Όχι	14	29%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 7

Ποιος έχει αναλάβει την ευθύνη για το κλείσιμο των δωματίων και γενικότερα για τη λειτουργία του αγροτουριστικού καταλύματος;

Πίνακας 7.

Κλείσιμο Δωματίου	Δείγμα	Ποσοστό
Άντρας	15	30%
Γυναίκα	18	37%
Οικογένεια	16	33%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 8.

Οι τουρίστες είναι απόλυτα ικανοποιημένοι από τις προσφερόμενες σ' αυτούς υπηρεσίες;

Πίνακας 8.

Προσφερόμενες Υπηρεσίες	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	47	96%
Όχι	2	4%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 9.

Είναι ικανοποιημένοι οι πελάτες σας από τα Ελληνικά παραδοσιακά στοιχεία του καταλύματός σας;

Πίνακας 9.

Παραδοσιακά Στοιχεία	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	47	96%
Όχι	2	4%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 10.

Σε σχέση με την εργασία την οποία προσφέρετε είστε ικανοποιημένοι από το σημερινό εισόδημα;

Πίνακας 10.

Εισόδημα	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	32	65%
Όχι	17	35%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 11.

Οι λόγοι που σας ώθησαν στην δημιουργία αγροτουριστικών καταλυμάτων ήταν κυρίως οικονομικοί;

Πίνακας 11.

Οικονομικοί Λόγοι	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	34	69%
Όχι	15	31%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 12.

Ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζεται συχνότερα;

Πίνακας 12.

Συχνότερα προβλήματα	Δείγμα	Ποσοστό
Οικονομικά	19	39%
Λειτουργικά	9	18%
Ανταγωνιστικά	20	41%
Άλλα	1	2%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 13.

Χρειάζεται επιμόρφωση;

Πίνακας 13.

Επιμόρφωση	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	41	84%
Όχι	8	16%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 14.

Τι βοήθεια χρειάζεστε από το κράτος ή από άλλους αρμόδιους φορείς;

Πίνακας 14.

Ανάγκη Βοήθειας	Δείγμα	Ποσοστό
Οικονομική	19	39%
Επιμορφωτική	11	22%
Διαφημιστική	17	35%
Άλλο	2	4%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 15.

Χρησιμοποιείτε διαφήμιση;

Πίνακας 15.

Διαφήμιση	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	21	43%
Όχι	28	57%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Εάν Ναι, τι είδους διαφήμιση χρησιμοποιείτε;

Είδος Διαφήμισης	Δείγμα	Ποσοστό
Διαφημιστικά Έντυπα	12	57%
Τοπικοί Ρ/Φ Σταθμοί	1	5%
Άλλο	8	38%
Σύνολο	21	100%

Βάση: Το δείγμα που απάντησε Ναι

Ερώτηση 16.

Υπάρχει αυξανόμενη τάση ζήτησης για αγροτουρισμό ή το αντίθετο;

Πίνακας 16.

Τάση ζήτησης	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	46	94%
Όχι	3	6%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 17.

Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας αρνητικές επιπτώσεις από τη λειτουργία του αγροτουριστικού καταλύματος στο οικονομικοκοινωνικό «γίνεσθαι» του τόπου σας;

Πίνακας 17.

Αρνητικές Επιπτώσεις	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	10	20%
Όχι	39	80%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 18.

Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η προοπτική του αγροτουρισμού;

Πίνακας 18.

Προοπτική Αγροτουρισμού	Δείγμα	Ποσοστό
Άριστη	5	10%
Πολύ Καλή	20	40%
Αρκετά Καλή	12	25%
Καλή	12	25%
Μέτρια	0	0%
Κακή	0	0%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

Ερώτηση 19.

Σκέφτεστε την παραπέρα επέκταση των δραστηριοτήτων του αγροτουριστικού καταλύματος;

Πίνακας 19.

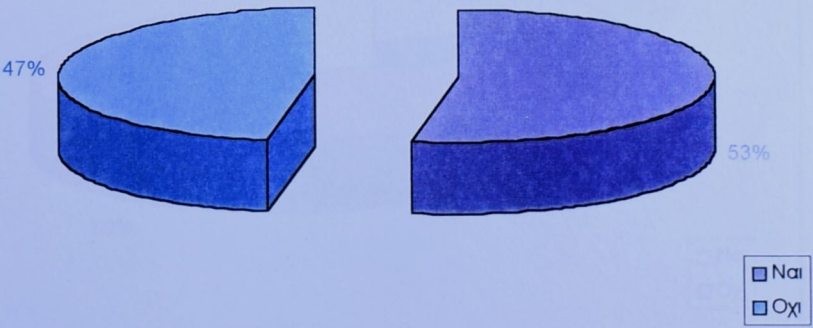
Παραπέρα Επέκταση	Δείγμα	Ποσοστό
Ναι	26	53%
Όχι	23	47%
Σύνολο	49	100%

Βάση: Όλο το δείγμα

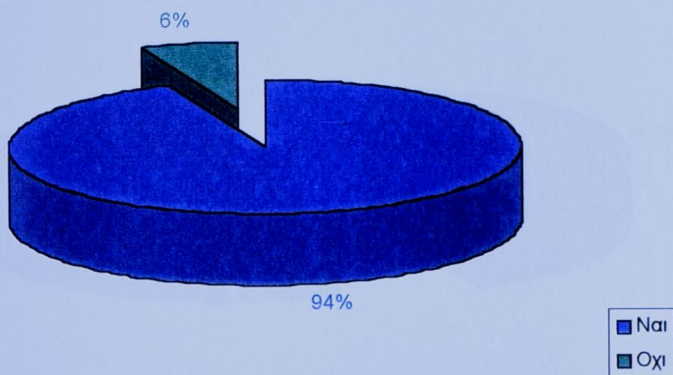
Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

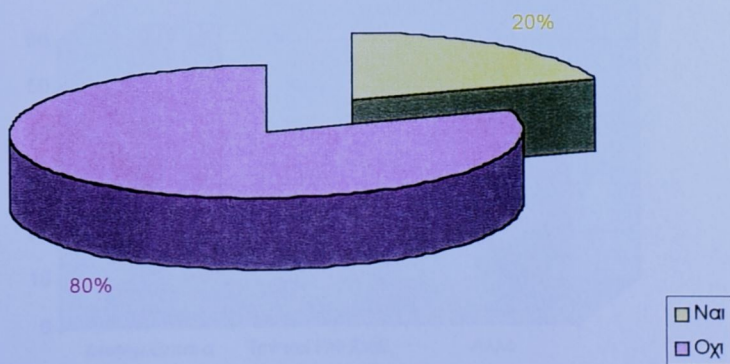
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΠΕΡΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ
ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΑΣ

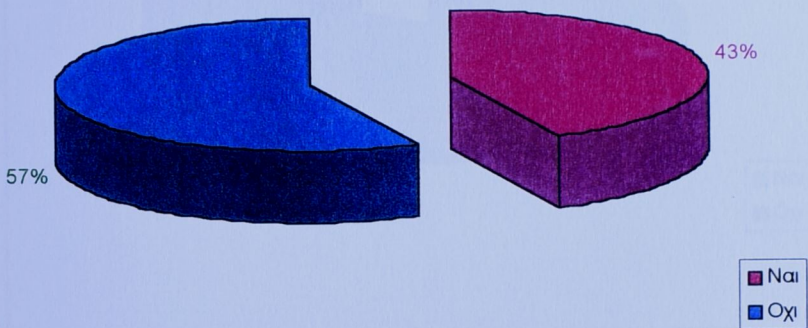
ΤΑΣΗ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

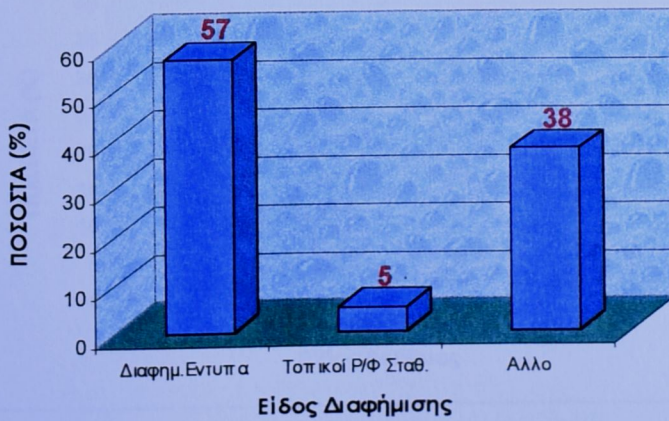
ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ

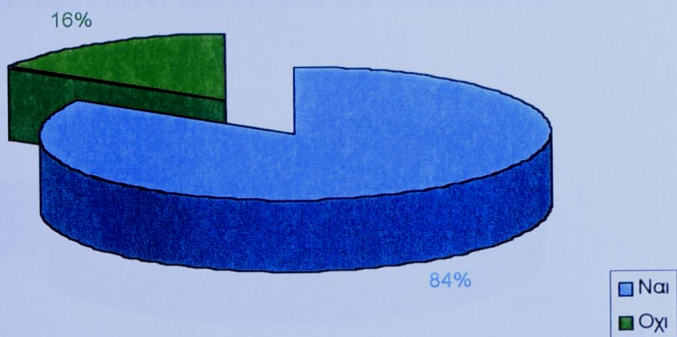
ΧΡΗΣΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

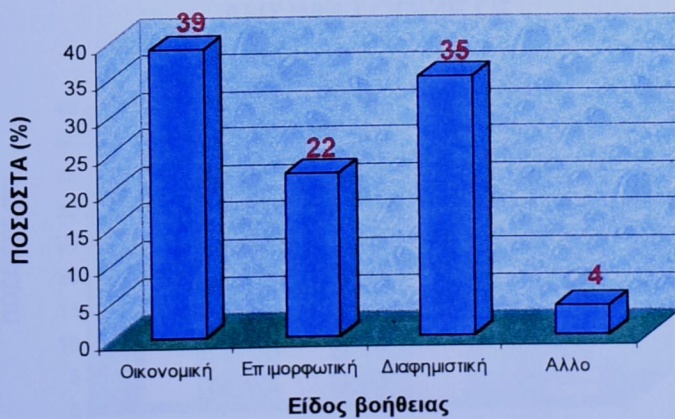
ΕΙΔΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

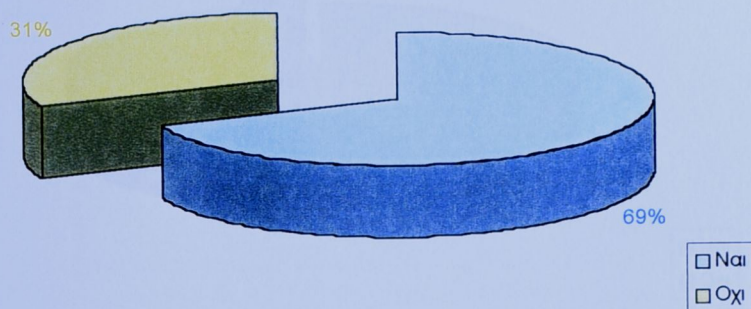
ΧΡΕΙΑΖΕΣΤΕ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

ΕΙΔΟΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

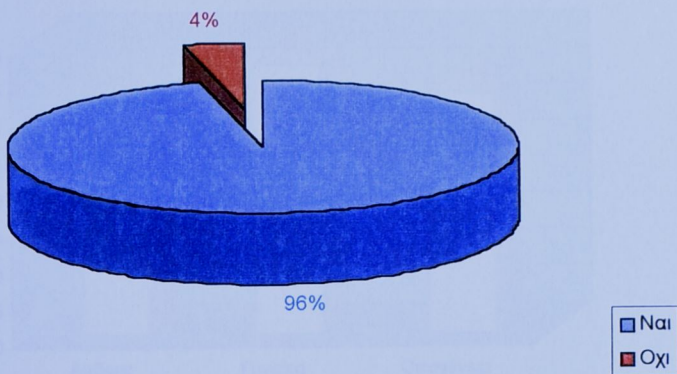
ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΩΘΗΣΑΝ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΗΤΑΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ

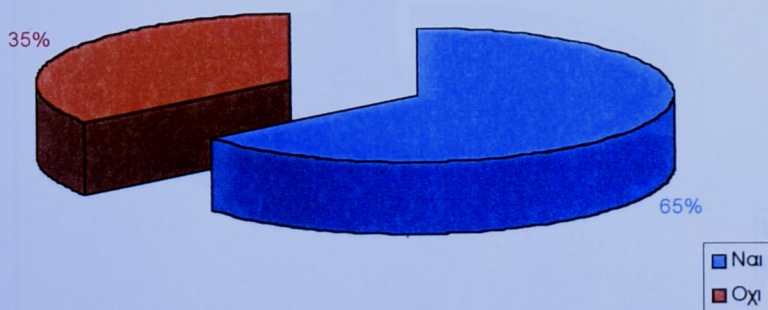
ΣΥΧΝΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΕ

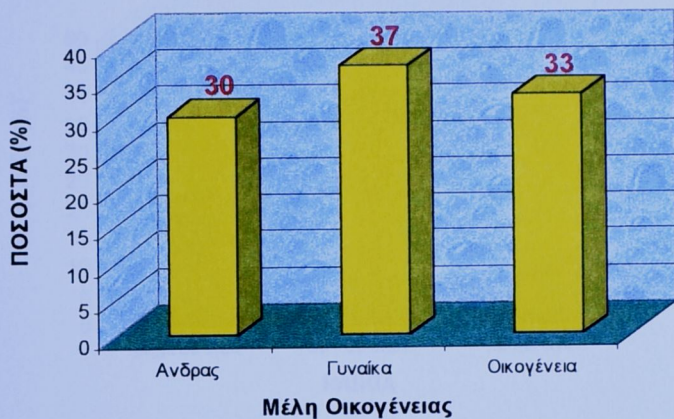
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

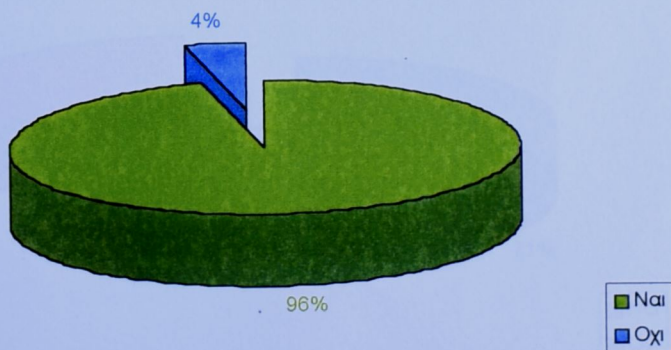
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

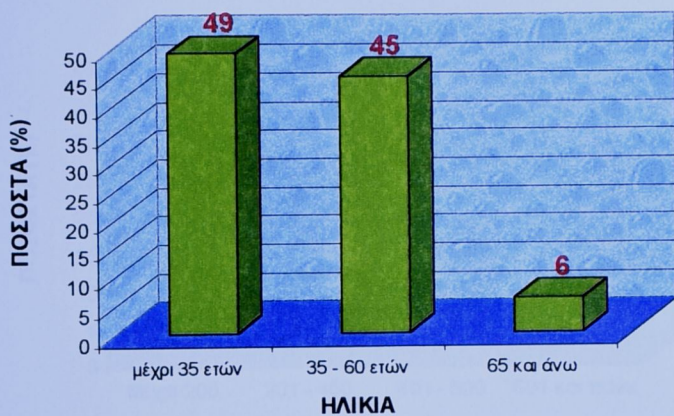
ΑΝΑΛΗΨΗ ΕΥΘΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΔΩΜΑΤΙΩΝ

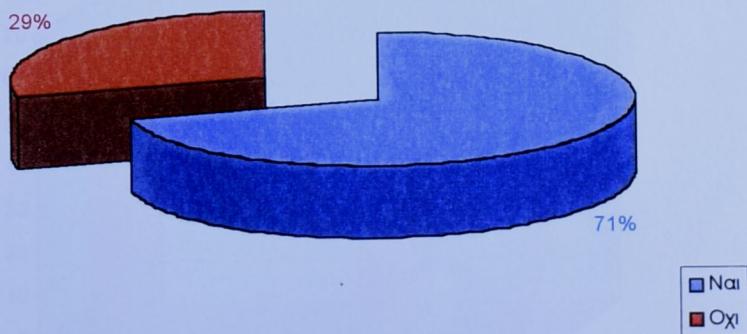
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

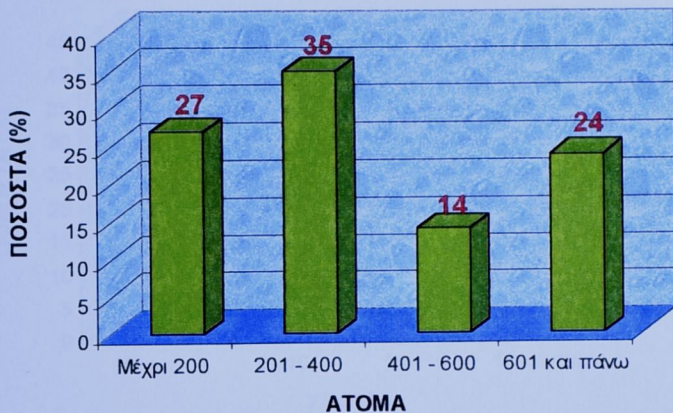
ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

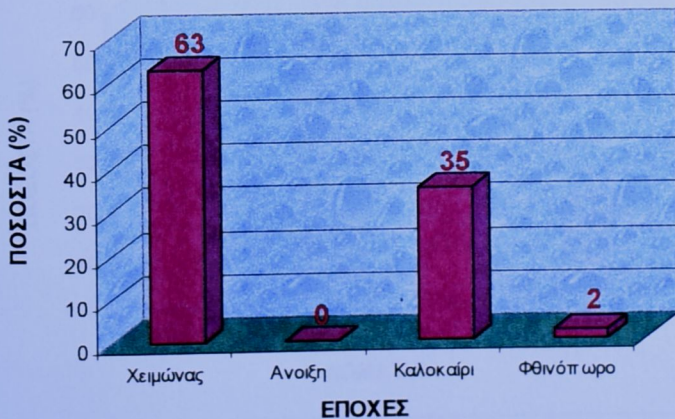
ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΠΡΟΓΕΥΜΑΤΟΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΟΥΣ

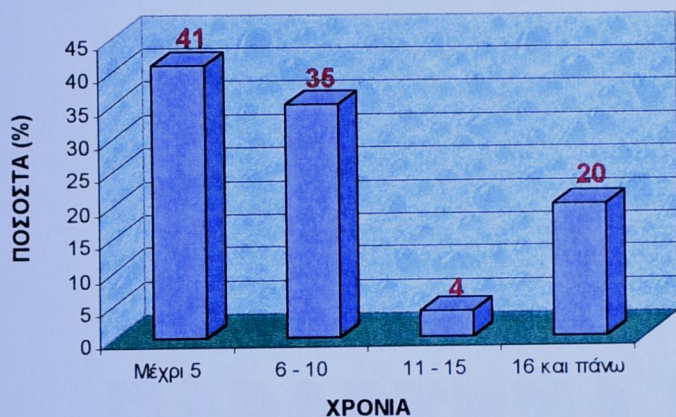
ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ

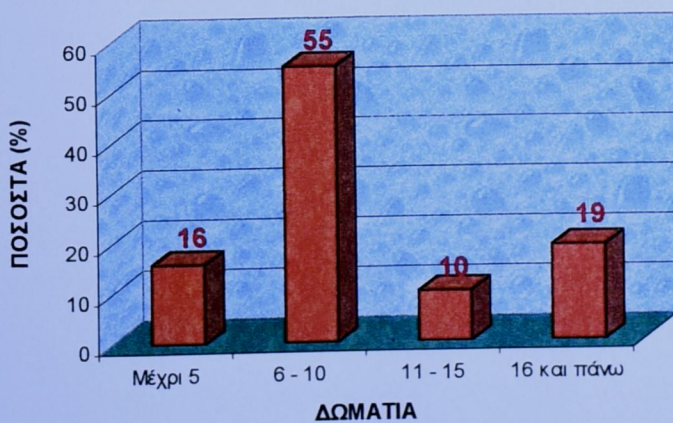
ΜΗΝΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΔΩΜΑΤΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΓΙΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ:

ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Επιδοτούμενα και μη Αγροτουριστικά Καταλύματα Ν. Τρικάλων

1. Τσιμπώνης Κωνσταντίνος Τηλ. 0434/71300 - 0434/71238 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 9 δωμάτια, (22 κλίνες), Κατηγορίας Α'
2. Τσιγκαρίδας Κωνσταντίνος κ' Σια Ε.Ε. Τηλ. 0434/22829 Πύλη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 4 δωμάτια, (9 κλίνες), Κατηγορίας Α'
3. Μπαμπανάρας Ιωάννης κ' Ευαγγελία Τηλ. 0434/22325, 0434/22242 Πύλη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (33 κλίνες: 10 δίκλινα - 4 τετράκλινα), Κατηγορίας Γ'
4. Πύλη Α.Ε. Τηλ. 0434/23510, 0434/23511 Πύλη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 12 δωμάτια, (27 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
5. Παναγιώτου Σωτηρία Τηλ. 0434/91500 Νεραϊδοχώρι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 11 δωμάτια, (26 κλίνες: 3 σουίτες, 4 τρίκλινα και 1 δίκλινο), Κατηγορίας Γ'
6. Ζάμπρας Κωνσταντίνος Τηλ. 0431/71385, 0431/31747 Καλόγηροι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (20 κλίνες), Κατηγορίας Α'
7. Χονδρός Γεώργιος Τηλ. 0431/91360 Περτούλι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 7 δωμάτια, (21 κλίνες), Κατηγορίας Β'
8. Μαργαρίτης Γεώργιος Τηλ. 0431/39782 Νεραϊδοχώρι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 7 δωμάτια, (12 κλίνες), Κατηγορίας Α'
9. Ρομπιές Χρήστος Τηλ. 0434/81181 Ροπωτό, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (10 κλίνες)
10. Τσουρβάκα - Καρακώστα Σοφία Τηλ. 0432/75566, 0432/22682 0432/22727 Καστράκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 8 δωμάτια, (8 κλίνες)
11. Ζιώγας Δημήτριος Τηλ. 0432/22286, 0432/75336 Καστράκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 18 δωμάτια, (63 κλίνες), Κατηγορίας Β'
12. Αφοι Σπανιά Ο.Ε. Τηλ. 0432/75966, 0432/24730, 0432/22595 Καστράκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 27 δωμάτια, (55 κλίνες), κατηγορίας Γ'

13. Νάκης Αθανάσιος Τηλ. 0432/75326, 0432/77555 Καστράκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 18 δωμάτια, (27 κλίνες)
14. Μανάκος Μιχαήλ κ' Σια Τηλ. 0432/61070 Καστανιά, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 18 δωμάτια, (46 κλίνες)
15. Καίκη - Τσιάμη Θεοδώρα Τηλ. 0432/23178, 0432/75280 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 18 δωμάτια,
16. Παπαδημητρίου Πολέμαρχος Τηλ. 0432/22213 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (24 κλίνες: 6 δίκλινα και 4 τετράκλινα, Κατηγορίας Ε'
17. Λέγκα Χρυσούλα Τηλ. 0432/86660 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια,
18. Αρσενίου Κωνσταντίνος Τηλ. 0432/23500, 0432/29150 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (24 κλίνες: 8 δίκλινα κ' 2 τρίκλινα), Κατηγορίας Α'
19. Μησιάρης Αριστείδης Τηλ. 0432/75237 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 11 δωμάτια, (25 κλίνες), Κατηγορίας Α'
20. Ζούζουλα Δήμητρα τηλ. 0432/76683 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 4 δωμάτια, (12 κλίνες)
21. Κάκια Ρούλα Τηλ. 0431/28001 Γαρδίκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (14 κλίνες), Κατηγορίας Β'
22. Λάγου Καλλιόπη Τηλ. 0434/71223 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (14 κλίνες), Κατηγορίας Β'
23. Παπαναστασίου Ευαγγελία Τηλ. 0434/71150-3, 0434/71280 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 35 δωμάτια, (81 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
24. Μπρίξη Ευαγγελία Τηλ. 0434/71427 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (16 κλίνες), Κατηγορίας Α'
25. Πλακιά Στεφανία Τηλ. 0434/71213 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 8 δωμάτια, (16 κλίνες), Κατηγορίας Α'

26. Θεοδώρου Ευάγγελος Τηλ. 0434/71308 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 8 δωμάτια, (16 κλίνες: 8 δίκλινα, 8 μονόκλινα), Κατηγορίας Α'
27. Κωτούλα Ευτυχία Τηλ. 0434/71290 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (24 κλίνες), Κατηγορίας Α'
28. Κρούπη Στεφανία Τηλ. 0434/71312 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (24 κλίνες), Κατηγορίας Α'
29. Αγνάτος Δημήτριος Τηλ. 0434/71168 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (12 κλίνες: 2 τρίκλινα, 3 δίκλινα), Κατηγορίας Α'
30. Μπρίζη Ελισσάβετ Τηλ. 0434/71439, 0434/71139 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (20 κλίνες), Κατηγορίας Β'
31. Λάγου Βάσω Τηλ. 0434/71135 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (18 κλίνες), Κατηγορίας Α'
32. Καλαμαρά Στεφανία Τηλ. 0434/71275, 0434/71030 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (53 κλίνες), Κατηγορίας Β'
33. Καλαμαράς Χρήστος Τηλ. 0434/71185, 0434/71270 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 27 δωμάτια, (53 κλίνες), Κατηγορίας Δ'
34. Σίμος Ιωάννης Τηλ. 0434/71185 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (10 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
35. Σακελάρη Άννα Τηλ. 0434/71268 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 4 δωμάτια, (4 τρίκλινα), Κατηγορίας Β'
36. Σακκάς Χρήστος Τηλ. 0434/71024 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 8 δωμάτια, (18 κλίνες), Κατηγορίας Α'
37. Τσιμπώνης Σταύρος Τηλ. 0434/71196 Σημ.: Θα αρχίσει να λειτουργεί το Μάρτιο του 2000. Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (13 κλίνες), Κατηγορίας Γ'

38. Γουγουλάκης Κωνσταντίνος Τηλ. 0434/61090 Αμάραντος, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 12 δωμάτια, (24 κλίνες), Κατηγορίας Β'
39. Παπαπούλιος Χρήστος Τηλ. 0432/61219 Αμάραντος, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 6 δωμάτια, (12 κλίνες), Κατηγορίες Α'
40. Ζαμπάκας Νικόλαος Τηλ. 0434/93000 Στουρναρεϊκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 6 δωμάτια, (12 κλίνες), Κατηγορία Γ'
41. Κανταρτζής Σωκράτης Τηλ. 0434/91503 Περτούλι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 6 δωμάτια, (16 κλίνες), Κατηγορίας Β'

Επιδοτούμενα: Έντονα Γράμματα
Μη επιδοτούμενα: Κανονικά γράμματα

Επιδοδοτούμενα Αγροτουριστικά Καταλύματα Ν. Καρδίτσας

1. Ζαραμπούκας Ορφέας Τηλ. 0441/40625 Λουτροπηγή, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 20 δωμάτια, (40 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
2. Μανώλης Παναγιώτης Τηλ. 0441/55435 Μοσχάτο, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 6 δωμάτια, (12 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
3. Κυρτσάς Γεώργιος Τηλ. 0443/61206, 0443/40239 Λουτροπηγή, (Λουτρά Σμοκόβου), Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 20 δωμάτια, (38 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
4. Χρηστάκης Βασίλειος Τηλ. 0441/92881 Κρυονέρι, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 9 δωμάτια, (7 κλίνες), Κατηγορία Α'
5. Μαντζιάρας Γεώργιος Τηλ. 0441/92840 Φυλακτή, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 23 δωμάτια, (57 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
6. Βασιλάκος Ιωάννης Τηλ. 0441/93063, 0441/93190 Νεοχώρι, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 12 δωμάτια, (36 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
7. Κουτσικουρής Κωνσταντίνος Τηλ. 0445/41314 Οξιά, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (18 κλίνες), Κατηγορίας Β'
8. Αφες Καραντώνη Τηλ. 0441/24825, 0441/72002 Νεοχώρι, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 7 δωμάτια, (14 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
9. Ζαρκάδας Βαΐος Τηλ. 0441/92313 Κερασιά, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 7 δωμάτια, (9 κλίνες), Κατηγορίας Α'

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΤΑΡΤΗ 22 ΜΑΡΤΙΟΥ

Αρ. Φύλλου 1961

22 Μαρτίου 1961

ΠΡΟΤΥΠΟ ΑΝΑΘΕΣΗ & ΟΡΟΙΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ:

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1041

20 Δεκεμβρίου 1995

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Αριθ. 406912/4660

Καθορισμός λεπτομερειών εφαρμογής του προγράμματος αγροτουρισμού - αγροβοιοτεχνίας στα πλαίσια του ΚΑΝ(ΕΚ) 2328/91.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Το Ν.Δ. 131/1974 «περί παροχής οικονομικών ενισχύσεων στη γεωργική, κτηνοτροφική, δασική και αλιευτική παραγωγή», όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 1409/1983.

2. Τον Καν.(ΕΟΚ) 2328/91 «για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων».

3. Την αριθμ. 339899/93 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Γεωργίας, συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή του Καν.(ΕΟΚ) 2328/91.

4. Τις αριθμ. 148/94 και 179/95 κοινές αποφάσεις των Υπουργών Γεωργίας και Οικονομικών, καθώς και τις κατ' έτος εκδιδόμενες ανάλογες αποφάσεις.

5. Την αριθμ. 427124/6989/21.11.94 απόφασή μας, για το πρόγραμμα αγροτουρισμού καθώς και τις αποφάσεις μας για την υλοποίηση Σ.Β σε εφαρμογή του Καν.(ΕΟΚ) 2328/91.

6. Την αριθμ. 530992/87 (ΦΕΚ 557Β/87) απόφαση του ΕΟΤ για τον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών τουριστικών εγκαταστάσεων, το Π.Δ. 33/79.

Το Ν. 2160/93 (ΦΕΚ 118Α/93), σχετικά με τις ρυθμίσεις για τον τουρισμό, όπως ισχύουν κάθε φορά.

7. Την αριθμ. 692669/5387/90 (ΦΕΚ 678Β/90) κοινή απόφαση για την κατάταξη έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, περιεχόμενο Μ.Π.Ε., περιεχομένου Ε.Π.Μ. και λοιπές συναφείς διατάξεις, σύμφωνα με το Ν. 1650/86,

- την αριθμ. 1661/94 (ΦΕΚ 786Β/94) απόφαση τροποποίησής της,

- την αριθμ. 75308/5512/90 (ΦΕΚ 691Β/90) κοινή απόφαση για τον καθορισμό τρόπου ενημέρωσης των πολιτών και φορέων εκπροσώπησής τους για το περιεχόμενο της Μ.Π.Ε. των Έργων και δραστηριοτήτων, σύμφωνα με την παράγραφο 5.2 του Ν. 1650/86, αποφασίζουμε:

Το πρόγραμμα αγροτουρισμού-αγροβοιοτεχνίας εφαρμόζεται στα πλαίσια του τίτλου 4, του ΚΑΝ(ΕΟΚ)

2328/91. Οι αγροβοιοτεχνικές-αγροτουριστικές επενδύσεις πραγματοποιούνται στα πλαίσια της γεωργικής εκμετάλλευσης και έχουν σαν στόχο τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων της εκμετάλλευσης, με σκοπό τη βελτίωση του εισοδήματος της αγροτικής οικογένειας.

Α. ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Δικαιούχος δύναται να κριθεί το φυσικό και μη φυσικό πρόσωπο, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

Α.1. Είναι νόμιμος κάτοχος γεωργικής εκμετάλλευσης που βρίσκεται εντός των ορίων των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, σύμφωνα με το άρθρο 3 της Οδηγίας 75/268/ΕΟΚ, όπως ισχύει κάθε φορά.

Νόμιμος κάτοχος θεωρείται:

- Ο ιδιοκτήτης

Η ιδιοκτησία αποδεικνύεται με τίτλους κυριότητας νόμιμα μεταγεγραμμένους.

- Ο μισθωτής ή ο αγρολήπτης

εφόσον η μίσθωση ή η αγρολήψια έχει ελάχιστη διάρκεια πέντε χρόνια από την ημερομηνία ολοκλήρωσης των επενδύσεων και έχει συναφθεί με έγγραφο θεωρημένο από την οικεία ΔΟΥ και εφόσον δεν θεωρείται από τη ΔΟΥ (λόγω χαμηλού μισθώματος), απαιτείται η θεώρηση βεβαίας χρονολογίας.

Η ιδιοκτησία υφίσταται στο πρόσωπο και των δύο συζύγων, ενώ τα μισθωτήρια θα είναι στο όνομα του αρχηγού της γεωργικής εκμετάλλευσης, ο οποίος υποβάλλει το Σχέδιο Βελτίωσης (Σ.Β.).

Α.2. Η γεωργική εκμετάλλευση

- θα έχει όγκο μέχρι 7 ΜΑΕ για τα φυσικά πρόσωπα και 3 έως 10 ΜΑΕ για τα μη φυσικά πρόσωπα,

- προϋπάρχει και λειτουργεί για τα φυσικά πρόσωπα ένα χρόνο τουλάχιστον πριν από την υποβολή του Σ.Β. και για τα μη φυσικά πρόσωπα, δύο χρόνια.

Δύνανται να θεωρηθεί προϋπάρχουσα και λειτουργούσα η γεωργική εκμετάλλευση φυσικού προσώπου, που προέρχεται από παραχώρηση είτε μεταβίβαση με οποιοδήποτε νόμιμο τρόπο, ολόκληρης της εκμετάλλευσης και εφόσον εκείνος που τη μεταβιβάζει ή την παραχωρεί, είχε τη νόμιμη κατοχή και συνεχή λειτουργία της εκμετάλλευσης τουλάχιστον για δύο χρόνια πριν τη μεταβίβαση.

Α.3. Είναι αρχηγός της γεωργικής εκμετάλλευσης

Αρχηγός γεωργικής εκμετάλλευσης θεωρείται το φυσικό πρόσωπο που έχει τη νομική και οικονομική ευθύνη

της εκμετάλλευσης και αποδεικνύεται με την έκδοση όλων των παραστατικών που την αφορούν στο όνομά του.

Για τα μη φυσικά πρόσωπα, αρχηγός θεωρείται ο νόμιμος εκπρόσωπος.

Α.4. Είναι μόνιμος κάτοικος του Δήμου ή της Κοινότητας όπου θα πραγματοποιηθούν οι αγροτουριστικές - αγροτοβιοτεχνικές επενδύσεις, εφόσον πρόκειται για φυσικό πρόσωπο ή βρίσκεται η έδρα του μη φυσικού προσώπου.

Ο Δήμος ή η Κοινότητα (όπως αυτοί περιλαμβάνονται στον κατάλογο της Οδηγίας 75/268/ΕΟΚ) θα πρέπει να έχει τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α. Να βρίσκεται εντός των ορίων των ορεινών και μειοεκτικών περιοχών του άρθρου 3 της Οδ. 75/268/ΕΟΚ, όπως αυτή ισχύει κάθε φορά. Εξαιρούνται από το πρόγραμμα όσες από τις ανωτέρω περιοχές αναφέρονται στο κεφάλαιο Δ της παρούσας.

β. Να διαθέτει τουριστικούς πόρους και βασική υποδομή (επαρκές οδικό δίκτυο, ηλεκτρικό ρεύμα, δίκτυο ύδρευσης, αποχετευτικό σύστημα).

γ. Σημειώνεται ότι δεν εγκρίνεται νέο Σ.Β., που προβλέπει κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων εφόσον στον ίδιο Δήμο ή Κοινότητα έχουν ήδη κατασκευαστεί καταλύματα από ανάλογα προγράμματα αγροτουρισμού του Υπ. Γεωργίας και τα οποία στη διάρκεια τριών ετών από την ολοκλήρωσή τους και λειτουργία τους είτε παραμένουν κλειστά είτε δεν παρουσιάζουν την προβλεπόμενη στο Σ.Β. πληρότητα.

δ. Εντάσσονται στο πρόγραμμα επενδύσεις που προβλέπεται να κατασκευαστούν σε Κοινότητα ή Δήμο όπου προς αυτόν της μόνιμοι κάτοικοι του ενδιαφερομένου, εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις που προαναφέραμε.

Α.5. Να έχει ηλικία μικρότερη των 65 ετών, το έτος που σύμφωνα με το Σχέδιο Βελτίωσης προβλέπεται η ολοκλήρωση των επενδύσεων. Η ηλικία του δικαιούχου προσμετράται με έτος «ένα» το επόμενο από το έτος γέννησης.

Επίσης να έχει εκπληρώσει τη στρατιωτική του θητεία ή να έχει νόμιμα απαλλαγεί από την υποχρέωση στράτευσής του.

Α.6. Να είναι κατά κύρια απασχόληση γεωργός.

Θεωρείται κατά κύρια απασχόληση γεωργός:

Α.6.1. Το φυσικό πρόσωπο το οποίο:

- Να λαμβάνει τουλάχιστον το 50% του συνολικού του εισοδήματος από την απασχόλησή του στις γεωργικές του δραστηριότητες και να απασχολείται στη γεωργική του εκμετάλλευση αυτοπροσώπως και επαγγελματικά κατά το 50% του συνολικού χρόνου απασχόλησής του.

Κατά παρέκκλιση των ανωτέρω δύναται να μην είναι κατά κύρια απασχόλησης γεωργός, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. Να αντλεί τουλάχιστον το 50% του συνολικού του εισοδήματος από γεωργικές, δασικές, αγροτουριστικές ή αγροτοβιοτεχνικές δραστηριότητες, ή δραστηριότητες διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, οι οποίες ασκούνται μέσα στα όρια της εκμετάλλευσής του, με την προϋπόθεση ότι το μέρος του εισοδήματος που προέρχεται άμεσα από την γεωργική δραστηριότητα στην εκμετάλλευση δεν θα είναι μικρότερο από το 25% του συνολικού εισοδήματός του και ότι ο χρόνος εργασίας που διατίθεται για τις εκτός γεωργικής εκμετάλλευσης δραστηριότητες, δεν υπερβαίνει το 50% του συνολικού χρόνου εργασίας του (άρθρο 5α του Καν. 2328/91).

β. Είναι μόνιμος κάτοικος των Νήσων Αιγαίου όπως αυτά προσδιορίζονται στον ΚΑΝ(ΕΚ) 2019/93 και αντλεί το 25% τουλάχιστον του εισοδήματός του από την απασχόλησή του στη γεωργική του εκμετάλλευση.

Α.6.2. Το μη φυσικό πρόσωπο το οποίο:

Ασκει γεωργική δραστηριότητα και τα εισοδήματα που προέρχονται απ' αυτή είναι ίσα ή μεγαλύτερα από τυχόν άλλα εισοδήματά του.

Η πλειοψηφία των μελών ή μετόχων, καθώς και ο εκπρόσωπος αυτού, ασκούν γεωργία κατά κύρια απασχόληση, σύμφωνα με την περίπτωση Α.1 και καλύπτουν την προϋπόθεση της επαρκούς επαγγελματικής ικανότητας, όπως ορίζεται στο κεφάλαιο Β της παρούσας.

Διαθέτει τουλάχιστον τρία μέλη.

Εμφανίζεται σε μία από τις παρακάτω μορφές:

α) εταιρεία με νομική προσωπικότητα,

β) ένωση φυσικών προσώπων σε:

- Ομόδες Κοινής Εκμετάλλευσης,

- Κλαδικές Οργανώσεις Παραγωγής Αγροτικού Συν/σμού

Στην περίπτωση των εταιρειών με νομική προσωπικότητα, θα πρέπει:

Το καταστατικό τους να απαγορεύει τη μεταβίβαση μετοχών σε πρόσωπα που δεν ασκούν γεωργία κατά κύρια απασχόληση.

- Να λειτουργούν δύο (2) τουλάχιστον χρόνια την γεωργική τους εκμετάλλευση.

Α.7. Να έχει επαρκή επαγγελματική ικανότητα, όπως αυτή ορίζεται στο κεφάλαιο Γ της παρούσας απόφασης.

Α.8. Να υποβάλλει Σ.Β. της γεωργικής εκμετάλλευσης, με τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Από το Σ.Β. θα αποδεικνύεται με ειδικούς υπολογισμούς η σκοπιμότητα των επενδύσεων, για την ουσιαστική και διαρκή βελτίωση της κατάστασης της εκμετάλλευσης και του εισοδήματος ανά ΜΑΕ.

Στο Σ.Β. θα πρέπει να προβλέπονται, εκτός των αγροτουριστικών-αγροτοβιοτεχνικών επενδύσεων και γεωργικές επενδύσεις, το ύψος των οποίων ορίζεται με την σχετική διϋπουργική απόφαση που εκδίδεται κάθε χρόνο.

Α.9. Να τηρεί τους όρους και τις υποχρεώσεις, όπως αυτοί αναφέρονται στο κεφάλαιο Θ της παρούσας.

Α.10. Δεν δύναται να κριθούν δικαιούχοι, έστω και αν πληρούν τις ανωτέρω προϋποθέσεις, οι ακόλουθες περιπτώσεις:

1. Οι μόνιμοι ή με σύμβαση υπάλληλοι του Δημοσίου, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, ιδιωτικοί υπάλληλοι, ελεύθεροι επαγγελματίες και οι εργάτες που πραγματοποιήσαν περισσότερα από 140 ημερομίσθια κατά μέσο ετήσιο όρο στη διάρκεια της τελευταίας τριετίας.

Εξετάζονται κατά περίπτωση:

α. Οι μικροεπαγγελματίες που την τελευταία διετία δηλώνουν γεωργικά εισοδήματα μεγαλύτερα των εξωγεωργικών και οι εποχικοί εργάτες που πραγματοποίησαν κατά μέσο όρο περισσότερα από 140 ημερομίσθια κατ' έτος για την τελευταία τριετία, εφόσον είναι κάτοικοι Κοινοτήτων με πληθυσμό μικρότερο των 1.000 κατοίκων, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής έτους 1991.

β. Οι περιπτώσεις των μόνιμων κατοίκων των Νήσων Αιγαίου που αναφέρονται στην παράγραφο Α.6 ανωτέρω.

2. Τα ανίκανα για εργασία πρόσωπα (αναπηρία μεγαλύτε-

τερη από 67%, καθώς και αυτοί που έχουν αποχωρήσει από την ενεργό επαγγελματική δραστηριότητα άμεσα συνταξιούδοι (μετανοστοιχούμενοι).

3. Αυτοί που έχουν καταδικασθεί ή εκκρεμεί σε βάρος τους δίωξη (καθώς και τα μέλη της οικογένειάς τους, που έχουν κοινή οικονομία με τον ενδιαφερόμενο):

- για εξαπάτηση του Δημοσίου,
- για υποθέσεις εμπορείας και καλλιέργειας ναρκωτικών ουσιών,
- ζωοκλοπή,

- εξύβριση και χειροδικία υπαλλήλου,

- για καταστροφή του περιβάλλοντος.

Α.11. Περισσότερες λεπτομέρειες και διευκρινίσεις παρέχονται στις σχετικές μας αποφάσεις για τις γεωργοκτηνοτροφικές επενδύσεις.

Β. ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Το ύψος ενίσχυσης για κάθε είδος δαπάνης δίνεται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ

Ποσοστά οικονομικής ενίσχυσης στην επιλέξιμη δαπάνη

Νησιά Αιγαίου

Υπόλοιπη χώρα

Είδος επένδυσης	Νέοι γεωργοί	Λοιποί δικαιούχοι	Νέοι γεωργοί	Λοιποί δικαιούχοι
Κτιριακές κατασκευές και υλικά για την ολοκλήρωση κτιρίων	65%	55%	56%	45%
Εξοπλισμός γενικά	65%	55%	37%	30%
Γεωργικά κτίσματα και έργιες βελτιώσεις	65%	55%	56%	45%
Γεωργοκτηνοτροφικές επενδύσεις	65%	55%	37%	30%

Το συνολικό επιλέξιμο κόστος (επιλέξιμη δαπάνη), που περιλαμβάνει όλες τις επενδύσεις του Σ.Β., δεν μπορεί να ξεπεράσει το ποσό που ορίζεται με τις κατ' έτος εκδιδόμενες αποφάσεις των Υπουργών Γεωργίας και Οικονομικών, για την υλοποίηση του ΚΑΝ(ΕΚ) 2328/91.

Ειδικότερα για το 1995, το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης είναι κατ' ανώτατο επιλέξιμο όριο 39.000.000 δρχ. για τις αγροτουριστικές - αγροβιοτεχνικές επενδύσεις και 1.000.000 δρχ. τουλάχιστον για τις γεωργοκτηνοτροφικές επενδύσεις.

Για το επόμενο του 1995 έτος το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης για τις δραστηριότητες αγροτουρισμού - αγροβιοτεχνίας θα καθορίζεται με την ισχύουσα για το αντίστοιχο έτος Διυπουργική απόφαση.

Το κόστος των εγκεκριμένων γεωργοκτηνοτροφικών επενδύσεων αποτελεί στο σύνολό του επιλέξιμη δαπάνη. Στην περίπτωση των αγροτουριστικών, αγροβιοτεχνικών επενδύσεων εάν το κόστος είναι μεγαλύτερο από τη συνολική επιλέξιμη δαπάνη, το ποσοστό ενίσχυσης κάθε επένδυσης θα είναι προϊόν υπολογισμού, σύμφωνα με τις οδηγίες που παρέχονται στο συνημμένο Παράρτημα στον Πίνακα: Παρατηρήσεις των ελεγκτών - Προϋπολογισμός των επενδύσεων του Σ.Β. - Υπόδειγμα 2.

Γ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

Για την ένταξη των ενδιαφερομένων στο πρόγραμμα, θα ελέγχεται η επαγγελματική ικανότητα, τόσο για την γεωργική απασχόληση, όσο και τις αγροτουριστικές - αγροβιοτεχνικές δραστηριότητες.

Για τον έλεγχο της επαγγελματικής ικανότητας, όσον αφορά τη γεωργική απασχόληση, ισχύουν τα αναγραφόμενα στις αποφάσεις μας για τις γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις. Ο έλεγχος για τις δραστηριότητες της

παρούσας απόφασης αναφέρεται κατωτέρω.

Γ.1. Για τα φυσικά πρόσωπα

Γ.1.1.α. Για τις δραστηριότητες που αφορούν τουριστικά καταλύματα βιοτεχνικές δραστηριότητες γεωργικής κατεύθυνσης και δραστηριότητες παραδοσιακής βιοτεχνίας και κέντρα εστίασης και αναψυχής.

ι. Πιστοποιητικό ή τίτλο σπουδών σχολών αναγνωρισμένων από το Υπ. Παιδείας, ανάλογης κατεύθυνσης με τη δραστηριότητα που θα ασκήσει ο ενδιαφερόμενος.

ιι. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει το ανωτέρω πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας, ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει:

- Είτε να προσκομίσει βεβαίωση προύπηρεσίας ενός τουλάχιστον έτους σε ανάλογη εργασία, στην οποία θα περιγράφεται το είδος της απασχόλησής του στο αναγραφόμενο χρονικό διάστημα.

- Είτε να παρακολουθήσει τα ειδικά με την μελλοντική απασχόληση του ενδιαφερομένου σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης, διάρκειας τουλάχιστον 150 ωρών, που οργανώνει η Δ/ση Γεωργίας.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα οργανώνονται από τις κατά τόπους Δ/σεις Γεωργίας, σε συνεργασία με τη Δ/ση Προγρ/σμού και Γ.Δ., Τμήμα Δ' και τη Δ/ση ΑΟΟ του Υπουργείου Γεωργίας.

Μετά την ολοκλήρωση της παρακολούθησής τους, παρέχεται στους ενδιαφερομένους από τις Δ/σεις Γεωργίας, πιστοποιητικό επαρκούς επαγγελματικής κατάρτισης, ανάλογο της δραστηριότητας με την οποία θα απασχοληθούν.

Η παρακολούθηση των προγραμμάτων και η χορήγηση του ανωτέρω πιστοποιητικού, θα πρέπει να γίνει το αργότερο σε τρία χρόνια από την ημερομηνία έγκρισης του Σ.Β.

και οπωσδήποτε πριν την ολοκλήρωση των προβλεπομένων επενδύσεων.

Στην περίπτωση που η οικεία Δ/ση Γεωργίας δεν οργανώσει ανάλογα σεμινάρια, οι ενδιαφερόμενοι, ύστερα από έγγραφο της Δ/σης Γεωργίας θα παρακολουθήσουν τις αντίστοιχες εκπαιδεύσεις που οργανώνει άλλη Δ/ση Γεωργίας είτε αρμόδιος εκπαιδευτικός φορέας αναγνωρισμένος από το Υπ. Εργασίας για τη διεξαγωγή σεμιναρίων.

Προϋπόθεση είναι τα ανωτέρω σεμινάρια να έχουν θέμα σχετικό με την μελλοντική απασχόληση του ενδιαφερομένου στις επενδύσεις του Κεφ. Ε και η επιλογή της διδασκείας, η διάρκεια και η οργάνωσή τους να γίνει σε συνεργασία με τους αρμόδιους υπαλλήλους της Δ/σης Γεωργίας.

Γ.1.1.β. Για τις βιοτεχνικές δραστηριότητες γενικότερου περιεχομένου

ι. Πιστοποιητικό ή τίτλο σπουδών σχολών αναγνωρισμένων από το Υπ. Παιδείας, ανάλογης κατεύθυνσης με τις ανωτέρω δραστηριότητες.

ii. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει το ανωτέρω πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας, ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να προσκομίσει βεβαίωση προϋπηρεσίας δύο τουλάχιστον ετών σε ανάλογη εργασία, στην οποία θα περιγράφεται το είδος της απασχόλησής του στο αναγραφόμενο χρονικό διάστημα.

Η βεβαίωση θα συνοδεύεται από το βιβλιário ενσήμων, για την πιστοποίηση του χρόνου απασχόλησης, αντίγραφο του βιβλιρίου θα φυλάσσεται στο φάκελλο του παραγωγού. Το βιβλιário ενσήμων δεν απαιτείται στην περίπτωση που εργαζόταν σε ανάλογη βιοτεχνική μονάδα της οικογένειας.

Γ.1.1.γ. Για τις αθλητικές και λοιπές δραστηριότητες του κεφ. Ε.5.

Η επαγγελματική κατάρτιση θα εξετάζεται κατά περίπτωση σε συνεργασία με τη Δ/ση Προγρ/σμού - Τμήμα Δ' του Υπ. Γεωργίας.

Γ.1.1.δ. Για τη συνεχή ενημέρωση και επιμόρφωση, οι

συμμετέχοντες στο πρόγραμμα, υποχρεούνται να παρακολουθούν συμπληρωματικά σεμινάρια, για τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών. Τα σεμινάρια αυτά θα οργανώνονται από το Υπουργείο Γεωργίας, σε συνεργασία με άλλες αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες.

Γ.1.2. Την επαρκή επαγγελματική ικανότητα και τις εκπαιδεύσεις θα έχουν είτε ο αρχηγός της γεωργικής εκμετάλλευσης είτε το μέλος της οικογένειας που θα έχει, σύμφωνα με το Σ.Β., την εποπτεία για τη λειτουργία της δραστηριότητας.

Γ.1.3. Ο έλεγχος της επαγγελματικής ικανότητας και το ανάλογο πιστοποιητικό σπουδών σε δραστηριότητες που δεν είναι της αρμοδιότητας της Δ/σης Γεωργίας, (αθλητικές, βιοτεχνικές και λοιπές εξειδικευμένες δραστηριότητες), θα πρέπει να αξιολογείται από αρμόδια κατά περίπτωση Υπηρεσία.

Γ.2. Για τα μη φυσικά πρόσωπα

Τα μη φυσικά πρόσωπα πληρούν τον όρο της επαρκούς επαγγελματικής ικανότητας, όσον αφορά τις αγροτοτουριστικές - αγροτοβιοτεχνικές δράσεις, εφόσον τα μέλη αυτών που θα απασχοληθούν με τις εν λόγω δράσεις, καλύπτουν τις προϋποθέσεις που προαναφέραμε για τα φυσικά πρόσωπα.

Δ. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ

Στο πρόγραμμα εντάσσονται μόνο οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας, όπως αυτές ορίζονται με το άρθρο 3 της Οδηγίας 75/268/ΕΟΚ, όπως αυτή ισχύει κάθε φορά.

Από τις ανωτέρω περιοχές εξαιρούνται, ανάλογα με το είδος επένδυσης, οι παρακάτω περιοχές:

Δ.1. Όσον αφορά επενδύσεις για την κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων και ειδικότερα τις κατηγορίες που περιλαμβάνονται στις παραγράφους Ε.2.2.ι, Ε.2.2.ii, Ε.2.3., Ε.2.4. και Ε.2.7 της παρούσας, εξαιρούνται οι περιοχές που περιλαμβάνονται στον κατωτέρω πίνακα:

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

ΕΞΑΙΡΟΥΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ*

1	Σύνολο χώρας Χαλκιδικής	* Εξαιρούνται όλοι οι Δήμοι και οι Κοινότητες με πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων. Εξαιρείται ολόκληρος ο νομός πλην των Κοινοτήτων Αγ. Προδρόμου, Γαλαρινού, Δουμπιών, Μαραθούσας, Παλαιοχώρας, Παλαιοχωρίου, Βάβδου, Γαλάτισσας, Κρήμνης, Νεοχωρίου, Στανού, Παλιοκάστρου, Βαρβάρας, Γεροπλατάνου, Μ. Παναγιάς, Ριζών, Σταγείρων, Ταξιάρχης, Βραστώνων, Γοματίου, Μεταγχιτισίου, Σανών, Στρατονίκης, Πετραλώνων, Κρήνη.
2	Θεσ/νίκης	Εξαιρείται ολόκληρος ο νομός.
3	Ημαθίας	Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα.
4	Πιερίας	Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα.
5	Άρτας	Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα.
6	Πρέβεζας	Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων πλην των Κοινοτήτων: Νικόπολης, Μιχαλitsίου, Φλαμπούρων, Ριζών, Βράχου, Χειμαδιού, Λούτσας, Ανδούσας και Αγιάς.
7	Λαρίσης	Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων πλην των Κοινοτήτων: Καρδίτσας, Μελιβόιας, Σκλήθρου, Σκήτης (Αγιοκάμπου), Σωτηρίτσας.
8	Μαγνησίας	Εξαιρείται η νήσος Σκιάθους.
9	Φθιώτιδος	Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα.

- 10 Βοιωτίας Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα, καθώς και ο Δήμος Αράχωβας.
- 11 Φωκίδας Εξαιρείται η περιοχή του Δήμου Δελφών.
- 12 Ευβοίας Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων πλην της νήσου Σκύρου και των Κοινοτήτων: Βλαχιάς, Πηλίου, Μαντουδίου, Α. Άννας, Αχλαδίου, Κοταϊκιάς, Παπάδων, Μαρμαρίου, Κηρινθού, Μετοχίου, Διρφύων, Στροπώνων, Αγ. Σοφίας, Γλυφάδας, Αετού-Πλατανιστού, Γραμπιάς, Μύλων, Γιάλτρων, Λιχάδας, Ροβιών, Αργυρού, Βασιλικών, Ελληνικού, Αγριοβοτανίου, Νεροτριβιάς, Αχλαδε-ρής, Αλμυροποτάμου, Μεσοχωρίου, Πετρινών, Ζάρακα, Οκτωνίας, Οξυλίδου, Καλυβίων, Κόσκινων, Βιτάλων και οι Κοινότητες Κάβο Ντόρο (Αγ. Δημητρίου, Ακταίου, Γιαννιτσίου, Καλιανού, Αμυγδαλιάς, Στουπαίων) και τέλος των οικισμών: Σουτσίνι του Δήμου Κύμης, Βίλισου, Κεφαλά, Νιμπορίου Κοινότητας Στύρων και του οικισμού Ιλίων.
- 13 Κερκύρας Εξαιρείται ολόκληρος ο νομός
- 14 Κεφαλληνίας Εξαιρούνται οι Δήμοι και Κοινότητες: Αργοστολίου, Ληξουρίου πλην των οικισμών Αγ. Δημητρίου, Μιχαλιτσάτων, Λεπέδων και Λουκεράτων, Άσσου, Σάμης και Φισκάρδου, επίσης εξαιρούνται οι οικισμοί: της Αγ. Ευφημίας (Δήμου Πυλαρέων), Κάτω Κατελιού (Κοινότητας Μαρκοπούλου), Σκάλας (Κοινότητας Σκάλας) και ο οικισμός Πόρου (Κοινότητας Πόρου).
- 15 Ζακύνθου Εξαιρούνται οι Δήμοι και Κοινότητες της νήσου πλην των κατωτέρω Κοινοτήτων και οικισμών: Αναφωνήτριας, Μαριών, Αγ. Λέοντα και Αγαλά καθώς και των κατωτέρω οικισμών:
- Βολίμες, Κορίθι, Ασκός, Βαρβάρα και Ελιές της Κοινότητας Βολιμών,
 - Σκινάρια και Αγ. Θέκλας της Κοινότητας Α. Βολιμών
 - Έξω Χώρα και Καμπί της Κοινότητας Έξω Χώρας
 - Κερί και Απελάτι της Κοινότητας Κερί
 - Κορώνη Κοινότητας Ορθωνίων
- 16 Αττικής Εξαιρείται ολόκληρος ο νομός.
- 17 Πειραιώς Εξαιρείται ολόκληρος ο νομός πλην των νήσων Κυθήρων και Αντικυθήρων, καθώς και των Κοινοτήτων: Αν. Φαναρίου, Γαλατά, Δρυότης, Καρατζά, Κουνουπίτσας, Κυψέλης, Μεθάνων, Μεγαλοχωρίου, Τακτικούπολης, Τροιζήνας και των κατωτέρω οικισμών: Βριτσέικα και Βρωμολίμνη του Δήμου Λουτρών Μεθάνων και Βλαχέικα του Δήμου Πόρου.
- 18 Κορίνθου Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από την θάλασσα πλην των οικισμών Περαχωράς, Ασπροκάμπου και Λίμνης Βουλιγαμένης της περιοχής Λουτρακίου.
- 19 Αργολίδος Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα.
- 20 Αχαΐας Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα.
- 21 Αρκαδίας Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων πλην της κτηματικής περιοχής των Κοινοτήτων: Λαχανάδας, Ακριτοχωρίου, Βασιλίσσιου, Χρυσοκελ-λαριάς, Βέργας, Μ. Μαντίνειας, Αβίας, Δολών, Σταυροπηγίου, Κάμπου, Προση-λίου, Καρδαμύλης, Προαστίου, Νεοχωρίου, Λεύκτρων, Πύργου Λεύκτρων, Αγ. Νικολάου, Ρίγκλιας, Πλάτσας, Νομιστής, Θαλαμών, Λαγκάδας, Τραχήλας, Αγ. Νίκωνα.
- 23 Τριφυλλίας Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα.
- 24 Ηλείας Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα, καθώς και ο Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας.
- 25 Λακωνίας Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα, πλην των Δήμων και Κοινοτήτων: Δουμού, Έξω Νυμφίου, Καλυβίων, Κοκκάλας, Καρούσιπο-λης, Κότρωνα, Λαγίας, Νεοχωρίου, Σκουταρίου, Αλικών, Βάθειας, Γερολιμένα, Κόιτας, Κούνου, Ελίκας, Αγ. Νικολάου Βοιών, Τσικαλιών, Ιέρακα, Κρεμαστής, Κυπαρισσίου, Λαχίου, Νομίων, Λαγίου, Παντανάσσης, Ρειχέας, Χάρακα και οι οικισμοί Αρεόπολης του ομώνυμου Δήμου, Αγ. Ιωάννη Μονεμβασίας, Αρχαγγέ-λου Δαιμονίας και τέλος Ταυγέτης και Πικουλιανικών Μυστρά.
- Εντάσσονται επίσης οι Δήμοι και οι Κοινότητες: Πύργου Διρού (πλην των οικισμών Π. Διρού, Μίνας, Δρυάλλου), Οιτίλου (πλην του οικισμού Οιτίλου και Ν. Οι-τίλου).
- 26 Κυκλάδων Εξαιρούνται τα νησιά: Θήρα, Μύκονος, οι Δήμοι: Τήνου, Πάρου και Άνδρου και οι Κοινότητες: Μπατοίου και Γαυρίου νήσου Άνδρου, Νάουσας νήσου Πάρου, Αντιπάρου της ομώνυμης νήσου, Αδάμαντα νήσου Μήλου, Αρτέμωνα και Απολ-λωνίας νήσου Σίφνου.

27	Δωδεκανήσου	Εξαιρούνται τα νησιά: Ρόδος, Κως.
28	Χανίων	Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα, πλην των Δήμων και Κοινοτήτων: Σκαλωτής, Πατισσανού, Ασφένδου, Αγ. Ιωάννη, Σπηλιάς Ανώπολης (με εξαίρεση τον οικισμό Λουτρού), Πελεκάνου (με εξαίρεση τον οικισμό Κουντούρα, μέχρι το ακρωτήριο Κριός), Βάθης, Κεφαλίου, Κάμπου Κισάμου, Βάμου, Κεφαλά, Αμυγδαλοκεφαλίου, Καλαμιτισίου, Αλεξάνδρου και Σελλίων Καλαμιτισί, Αμυγδάλης, Κόκκινου Χωριού, Γαβαλοχωρίου, Πλάκας, Μ. Χωραφίων, Ραβδούχων, Ροδοπού, Αφράτων, Καληδωνίας και ο οικισμός Σφηναρίου της Κοινότητας Πλατάνου μέχρι το ύψωμα Κοχλιδοκεφάλι.
29	Ηρακλείου	Εξαιρείται η ζώνη βάθους πέντε χιλιομέτρων από τη θάλασσα των βορείων παραλίων του Νομού. Από τα νότια παράλια εξαιρούνται οι οικισμοί: Άρβης και Ματάλων.
30	Ρεθύμνης	Εξαιρούνται οι Κοινότητες και οι οικισμοί: Αγ. Γαλήνης, Πανόρμου, Πλακιά, Δαμνόνι.
31	Λασιθίου	Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους τριών χιλιομέτρων από τη θάλασσα, πλην των παρακάτω Δήμων και Κοινοτήτων: Γδόχεια, Παχ. Άμμου, Καβουτοίου, Λιθίων, Περβολακίων, Αρμενίων, Απιδίων, Αγ. Τριάδας, Ζήρου, Ζάκρου, Σκοπής, Χαμεζίου, Έξω Μουλιανών, Μυρσίνης Σφάκας, Βρουχά, Λούμα, Σκινιά, Αγ. Αντωνίου και Νεάπολης. Εξαιρείται η παραλιακή ζώνη βάθους ενός χιλιομέτρου από τη θάλασσα των Δήμων και Κοινοτήτων: Παλαιοκάστρου, Σχινόκαψαλα, Πεύκων, Σταυροχωρίου, Αγ. Στεφάνου και Ορεινού.

* Δήμοι και Κοινότητες όπως αυτοί περιλαμβάνονται στον κατάλογο της Οδηγίας 95/148/ΕΟΚ και στα στοιχεία της απογραφής 1991.

Δ.2. Λοιπές επενδύσεις του προγράμματος, ήτοι τις επενδύσεις που περιλαμβάνονται στα Κεφ. Ε.3, Ε.4 και Ε.5 της παρούσας, εξαιρούνται οι Δήμοι και Κοινότητες, με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων, σύμφωνα με την απογραφή του έτους 1991 και περιλαμβάνονται στην αριθμ. 2647/ΥΠΕΘΟ/538866/ΕΙΔ 135/ΕΟΤ/19.11.86 (ΦΕΚ 797/86) απόφαση για τις τουριστικά κορεσμένες ή ελέγχου τουριστικής ανάπτυξης περιοχές της χώρας.

Δ.3. Επενδύσεις για την αποκατάσταση και μετατροπή παραδοσιακών κτισμάτων (παράγραφος Ε.2.1 της παρούσας) μπορούν να πραγματοποιηθούν σε όλες τις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας, ανεξάρτητα πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων των ανωτέρω περιοχών.

Ε. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΙΣΧΥΟΝΤΑΙ

1. Γεωργοκτηνοτροφικές
2. Τουριστικά καταλύματα
3. Κέντρα εστίασης και αναψυχής
4. Κέντρα παραδοσιακής βιοτεχνίας
5. Βιοτεχνικές δραστηριότητες
6. Λοιπές δραστηριότητες.

Ε.1. Γεωργοκτηνοτροφικές επενδύσεις

Είναι υποχρεωτικές και η εκτέλεσή τους θα πρέπει να έχει άμεση σχέση και να προάγει την κύρια επένδυση, που δύναται να περιλαμβάνεται στις περιπτώσεις που αναφέρονται κατωτέρω.

Το ύψος, οι όροι και οι περιορισμοί των εν λόγω επενδύσεων καθορίζονται με τις κατ' έτος εκδιδόμενες σχετικές διυπουργικές αποφάσεις και τις αντίστοιχες αποφάσεις μας για τον καθορισμό λεπτομερειών, για την εφαρμογή του προγράμματος. Για το 1995 το ύψος των ανωτέρω επενδύσεων θα είναι τουλάχιστον 1.000.000 δρχ.

Ε.2. Τουριστικά καταλύματα

1. Επισκευή, αποκατάσταση και μετατροπή παραδοσιακών κτισμάτων.

2. Ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων Γ' τάξης.

3. Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες.

4. Τουριστικές οργανωμένες κατασκηνώσεις (camping).

5. Επενδύσεις σε τουριστικά καταλύματα που ήδη λειτουργούν.

Ε.2.1. Ενισχύεται κατά προτεραιότητα η επισκευή, αποκατάσταση παραδοσιακών ή διατηρητέων κτισμάτων και η μετατροπή του εσωτερικού χώρου σε τουριστικά καταλύματα, σε εφαρμογή αρχιτεκτονικής μελέτης, που συντάσσεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Π.Δ. 33/79 (ΦΕΚ 10/Α/24.1.79) και την αριθμ. 532249/27.7.94, ΦΕΚ 616Β/9.8.94 απόφαση του Γεν. Γραμματέα του ΕΟΤ.

Επενδύσεις για την αποκατάσταση κτισμάτων γίνονται σε κτίρια χαρακτηρισμένα σαν παραδοσιακά ή διατηρητέα κτίσματα, από τις αρμόδιες κατά τόπους Υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Επισημαίνεται ότι οι επενδύσεις θα πραγματοποιηθούν στον ίδιο ή σε όμορο Δήμο - Κοινότητα που βρίσκεται η μόνιμη κατοικία του ενδιαφερομένου.

Επενδύσεις που ενισχύονται:

- Επισκευή και αποκατάσταση ιδιόκτητου κτιρίου, σύμφωνα με τους όρους ιδιοκτησίας που ορίζονται στο σημείο ΣΤ.2 της παρούσας (στο επιλέξιμο κόστος περιλαμβάνεται και το κόστος έκδοσης της πολεοδομικής αδείας).

- Διαμόρφωση του εσωτερικού και περιβάλλοντος χώρου, σύμφωνα με την αρχιτεκτονική μελέτη, εγκεκριμένη από την αρμόδια υπηρεσία του ΕΟΤ (ΕΟΤ - Δ/ση Β' - Τμήμα Πολιτιστικών Αξιών και Περιβάλλοντος - Αμερικής 2 - Αθήνα).

- Αγορά του απαραίτητου εξοπλισμού και συντήρηση του υπάρχοντος που κρίνεται απαραίτητος για τη λειτουργία των τουριστικών καταλυμάτων.

Ε.2.2.ι. Ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων Γ' Τάξης

Μονόχωρα διαμερίσματα (studios)

Δίχωρα διαμερίσματα

α. Εγκρίνεται η κατασκευή διαμερισμάτων του ενός ή

δύο κύριων χώρων, με λουτρό και μαγειρείο, κοινόχρηστους και βοηθητικούς χώρους και πλήρη εξοπλισμό, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που αναφέρονται στην αριθμ. 530992/87 (ΦΕΚ 557Β/87) απόφαση του ΕΟΤ.

β. Οι διαστάσεις των χώρων θα είναι οι οριζόμενες στην ανωτέρω απόφαση του ΕΟΤ ως ελάχιστες με αποδεκτή προσαύξηση μέχρι 10%.

γ. Στην περίπτωση που στο Σ.Β. προβλέπεται το σερβίρισμα πρωινού ή γεύματος στους κοινόχρηστους χώρους, θα πρέπει αυτοί να πληρούν και τις προδιαγραφές της αριθμ. ΑΙΒ/8577/83 του Υπ. Υγείας, όπως αυτή ισχύει κάθε φορά.

Ε.2.2.ii. Ενοικιαζόμενα διαμερίσματα (μονόχωρα ή διώχωρα) συνολικού εμβαδού κτίσματος μέχρι 200 τ.μ.

(- κτιριακές κατασκευές εκτός σχεδίου οικισμού, πόλεως)

Απαραίτητες προϋποθέσεις:

Το οικόπεδο που θα γίνει το κτίσμα να είναι εκτός οικισμού - Συνολικό εμβαδόν του κτίσματος μέχρι 200 τ.μ.

- Προδιαγραφές και διαστάσεις θα είναι οι προβλεπόμενες στην αριθμ. 530992/87 (ΦΕΚ 557Β/87) απόφαση του ΕΟΤ για τα ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων Γ' τάξης (studios και δίκωρα διαμερίσματα ως ανωτέρω).

- Οικοδομική άδεια «κατοικίας» εγκεκριμένη από το αρμόδιο πολεοδομικό γραφείο. Σημειώνεται ότι η έγκριση του Σ.Β. δίδεται μετά την προσκόμιση της εγκεκριμένης από το πολεοδομικό γραφείο αρχιτεκτονικής μελέτης.

- Οι διαστάσεις των χώρων θα είναι οι οριζόμενες στην ανωτέρω απόφαση του ΕΟΤ ως ελάχιστες με αποδεκτή προσαύξηση μέχρι 10%.

Στην περίπτωση που στο Σ.Β. προβλέπεται το σερβίρισμα πρωινού ή γεύματος στους κοινόχρηστους χώρους, θα πρέπει αυτοί να πληρούν και τις προδιαγραφές της αριθμ. ΑΙΒ/8577/83 του Υπ. Υγείας, όπως ισχύει κάθε φορά.

- Χορήγηση του ειδικού σήματος λειτουργίας από τις Υπηρεσίες του ΕΟΤ, για «ενοικιαζόμενα δωμάτια», μετά την ολοκλήρωση των επενδύσεων, πριν τη χορήγηση της τρίτης δόσης της οικονομικής ενίσχυσης και σύμφωνα με την αριθμ. 520901/94 - ΦΕΚ 912/94 του Υπουργού τουρισμού.

Με την ανωτέρω απόφαση από την αναστολή χορήγησης ειδικού σήματος λειτουργίας σε ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια, εξαιρούνται οι επιδοτούμενες επιχειρήσεις που είχαν ενταχθεί στο πρόγραμμα αγροτουρισμού του Υπ. Γεωργίας.

Ε.2.3. Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες (μονόχωρες ή δίκωρες)

α. Πρόκειται για μεμονωμένες ή σε σειρά ή σε συγκρότημα μονόροφες ή διόροφες μονοκατοικίες, που έχουν αυτοτέλεια λειτουργίας, ανεξάρτητη εξωτερική προσπέλαση και ιδιωτικότητα.

Η κατασκευή των κτισμάτων να γίνει σύμφωνα με τις σχετικές προδιαγραφές που προβλέπονται στην αριθμ. 530992/87 (ΦΕΚ 557Β/87) απόφαση του ΕΟΤ, όπως ισχύει κάθε φορά.

β. Το συνολικό εμβαδόν της μονόχωρης κατοικίας θα είναι κατ' ελάχιστο και μέγιστο 40 τ.μ., ενώ της δίκωρης θα είναι 60 τ.μ. Στις ανωτέρω κατηγορίες επιπλωμένων κατοικιών είναι αποδεκτή προσαύξηση του συνολικού εμβαδού μέχρι 10%.

Ε.2.4. Τουριστικές οργανωμένες κατασκηνώσεις (camping)

Εγκρίνεται η δημιουργία τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων, όπου παρέχεται η δυνατότητα διαμονής, σίτισης και αναψυχής των τουριστών. Για την κατασκευή των εγκαταστάσεων τηρούνται οι προδιαγραφές που προβλέπονται στην αριθμ. 530992/87 (ΦΕΚ 557Β/87) απόφαση του ΕΟΤ.

Ε.2.5. Για όλες τις ανωτέρω κατηγορίες καταλυμάτων θεωρούνται επιλέξιμες οι κατωτέρω δαπάνες:

(Εφόσον ο δικαιούχος δεν είχε ενισχυθεί για την ίδια επένδυση από το ίδιο ή ανάλογο πρόγραμμα)

- Η έκδοση της αρχιτεκτονικής μελέτης και η έγκριση καταλληλότητας από τον ΕΟΤ.

- Η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου.

- Η κτιριακή κατασκευή και η αγορά καινούργιου εξοπλισμού για τις ανάγκες της επένδυσης. Δεν επιδοτείται η αγορά εξοπλισμού αναψυχής (Τ.Υ., video κ.λπ.).

Οι τεχνικές προδιαγραφές του εξοπλισμού των τουριστικών καταλυμάτων, θα είναι σύμφωνες με τις αναγραφόμενες στις προδιαγραφές του ΕΟΤ (ΦΕΚ 557Β/87).

Ειδικότερα για τον εξοπλισμό κουζίνας επισημαίνεται ότι απαραίτητα θα πρέπει να διαθέτει: πάγκο με δύο εστίες μαγειρέματος, διπλό ή μονό νεροχύτη, ψυγείο μέχρι πέντε ποδών, κάδο απορριμάτων, ντουλάπι, (τα ανωτέρω δυνατόν να περιλαμβάνονται ενσωματωμένα στο πολυκουζινάκι για τουριστική χρήση). Επίσης θα περιλαμβάνει τραπέζι φαγητού με τρεις καρέκλες. Ολοκληρωμένη θεωρείται η επένδυση που έχει αποπερατώσει όλες τις εργασίες των τριών ανωτέρω ομάδων επενδύσεων.

Ε.2.6. Προϋποθέσεις ενίσχυσης των επενδύσεων σε τουριστικά καταλύματα:

α. Οι επενδύσεις θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στον ίδιο ή όμορο Δήμο ή Κοινότητα, που κατοικεί μόνιμα ο ενδιαφερόμενος, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου Α.4 της παρούσας.

β. Η οικογένεια θα πρέπει να διαθέτει κύρια κατοικία, που αποδεδειγμένα καλύπτει τις στεγαστικές της ανάγκες.

Η κατοικία θα βρίσκεται στην Κοινότητα, στην οποία δηλώνει μόνιμη διαμονή και θα ανήκει κατά κυριότητα, νομή και κατοχή, στον αρχηγό της γεωργικής εκμετάλλευσης, είτε στη σύζυγό του, είτε σε ανήλικο παιδί του, που κατοικούν μαζί του. (Η προϋπόθεση της ιδιοκτησίας δεν ισχύει στην περίπτωση δικαιούχου που έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα σαν Νέος Γεωργός και συγκατοικεί με την πατρική οικογένεια).

γ. Το οικόπεδο και το κτίσμα, στο οποίο θα γίνει επένδυση θα ανήκει κατά κυριότητα νομή και κατοχή στον αρχηγό της γεωργικής εκμετάλλευσης, είτε στη σύζυγό του, είτε σε κάποιο ανήλικο μέλος της οικογένειάς του, με την προϋπόθεση ότι έχουν κοινή οικονομία και συγκατοικούν με τον αιτούντα.

Ε.2.7. Επενδύσεις σε τουριστικά καταλύματα που ήδη λειτουργούν

Ενισχύονται οι επενδύσεις που σκοπεύουν στην αναβάθμιση της λειτουργίας και των παρεχόμενων υπηρεσιών των τουριστικών καταλυμάτων που ήδη λειτουργούν νόμιμα (έχουν εφοδιαστεί το σήμα λειτουργίας από τον ΕΟΤ).

Ενισχυόμενες επενδύσεις εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν έχει ενισχυθεί για τις ίδιες επενδύσεις από το παρόν ή

άλλο ανάλογο πρόγραμμα κατά το παρελθόν:

- Εγκατάσταση συστήματος διατήρησης κατάλληλης θερμοκρασίας για τους χώρους διαβίωσης των τουριστών.

- Εγκατάσταση συστήματος παροχής θερμού νερού (ηλιακός ή ηλεκτρικός θερμοσίφωνας κ.λπ.).

- Εξωραϊσμός της αυλής και γενικά του χώρου που υπάρχουν τουριστικά καταλύματα και εστιατόρια.

- Κατασκευές ανάλογες με τις κλιματολογικές, αρχιτεκτονικές και λοιπές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, ώστε να εξασφαλίζεται η σωστή διαβίωση των επισκεπτών και η διατήρηση της αρχιτεκτονικής μας παράδοσης.

- Κατασκευές για την αναβάθμιση της υπάρχουσας υποδομής, με την κατασκευή λουτρών σε κάθε δωμάτιο, κοινόχρηστων χώρων, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις επιδοτείται η αγορά καινούργιων υλικών και εξοπλισμού.

Ε.3. ΚΕΝΤΡΑ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

Ε.3.1. Εγκρίνεται η δημιουργία κέντρων εστίασης και αναψυχής ήτοι εστιατορίου, ψησταριάς, ταβέρνας, κατά προτεραιότητα στις περιπτώσεις που ο ενδιαφερόμενος δύναται να αξιοποιεί τα προϊόντα της γεωργικής του εκμετάλλευσης κυρίως κρέας και τυροκομικά προϊόντα.

Ο εξοπλισμός, η διακόσμηση θα πρέπει να είναι ανάλογος με την παράδοση κάθε τόπου, όπως επίσης και η επιλογή των προσφερόμενων εδεσμάτων.

Επισημαίνεται ότι οι επενδύσεις θα πραγματοποιηθούν στον ίδιο ή όμορο Δήμο - Κοινότητα που βρίσκεται η μόνιμη κατοικία του ενδιαφερομένου.

Ε.3.2. Επιλέξιμες επενδύσεις εφόσον ο δικαιούχος δεν έχει ενισχυθεί για τις ίδιες επενδύσεις, από το παρόν ή άλλο πρόγραμμα κατά το παρελθόν:

Κατασκευή εξ υπαρχής και εξοπλισμός του χώρου, σε ιδιόκτητο οικόπεδο είτε επισκευή, αποκατάσταση και εξοπλισμός υπάρχοντος ιδιόκτητου ή ενοικιασμένου κτίσματος, που τηρεί τις προδιαγραφές.

Εφόσον το κτίσμα στο οποίο θα πραγματοποιηθούν επενδύσεις για τη δημιουργία εστιατορίου, είναι ενοικιασμένο, το κόστος των επισκευών δεν θα ξεπερνά το 10% του συνολικού κόστους που προβλέπεται στο Σ.Β. για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου.

Επιδoteίται η αγορά καινούργιου εξοπλισμού, χωρίς να περιλαμβάνονται δαπάνες εξοπλισμού αναψυχής (Τ.Υ., νίσο κ.λπ.).

Ε.3.3. Προϋποθέσεις για την ενίσχυση των επενδύσεων:

- Το οικόπεδο και το κτίσμα ανήκουν κατά κυριότητα νομή και κατοχή στον αρχηγό της γ. εκμετάλλευσης, είτε στη σύζυγό του, είτε σε κάποιο από τα ανήλικα παιδιά του (εφόσον αυτοί ζουν με τον αρχηγό της γ. εκμετάλλευσης και έχουν κοινή οικονομία).

- Στις περιπτώσεις μισθωμένου κτίσματος η μίσθωση θα είναι τουλάχιστον δεκαετούς διάρκειας (συμβολαιογραφικό έγγραφο, θεωρημένο από την Εφορία) και θα προσκομίζεται επίσης έγγραφη δήλωση του ιδιοκτήτη με την οποία θα συναίνει για την τυχόν αλλαγή χρήσης.

- Η άδεια λειτουργίας θα είναι στο όνομα του αρχηγού της γ. εκμετάλλευσης.

Ε.3.4. Για την έγκριση Σ.Β., που προβλέπει τη δημιουργία των ανωτέρω χώρων θα εξετάζεται από τη Δ/ση Γεωργίας.

- Η έγκριση καταλληλότητας της μελέτης από τις Υπηρεσίες του ΕΟΤ, εφόσον προβλέπεται η κατασκευή Α' Κατηγορίας χώρων εστίασης και αναψυχής (τήρηση των προδιαγραφών της αριθμ. 530992/87 -ΦΕΚ 557Β/87- απόφασης του ΕΟΤ).

Για τα εστιατόρια, ταβέρνες, ψησταριές λοιπών κατηγοριών θα πρέπει να τηρούνται οι όροι κατασκευής που υπογράφονται στην αριθμ. ΑΙΒ/8577/83 απόφαση του Υπουργού Υγείας - Πρόνοιας όπως αυτή ισχύει κάθε φορά.

- Επίσης θα εξετάζεται ο αριθμός των ήδη λειτουργούντων εστιατορίων κ.λπ., σε σχέση με την υπάρχουσα τουριστική κίνηση της περιοχής (διερχόμενοι τουρίστες, ξενοδοχεία κ.λπ.).

Ε.3.5. Για την παραλαβή ανάλογων επενδύσεων θα πρέπει να προσκομίζεται η άδεια λειτουργίας, εφόσον τηρούνται οι όροι της αριθμ. ΑΙΒ/8577/93 απόφαση του Υπουργού Υγείας - Πρόνοιας Κεφ. ΙV άρθρο 38 - ΦΕΚ 526/20/8.9.83, όπως αυτή ισχύει κάθε φορά (πληροφορίες τη Δ/ση Υγιεινής της Νομαρχίας και το τοπικό αστυνομικό τμήμα).

Ε.4 ΑΓΡΟΒΙΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ

ε.4.1. Στο πρόγραμμα δύναται να ενταχθούν:

α. Επενδύσεις για τη δημιουργία νέων ή τον εκσυγχρονισμό παλαιών (όχι επέκταση) μικρών μονάδων παρασκευής, επεξεργασίας συντήρησης και συσκευασίας σκευασμάτων και ειδών διατροφής από πρώτες ύλες που παράγονται κυρίως από τη γεωργική εκμετάλλευση, καθώς και ο ανάλογος χώρος εντός της μονάδας, για την έκθεση και πώληση των ανωτέρω προϊόντων.

Σε όλες τις περιπτώσεις ενισχύονται μονάδες, με την προϋπόθεση ότι η λειτουργία τους αφενός δεν θα έρχεται σε αντίθεση με την Εθνική και Κοινοτική νομοθεσία και αφετέρου δεν θα δημιουργεί προβλήματα στη λειτουργία των ανάλογων επιχειρήσεων που ήδη προϋπάρχουν στην περιοχή.

Επισημαίνεται ότι οι επενδύσεις θα πραγματοποιηθούν στον ίδιο ή όμορο Δήμο - Κοινότητα που βρίσκεται η μόνιμη κατοικία του ενδιαφερομένου.

Επενδύσεις που δύναται να ενισχυθούν είναι:

i. Μονάδες επεξεργασίας γάλακτος για την παραγωγή - τυποποίηση τοπικών γαλακτοκομικών προϊόντων.

ii. Μονάδες παραγωγής και τυποποίησης οίνου από προϊόντα βιολογικής αμπελοργίας - ΚΑΝ (ΕΚ) 2092/91.

Δύναιται επίσης να ενισχυθεί και η αντικατάσταση παλαιών οινοποιείων χωρικής επεξεργασίας, εφόσον δεν προβλέπεται αύξηση της παραγωγής της υπάρχουσας γ. εκμετάλλευσης.

iii. Μονάδες αποξήρανσης, συντήρησης, συσκευασίας οσπρίων, αρωματικών φυτών, αποξηραμένων οπωρών κ.λπ.

iv. Μονάδες παραγωγής, τυποποίησης προϊόντων διατροφής που έχουν σα βάση λαχανικά ή φρούτα π.χ. μαρμελάδες, γλυκά, τουρσιά, σάλτσες κ.λπ.

v. Μονάδες επεξεργασίας, τυποποίησης βρώσιμων ελαίων.

vi. Μονάδες παραγωγής τυποποίησης παραδοσιακών σκευασμάτων δημητριακών π.χ. χυλοπίτες κ.λπ.

β. Δημιουργία μονάδων παραγωγής μη αναλώσιμων

προϊόντων (μη βρώσιμων από ανθρώπους και ζώα), για την παραγωγή των οποίων χρησιμοποιούνται γεωργικά προϊόντα από την ευρύτερη περιοχή της γ. εκμετάλλευσης. (βιοαποικοδομησιμων υλικών συσκευασίας από σιτηρά, λιπαντικά μηχανημάτων κ.λπ.).

γ. Μικρά εργαστήρια ξυλογλυπτικής, υφαντικής, κεραμικής κ.λπ. για την κατασκευή τοπικών παραδοσιακών προϊόντων, καθώς και ο ανάλογος χώρος εντός του εργαστηρίου για την έκθεση και πώληση των προϊόντων.

δ. Μικρές επιχειρήσεις που ικανοποιούν τις τοπικές ανάγκες. (π.χ. συνεργείο επισκευής γεωργικών μηχανημάτων κ.λπ.).

ε. Αξιοποίηση και λειτουργία παραδοσιακών ελαιολαιών, νερομυλών κ.λπ., καθώς και τυποποίηση και πώληση των παραγόμενων προϊόντων.

στ. Δημιουργία Κέντρων Παραδοσιακών Τεχνών και Βιοτεχνίας για την ανάπτυξη, διδασκαλία, επίδειξη για τη διάδοση της λαϊκής μας παράδοσης, καθώς και ανάλογος χώρος εντός του κέντρου για την πώληση των προϊόντων. (Δημιουργία των ανωτέρω εργαστηρίων υφαντικής, βαφικής, μεταλλουργίας, αργυροχοίας, κεραμικής, κατασκευής παραδοσιακών μουσικών οργάνων, αγιογραφίας, ξυλογλυπτικής, παρασκευής παραδοσιακών σκευασμάτων διατροφής, κατασκευής πλοιαρίων με ανάλογη διαμόρφωση των παλαιών τارسανάδων, παραδοσιακών γεωγικών τεχνών που τείνουν να εκλείψουν).

Για τη δημιουργία των ανωτέρω κέντρων θα πρέπει να τηρούνται οι προδιαγραφές του (ΕΟΤ ΦΕΚ 557/Β/87) και η έγκριση του Σ.Β. προϋποθέτει την έγκριση καταλληλότητας οικοπέδου και αρχιτεκτονικής μελέτης από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΕΟΤ.

Ε.4.2 Επιλέξιμες επενδύσεις εφόσον ο δικαιούχος δεν έχει ενισχυθεί για τις ίδιες επενδύσεις από το παρόν ή ανάλογο πρόγραμμα κατά το παρελθόν:

- Η εξ υπαρχής δημιουργία των κτιριακών κατασκευών σε ιδιόκτητο χώρο και αγορά του απαραίτητου για κάθε δραστηριότητα εξοπλισμού (δεν ενισχύεται η αγορά μεταχειρισμένου εξοπλισμού).

- Η επαναλειτουργία και αξιοποίηση υπάρχοντος παραδοσιακού ιδιόκτητου εργαστηρίου, που λειτουργεί είτε όχι (επισκευή, αποκατάσταση παραδοσιακού του ιδιόκτητου κτίσματος, επισκευή του υπάρχοντος εξοπλισμού).

- Η δημιουργία της μονάδας σε μισθωμένο κτίσμα (αγορά κατάλληλου για τις ανάγκες της επένδυσης καινούργιου εξοπλισμού).

- Ο εκσυγχρονισμός λειτουργούντων μονάδων που πληρούν τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο.

Ε.4.3. Προϋποθέσεις για την ενίσχυση των επενδύσεων:

Οι επενδύσεις θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στον ίδιο ή όμορο Δήμο ή Κοινότητα, που κατοικεί μόνιμα ο ενδιαφερόμενος, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου Α.4 της παρούσας.

- Το οικόπεδο και το κτίσμα ανήκουν κατά κυριότητα νομική και κατοχή στον αρχηγό της γ. εκμετάλλευσης, είτε στη σύζυγό του, είτε σε ανήλικο παιδί του (εφόσον αυτοί ζουν με τον αρχηγό της γ. εκμετάλλευσης και έχουν κοινή οικονομία).

- Στις περιπτώσεις μισθωμένου κτίσματος η μίσθωση θα είναι τουλάχιστον δεκαετούς διάρκειας (συμβολαιογραφικό έγγραφο, θεωρημένο από την οικεία ΔΟΥ) και θα

προσκαμίζεται επίσης έγγραφη δήλωση του ιδιοκτήτη με την οποία θα συναινεί για την τυχόν αλλαγή χρήσης.

- Οι κτιριακές κατασκευές και η αποκατάσταση του ιδιόκτητου κτίσματος θα γίνουν με βάση εγκεκριμένη αρχιτεκτονική μελέτη από την Πολεοδομία, το κόστος της οποίας είναι επιλέξιμη δαπάνη.

- Η άδεια λειτουργίας της επιχείρησης θα είναι στο όνομα του αρχηγού της γ. εκμετάλλευσης.

- Την επαρκή επαγγελματική ικανότητα δυνατόν να έχει ο ίδιος, είτε μέλος της οικογένειας του αρχηγού της γ. εκμετάλλευσης, που θα εργάζεται στην επιχείρηση, σύμφωνα με το Σ.Β.

Ε.4.4. Ο έλεγχος του Σ.Β. που περιλαμβάνει αγροβιοτεχνικές δραστηριότητες, η αξιολόγηση της βιωσιμότητας και της επαγγελματικής ικανότητας, η παρακολούθηση και η παραλαβή των επενδύσεων, θα γίνεται εφόσον κρίνεται σκόπιμο με τη συνεργασία αρμόδιων με τη κάθε δραστηριότητα Υπηρεσιών (ΕΟΜΜΕΧ κ.λπ.).

Ε.5. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ

Ε.5.1. Επιδιωκόμενος στόχος:

- Η γνωριμία με τα αξιοθέατα της περιοχής (ιστορικά και αρχαιολογικά μνημεία, το φυσικό περιβάλλον του τόπου κ.λπ.).

- Η συμμετοχή και «ενσωμάτωση» των επισκεπτών στην καθημερινή ζωή των κατοίκων.

Ε.5.2. Δραστηριότητες που εντάσσονται στο πρόγραμμα:

α. Η δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων για την άσκηση των επισκεπτών και την εκμάθηση διαφόρων σπορ χειμερινών και θερινών (μπάσκετ, βόλλεϋ, τένις, σκι θαλάσσιο και χειμερινό, κ.λπ.) καθώς και δημιουργία κέντρου διημέρευσης και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου των επισκεπτών.

(Οργάνωση - επισκέψεις και ξεναγήσεις στα ιστορικά μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, γνωριμία με το φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής, περιπάτους, ορειβασία, ποδηλατοδρομίες, αλпинισμό, canoe-kayak, ιππασία κ.λπ.).

β. Η δημιουργία ή ο εκσυγχρονισμός εκτροφείου θηραμάτων. (Επιλέξιμες δαπάνες είναι η κτιριακή εγκατάσταση και ο χώρος αποθήκης, η κατασκευή ή αγορά των κλουβιών κ.λπ., η γεώτρηση ή το κόστος για την εξασφάλιση της απαραίτητης παροχής νερού στο χώρο των εγκαταστάσεων, η αγορά καινούργιου μηχανικού εξοπλισμού και τέλος η αγορά των γεννητόρων).

γ. Η δημιουργία ή ο εκσυγχρονισμός ελεγχόμενης κυνηγετικής περιοχής. (Επιλέξιμες είναι όλες οι επενδύσεις που προβλέπονται ανωτέρω).

Ε.5.3. Επιλέξιμες επενδύσεις εφόσον ο δικαιούχος δεν έχει ενισχυθεί για τις ίδιες επενδύσεις, από το παρόν ή ανάλογο πρόγραμμα κατά το παρελθόν:

- Η εξ υπαρχής δημιουργία των κτιριακών και λοιπών κατασκευών και αγορά του απαραίτητου για κάθε δραστηριότητα καινούργιου εξοπλισμού. Δεν επιδοτείται η αγορά αυτοκινήτων γενικά καθώς και θαλασσίων σκαφών (πλην σκαφών κωπηλασίας, ιστιοσανίδων και μικρών σκαφών ψαρέματος μέχρι 4 μέτρων).

Η επισκευή και αποκατάσταση παραδοσιακού ιδιόκτητου κτίσματος, η απεράτωση ημιτελούς ιδιόκτητου κτίσματος, ο εκσυγχρονισμός του υπάρχοντος εξοπλισμού.

– Η δημιουργία του κέντρου σε μισθωμένο κτίσμα (αγορά κατάλληλου καινούργιου εξοπλισμού).

Ε.5.4. Προϋποθέσεις για την ενίσχυση των επενδύσεων:

Οι επενδύσεις θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στον ίδιο ή όμορο Δήμο ή Κοινότητα, που κατοικεί μόνιμα ο ενδιαφερόμενος, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου Α.4 της παρούσας.

– Το οικόπεδο και το κτίσμα ανήκουν κατά κυριότητα νομίμη και κατοχή στον αρχηγό της γ. εκμετάλλευσης, είτε στη σύζυγό του, είτε σε κάποιο από τα ανήλικα παιδιά του (εφόσον αυτοί ζουν με τον αρχηγό της γ. εκμετάλλευσης και έχουν κοινή οικονομία).

– Στις περιπτώσεις μισθωμένου κτίσματος η μίσθωση θα είναι τουλάχιστον δεκαετούς διάρκειας (συμβολαιογραφικό έγγραφο, θεωρημένο από την Εφορία) και θα προσκομίζεται επίσης έγγραφη δήλωση του ιδιοκτήτη με την οποία θα συναινεί για την τυχόν αλλαγή χρήσης.

– Η άδεια λειτουργίας θα είναι στο όνομα του αρχηγού της γ. εκμετάλλευσης.

– Την επαρκή επαγγελματική ικανότητα δυνατόν να έχει μέλος της οικογένειας του αρχηγού της γ. εκμετάλλευσης, που θα εργάζεται στην επιχείρηση, σύμφωνα με το Σ.Β.

Ειδικότερα για την κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων οδηγίες παρέχονται από το γραφείο Φυσικής Αγωγής της Νομαρχίας και σύμφωνα με τα Π.Δ. 144/76 (ΦΕΚ 55Α/76) και 48/84 (ΦΕΚ 15Α), όπως αυτά τροποποιούνται ισχύουν κάθε φορά.

Ε.5.5. Για την έγκριση Σ.Β. που περιλαμβάνουν τις ανωτέρω δραστηριότητες, οι Δ/νσεις Γεωργίας θα απευθύνονται εγγράφως στη Δ/νση Προγρ/σμού και Γ.Δ., για την παροχή των κατά περίπτωση απαραίτητων διευκρινίσεων.

ΣΤ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΤΟΥ Σ.Β.

ΣΤ.1. Οι ενδιαφερόμενοι για να ενταχθούν στο πρόγραμμα αφού ενημερωθούν από τους γεωπόνους των ΓΓΑ των γραφείων ΟΔΓΕ και τις υπαλλήλους ΑΟΟ, υποβάλλουν Σ.Β. στο οποίο θα πρέπει υποχρεωτικά να συμπεριλαμβάνεται ένθετο για τον αγροτουρισμό–αγροτοβιοτεχνία.

ΣΤ.2. Το Σ.Β., που θα περιλαμβάνει όλες τις επενδύσεις που προτίθεται να πραγματοποιήσει ο ενδιαφερόμενος και το αντίστοιχο προβλεπόμενο κόστος, θα υποβάλλεται στα Γραφεία Γεωργικής Ανάπτυξης ή την Δ/νση Γεωργίας–Γραφείο ΟΔΓΕ.

ΣΤ.2.ι. Απαραίτητα δικαιολογητικά που ανάλογα με τις προβλεπόμενες επενδύσεις, υποβάλλονται κατ' αρχήν μαζί με το Σ.Β. είναι τα ακόλουθα:

α. Αίτηση και Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86.

β. Βεβαίωση της Κοινότητας, στην οποία διαμένει μόνιμα ο ενδιαφερόμενος. Σημειώνεται ότι η Κοινότητα θα πληρεί τους όρους της παραγράφου Α.4 της παρούσας.

γ. Τίτλοι κυριότητας νομίμως μεταγεγραμμένους της κατοικίας, την οποία δηλώνει μόνιμη διαμονή ο αρχηγός της γ. εκμετάλλευσης και τα μέλη της οικογένειάς του και εφόσον αποδεδειγμένα καλύπτει τις στεγαστικές ανάγκες της οικογένειας.

δ. Τίτλοι κυριότητας, νομίμως μεταγεγραμμένους του οικοπέδου που πρόκειται να γίνει η κτιριακή κατασκευή της επένδυσης ή του κτίσματος, που θα επισκευασθεί, αποπερατωθεί, κ.λ.π.

Ειδικότερα για την κατασκευή χώρων ελεγχόμενου κυ-

νηγιού και εκτροφείου θηραμάτων, απαιτείται χαρακτηρισμός της έκτασης, από την τοπική δασική αρχή, σύμφωνα με την αριθμ.8030/4928/5–8–91 εγκύκλιο διαταγή του Υπ. Γεωργίας – Γ. Δ/σης Δασών.

Υπογραμίζεται ότι ένορκες βεβαιώσεις στη θέση των τίτλων κυριότητας, δεν γίνονται δεκτές.

ε. Συμφωνητικό μίσθωσης, θεωρημένο από την οικεία ΔΟΥ, δεκαετούς τουλάχιστον διάρκειας από την ημερομηνία ολοκλήρωσης των επενδύσεων, καθώς και υπεύθυνη δήλωση του ιδιοκτήτη ότι αποδέχεται τις προβλεπόμενες τυχόν μετατροπές του κτίσματος και τη χρήση για την οποία προορίζεται.

Στις περιπτώσεις επενδύσεων για την κατασκευή χώρων ελεγχόμενου κυνηγιού και εκτροφείου θηραμάτων, σύμφωνα με την ισχύουσα δασική νομοθεσία, δεν γίνονται δεκτά μισθωτήρια δημοσίων εκτάσεων.

Στην περίπτωση που το μισθωτήριο αφορά μίσθωση αγροτεμαχίου, για μικρότερη χρονική διάρκεια (για γεωργοκτηνοτροφικές επενδύσεις), η μίσθωση ή η αγροληψία θα συναφθεί με έγγραφο, θεωρημένο από την οικεία ΔΟΥ και εφόσον δεν θεωρείται από την ΔΟΥ (λόγω χαμηλού μισθώματος), απαιτείται η θεώρηση βεβαίας χρονολογίας.

στ. Αποδεικτικό επαρκούς επαγγελματικής ικανότητας.

ζ. Αντίγραφο της αρχιτεκτονικής μελέτης της κτιριακής μελέτης (τοπογραφικό, κάτοψη, κ.λ.π.) και αναλυτικός προϋπολογισμός, που συντάσσει ιδιώτης μηχανικός και περιλαμβάνει αναλυτική κατάσταση του κόστους των οικοδομικών υλικών, εργασιών και του εξοπλισμού.

η. Βεβαίωση του οικείου πολεοδομικού γραφείου ότι το οικόπεδο στο οποίο προβλέπεται να γίνουν κτιριακές κατασκευές βρίσκεται εκτός οικισμού, εφόσον προβλέπεται η κατασκευή καταλυμάτων της κατηγορίας Ε.2.2.ii της παρούσας.

Επίσης οι ενδιαφερόμενοι υποχρεούνται, ανάλογα με το είδος των επενδύσεων, να ακολουθήσουν τις διαδικασίες που θα τους υποδείξουν οι αρμόδιοι για τον έλεγχο του Σ.Β. για την προσκόμιση επί πλέον δικαιολογητικών όπως:

θ. Έγκριση καταλληλότητας από τον ΕΟΤ (εφόσον αυτό προβλέπεται στην παρούσα).

ι. Επικυρωμένο αντίγραφο της άδειας οικοδόμησης από την Πολεοδομία, για το σύνολο των κτιριακών κατασκευών που προβλέπονται στο Σ.Β.

κ. Έγκριση της αρμόδιας Δασικής Υπηρεσίας για τις επενδύσεις εκτροφείου θηραμάτων ή ελεγχόμενου κυνηγητικού χώρου.

λ. Πέραν των ανωτέρω απαραίτητων δικαιολογητικών η Δ/νση Γεωργίας κατά την κρίση της είναι δυνατόν να ζητήσει επί πλέον δικαιολογητικά που κατά περίπτωση θεωρεί απαραίτητα, για την διεξαγωγή του αρχικού ελέγχου του Σ.Β.

ΣΤ.2.ii Για την προώθηση των στόχων του προγράμματος αγροτουρισμού–αγροτοβιοτεχνίας, σε όλα τα κτίσματα, εστιατόρια κ.λπ, τον εξοπλισμό, τη διακόσμηση εσωτερικών χώρων, η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, θα πρέπει να τηρούνται στοιχεία της τοπικής αρχιτεκτονικής και λαϊκής παράδοσης. Επίσης θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια, ώστε οι υπηρεσίες που παρέχονται καθημερινά στους επισκέπτες να είναι σύμφωνες με τις τοπικές συνήθειες και παραδόσεις.

Ζ. ΠΑΡΑΛΑΒΗ–ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ Σ.Β

Ζ.1. Την ευθύνη για τον συντονισμό των αρμοδίων

υπαλλήλων και Υπηρεσιών για τον έλεγχο, την έγκριση ή απόρριψή του Σ.Β. έχει το γραφείο ΟΔΓΕ της Δ/σης Γεωργίας.

Ο έλεγχος του συμπληρώματος κάθε Σ.Β που περιλαμβάνει αγροτουριστικές – αγροβιοτεχνικές δραστηριότητες ανατίθεται, με έγγραφο του Δ/ντου Γεωργίας, του Δ/ντού Δασών και του Δ/του ΥΕΒ (ανάλογα με τις επενδύσεις που προβλέπονται στο Σ.Β – επενδύσεις εκτροφείου θηραμάτων κλπ., κτιριακές κατασκευές), στους υπαλλήλους με αντικείμενο ανάλογο με τη φύση των δραστηριοτήτων (υπάλληλος ΑΟΟ, ο μηχανικός της ΥΕΒ κλπ). Οι υπεύθυνοι για τον έλεγχο δύνανται κατά την κρίση τους, ν' απευθύνονται σε άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες για ανάλογη βοήθεια στο έργο τους.

Στην περίπτωση έλλειψης μηχανικού της ΥΕΒ, ορίζεται μηχανικός άλλης Δημόσιας Υπηρεσίας.

Ζ.2. Για τον έλεγχο Σ.Β που περιλαμβάνει αγροτουριστικές επενδύσεις, ο αρμόδιος ελέγχει κατ' αρχήν εάν ο ενδιαφερόμενος πληρεί τους όρους και τις προϋποθέσεις για να ενταχθεί στο πρόγραμμα (δικαιούχος, μόνιμη κατοικία, τίτλοι ιδιοκτησίας κλπ).

α. Εφόσον διαπιστώνεται ότι είναι δυνατόν να ενταχθεί στο πρόγραμμα ενημερώνεται ο ενδιαφερόμενος να υποβάλει την αρχιτεκτονική μελέτη στην αρμόδια Υπηρεσία ελέγχου του ΕΟΤ.

Παράλληλα ο Διευθυντής Γεωργίας, ύστερα από σχετική εισήγηση του προϊστάμενου του Γραφείου ΟΔΓΕ, αποστέλλει στην ανωτέρω υπηρεσία του ΕΟΤ, βεβαίωση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει καταθέσει Σ.Β στην Δ/ση Γεωργίας και κρίνεται δικαιούχος του προγράμματος αγροτουρισμού ΚΑΝ (ΕΚ)2328/91 (σύμφωνα με το συνημμένο υπόδειγμα). Η ανωτέρω βεβαίωση κοινοποιείται και στον ενδιαφερόμενο.

Σημειώνεται ότι η έγκριση του Σ.Β θα γίνεται μετά τις σχετικές εγκρίσεις του ΕΟΤ, ΥΠΕΧΩΔΕ και της Πολεοδομίας.

Η έγκριση καταλληλότητας του ΕΟΤ θα είναι υποχρεωτική για τις κατωτέρω περιπτώσεις:

- για την κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων που περιλαμβάνονται στο –Κεφ.Ε.2 –πλήν της παραγράφου Ε.2.2.ii της παρούσας,
- για την κατασκευή εστιατορίων Α' τάξης – Κεφ.Ε.3.4
- για την κατασκευή κέντρων παραδοσιακών τεχνών – Κεφ. Ε.4.1.στ.

β. Από την ανωτέρω διαδικασία εξαιρείται η κατηγορία ενοικιαζομένων διαμερισμάτων, κατασκευές εκτός σχεδίου οικισμού, με συνολική κάλυψη μέχρι 200 τ.μ. (παραγράφος Ε.2.2.ii).

Στην εν λόγω περίπτωση η κατασκευή θα γίνεται ύστερα από την έγκριση πολεοδομικής άδειας που εκδίδεται με τίτλο «κατοικία».

Στην περίπτωση αυτή, η αρχιτεκτονική μελέτη που θα υποβληθεί στη Δ/ση Γεωργίας μαζί με το Σ.Β, θα ελέγχεται για την εφαρμογή των προδιαγραφών του ΕΟΤ (ΦΕΚ 557/Β/87), όσον αφορά την κτιριακή κατασκευή, από τον μηχανικό Δημόσιας Υπηρεσίας που έχει ειδικά οριστεί και συμμετέχει στη επιτροπή ελέγχου του Σ.Β, ο οποίος θα υποδεικνύει εγγράφως τις τυχόν απαραίτητες διορθώσεις της μελέτης που έχει υποβληθεί.

Στη συνέχεια ο ενδιαφερόμενος θα υποβάλλει την διορθωμένη αρχιτεκτονική μελέτη στο οικείο πολεοδομικό γραφείο, για την τελική έγκριση.

Μετά την έγκριση της πολεοδομικής άδειας ο ενδιαφερόμενος προσκομίζει ένα επικυρωμένο αντίγραφο στον αρμόδιο για τον έλεγχο μηχανικό, που είχε κάνει τον αρχικό έλεγχο της μελέτης, ο οποίος βεβαιώνει εγγράφως και διαβιβάζει στη Δ/ση Γεωργίας, ότι η εγκεκριμένη αρχιτεκτονική μελέτη πληρεί ή όχι τις προβλεπόμενες προδιαγραφές του ΕΟΤ για την κατασκευή του κτισματος.

Κατόπιν αυτού και εφόσον έχει ολοκληρωθεί ο πλήρης έλεγχος του Σ.Β εγκρίνεται ή απορρίπτεται το Σ.Β με απόφαση του Δ/ντή Γεωργίας.

Σημειώνεται ότι η έγκριση του Σ.Β θα δίδεται μετά την έγκριση της αρχιτεκτονικής μελέτης από το πολεοδομικό γραφείο.

Ζ.3 Εκτός της ανωτέρω ειδικής διαδικασίας, σε όλες τις λοιπές περιπτώσεις αγροτουριστικών – αγροβιοτεχνικών επενδύσεων οι υπάλληλοι στους οποίους έχει ανατεθεί η αρμοδιότητα, ελέγχουν τα ακόλουθα:

α. Συντάσσουν, εκτός των άλλων ελέγχων, το υπόδειγμα – Παρατηρήσεις των ελεγκτών του Σ.Β – Προϋπολογισμός των επενδύσεων – Υπόδειγμα 2, στο συνημμένο Παράρτημα 1 της παρούσας.

Στο ανωτέρω υπόδειγμα αναγράφονται όλες οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο Σ.Β.

Συντάσσεται λεπτομερειακή κατάσταση προϋπ/σμού που θα περιλαμβάνει όλες τις επενδύσεις που προβλέπονται στο Σ.Β, κατανεμημένες κατά κατηγορία, με πλήρη ανάλυση κόστους κατά στάδιο κατασκευής μέχρι και το κόστος για τον εξοπλισμό σε έπιπλα, λινοθήκη, εγκαταστάσεις κλπ.

β. Στο Υπόδειγμα 2 το κόστος των γεωργικοκτηνοτροφικών επενδύσεων υπολογίζεται εξ' ολοκλήρου σαν επιλέξιμη δαπάνη.

Το κόστος των τουριστικών και βιοτεχνικών επενδύσεων, εφόσον υπερβαίνει την ανώτατη καθορισμένη επιλέξιμη δαπάνη θα υπολογίζεται σε ποσοστό με αναγωγή στο συνολικό κόστος των επενδύσεων, σύμφωνα με τις οδηγίες που περιλαμβάνονται στο Υπόδειγμα 1.

γ. Οι επιλέξιμες τιμές θα υπολογίζονται με βάση τις ισχύουσες στη περιοχή (θα χρησιμοποιείται κατάλογος δεικτών των τιμών από ανάλογη Δημόσια Υπηρεσία εφόσον υπάρχει, είτε θα συντάσσεται κατάλογος δεικτών από τους αρμόδιους για τον έλεγχο υπαλλήλους). Λεπτομερείς οδηγίες για τη σύνταξη του υποδείγματος δίνονται στο συνημμένο Παράρτημα.

Ζ.4. Η έγκριση ή η απόρριψη του Σ.Β. γίνεται με απόφαση του Δ/ντή Γεωργίας, η οποία κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο.

α. Η απόφαση του Δ/ντή Γεωργίας για την έγκριση ή την απόρριψη του Σ.Β, εκδίδεται με βάση το έντυπο «Παρατηρήσεις των ελεγκτών του Σ.Β – Προϋπολογισμός των επενδύσεων», το οποίο υπογράφεται από τους υπευθύνους ελεγκτές – Παράρτημα 1, Υπόδειγμα 2.

Μετά την έγκριση του Σ.Β. δεν επιτρέπεται καμία τροποποίηση του, παρά μόνο εάν συμβεί απρόβλεπτη μετατροπή των συνθηκών και κατά την κρίση της Δ/σης Γεωργίας.

Η τροποποίηση δεν θα αναιρεί τους γενικούς και ειδικούς όρους έγκρισης του αρχικού Σ.Β (εισόδημα ανά ΜΑΕ, οικονομικότητα Σ.Β).

β. Στην περίπτωση της απόρριψης, ο ενδιαφερόμενος δύναται να υποβάλει, μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση του απορριπτικού εγγρά-

φου, προσφυγή στην οικεία Περιφερειακή Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης.

Η προσφυγή υποβάλλεται μέσω της οικείας Δ/σης Γεωργίας, προκειμένου να συμπεριληφθεί στον ατομικό φάκελο του παραγωγού, που διαβιβάζεται στην Περιφερειακή Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης (Π.Δ.Γ.Α) για έλεγχο και έκδοση απόφασης, με την οποία θα εγκρίνεται ή θα απορρίπτεται το σχέδιο. Η απόφαση της Π.Δ.Γ.Α είναι υποχρεωτική για την Δ/ση Γεωργίας.

Μετά την έκδοση της απόφασης του προϊσταμένου της Π.Δ.Γ.Α., ο πλήρης φάκελος του παραγωγού επιστρέφει στην Δ/ση Γεωργίας.

Η. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ – ΠΑΡΑΛΑΒΗ – ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Η.1 Οι υπάλληλοι που έχουν ορισθεί για τον αρχικό έλεγχο του Σ.Β παρακολουθούν την υλοποίηση των επενδύσεων.

Η.2 Για την παραλαβή των επενδύσεων συγκροτείται με απόφαση του οικείου Νομάρχη τριμελής επιτροπή, ύστερα από εισήγηση του Δ/ντού Γεωργίας, στην οποία συμμετέχουν υπάλληλοι της Δ/σης Γεωργίας και της Νομαρχίας, είτε άλλης Δημόσιας Υπηρεσίας, με αρμοδιότητα ανάλογη των προτεινόμενων στο κάθε Σ.Β επενδύσεων.

Τα μέλη της επιτροπής παραλαβής των επενδύσεων θα πρέπει να διαφέρουν από αυτά της επιτροπής έγκρισης και παρακολούθησης του Σ.Β. Στην περίπτωση έλλειψης του εξειδικευμένου κατά περίπτωση προσωπικού δυνατόν να ορίζονται και στις δύο επιτροπές οι ίδιοι υπάλληλοι.

Η επιτροπή θα έχει την αρμοδιότητα παραλαβής των επενδύσεων, ύστερα από επιτόπιο έλεγχο και ενημέρωσής της από τους αρμόδιους για τον έλεγχο και την παρακολούθηση του Σ.Β.

Συντάσσει το Πρωτόκολλο παραλαβής (Υποδείγματα 3 & 4 στο Παράρτημα 1 της παρούσας), με το οποίο πιστοποιείται η ολοκλήρωση των προβλεπόμενων επενδύσεων, κατά στάδιο εργασιών.

Η παραλαβή των επενδύσεων για την πληρωμή της τελευταίας δόσης, θα περιλαμβάνει και τον εξοπλισμό, ώστε να είναι δυνατή η άμεση λειτουργία του έργου.

Η.3. Για τη χορήγηση της επιδότησης θα γίνεται έλεγχος, εάν πραγματοποιήθηκαν οι αντίστοιχες με κάθε δόση επενδύσεις:

– από το Πρωτόκολλο παραλαβής που συντάσσει η αρμόδια επιτροπή σε συσχέτιση με τον πίνακα Παρατηρήσεις των ελεγκτών του Σ.Β – Προϋπολογισμός των επενδύσεων.

– από το σύνολο των δικαιολογητικών που έχει καταθέσει ο ενδιαφερόμενος.

Σε περίπτωση που τα προσκομιζόμενα δικαιολογητικά:

α. Υπερβαίνουν το ποσό ενίσχυσης, που είναι αποτέλεσμα υπολογισμού, σχετικές οδηγίες δίδονται στον πίνακα – Παρατηρήσεις των ελεγκτών του Σ.Β., η οικονομική ενίσχυση θα χορηγείται με βάση το επιλέξιμο κόστος που ορίζει ο πίνακας – Προϋπολογισμός των επενδύσεων – Υπόδειγμα 2.

β. Εάν υπολείπεται του ανωτέρω ποσού, η οικονομική ενίσχυση υπολογίζεται με βάση τα υποβληθέντα δικαιολογητικά.

Για τη χορήγηση της τελευταίας δόσης, πλην των ανωτέρω δικαιολογητικών (παραστατικά στοιχεία δαπανών),

θα προσκομίζεται θεωρημένο αντίγραφο της άδειας ή σήματος λειτουργίας της αγροτουριστικής επένδυσης, είτε βεβαίωση από τον αρμόδιο κατά περίπτωση φορέα (ΕΟΤ, Δ/ση Υγιεινής, κ.λ.π.), με την οποία θα βεβαιώνεται η τήρηση των απαραίτητων προδιαγραφών και η δυνατότητα νόμιμης λειτουργίας της επιχείρησης.

Επισημαίνεται ότι όλα τα δικαιολογητικά δαπανών και η άδεια λειτουργίας, θα εκδίδονται στο όνομα του αρχηγού της γεωργικής εκμετάλλευσης. Εξάιρεση δυνατόν να υπάρξει στην άδεια οικοδομής, η οποία μπορεί να εκδοθεί στο όνομα του/της συζύγου του αρχηγού.

Η.4. Ο φάκελλος για κάθε Σ.Β με όλα τα σχετικά έγγραφα, αλληλογραφία και τα απαραίτητα δικαιολογητικά πληρωμών, φυλάσσεται στο αρχείο του γραφείου ΟΔΓΕ και τίθεται στη διάθεση των αρμοδίων υπαλλήλων του Υπουργείου Γεωργίας και των Υπηρεσιών των ΕΚ για έλεγχο των πραγματοποιηθεισών επενδύσεων και της νομιμότητας χορήγησης των οικονομικών ενισχύσεων.

Η.5. Κάθε χρόνο, μετά την ολοκλήρωση του Σ.Β. και κατά την διάρκεια της υποχρεωτικής παραμονής του δικαιούχου στο πρόγραμμα, η υπάλληλος ΑΟΟ ο μηχανικός της ΥΕΒ, είτε ο υπάλληλος που έχει ορισθεί λόγω αρμοδιότητας στο είδος της επένδυσης, επισκέπτεται τις αγροτουριστικές – αγροτοβιοτεχνικές επενδύσεις, για την πιστοποίηση της τήρησης των υποχρεώσεων του δικαιούχου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Σ.Β., τον έλεγχο της πραγματικής κτιριακής κατάστασης με βάση τα εγκεκριμένα σχέδια, καθώς και την παροχή οδηγιών και κατευθύνσεων με σκοπό την λειτουργία και αξιοποίηση της αγροτουριστικής – αγροτοβιοτεχνικής επένδυσης, σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος.

Για την πιστοποίηση των δηλουμένων στοιχείων ο ελεγκτής δύναται να ζητήσει επιπρόσθετα δικαιολογητικά (φορολογική δήλωση, βεβαίωση του ΕΟΤ κλπ).

Συντάσσει επίσης σχετική έκθεση, που επισυνάπτει στον ατομικό φάκελο του δικαιούχου.

Η.6. Περιορισμοί και οδηγίες για την υποβολή και τον έλεγχο των Σ.Β που δεν περιλαμβάνονται ανωτέρω, ισχύουν οι οριζόμενοι στις εγκυκλίους μας για τα Σ.Β.

Οδηγίες για το συσχετισμό του προγράμματος με άλλα προγράμματα Κοινοτικά ή Εθνικά, δίνονται στις αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και Γεωργίας που εκδίδονται κατ' έτος, για την υλοποίηση του προγράμματος.

Θ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ

Θ.1. Ο δικαιούχος υποχρεούται να ολοκληρώσει τις επενδύσεις σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Σ.Β. και μέσα στο χρονικό διάστημα που ορίζεται σ' αυτό. Παράταση μέχρι ένα έτος, χορηγείται από την Δ/ση Γεωργίας, για την ολοκλήρωση των επενδύσεων, με αίτηση του ενδιαφερομένου, εφ' όσον συντρέχουν ειδικοί λόγοι.

Θ.2. Να συμπληρώσει την επαγγελματική του εμπειρία σύμφωνα με τις υποδείξεις της Δ/σης Γεωργίας.

Θ.3. Να παραμείνει στη γεωργία σαν κάτοχος, αρχηγός της γ. εκμετάλλευσης και γεωργός, σύμφωνα με τις παραγράφους Α.3, 4 και 6 της παρούσας, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 5 ετών από την ολοκλήρωση του Σ.Β.

Θ.4. Ο δικαιούχος υποχρεούται να διατηρήσει και αξιοποιήσει τις επενδύσεις, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Σ.Β., για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 5 ετών.

Η υποχρεωτική διατήρηση και αξιοποίηση της επένδυσης, αρχίζει να προσμετράται από την ολοκλήρωση του Σχεδίου Βελτίωσης.

Θ.5. Στην περίπτωση των τουριστικών καταλυμάτων, ο ενδιαφερόμενος θα υποβάλλει στην Δ/ση Γεωργίας, αντίγραφο της άδειας λειτουργίας – ειδικό σήμα από τον ΕΟΤ, όταν υποχρεούται σε ανανέωσή της, σύμφωνα με ισχύουσες αποφάσεις του ΕΟΤ.

Υποχρεούται επίσης να υποβάλλει υπεύθυνη δήλωση του Ν.1599/86, στην οποία θα δηλώνει τον αριθμό διανυκτερεύσεων που πραγματοποιήθηκαν στην διάρκεια του έτους. Η Υπεύθυνη Δήλωση θα υποβάλλεται το αργότερο μέχρι το τέλος Ιανουαρίου.

Τα ανωτέρω δικαιολογητικά θα φυλλάσσονται στον ατομικό φάκελο του δικαιούχου που τηρείται στο αρχείο της Δ/σης Γεωργίας.

Θ.6. Τα ετήσια λογιστικά βιβλία που υποβάλλουν για την γεωργική τους εκμετάλλευση, συμπληρωμένα με τη λογιστική παρακολούθηση των τουριστικών-βιοτεχνικών δραστηριοτήτων.

Θ.7. Ο δικαιούχος υποχρεούται να δέχεται στην γεωργική του εκμετάλλευση επισκέψεις από αρμοδίους για έλεγχο υπαλλήλους του Υπουργείου Γεωργίας και της ΕΟΚ.

Θ.8. Επιπτώσεις από την αθέτηση των όρων του προγράμματος:

α. Δικαιούχοι που δηλώνουν ψευδή στοιχεία κατά το στάδιο της ένταξης, αποβάλλονται από το πρόγραμμα και από κάθε μορφής ενίσχυσης που τυχόν έπαιρνε από άλλο πρόγραμμα αρμοδιότητας του Υπ. Γεωργίας.

β. Δικαιούχοι που αθετούν τις υποχρεώσεις που ανέλαβαν κατά την ένταξή τους στο πρόγραμμα, υποχρεούνται να επιστρέψουν τις επιδοτήσεις που τυχόν έλαβαν για τις επενδύσεις που ήδη πραγματοποιήσαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα εισπράξεως δημοσίων εσόδων (Ν.Δ 356/74).

Ι. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Ι.1 Στις περιπτώσεις που έχουν εγκριθεί Σ.Β. για κατασκευή ενοικιαζομένων επιπλωμένων διαμερισμάτων, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της αριθμ. 4081136/3873/13-9-93, η Δ/ση Γεωργίας αποδέχεται την άδεια λειτουργίας που χορηγεί ο ΕΟΤ για ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Κ. ΓΕΝΙΚΑ

Κ.1. Σύμφωνα με την αριθμ. 577/92 απόφαση του ΤΕΒΕ, οι αγρότες που εντάσσονται στο πρόγραμμα, για τη δημιουργία μικρών τουριστικών μονάδων (καταλύματα με συνολικό αριθμό δωματίων μέχρι πέντε) καθώς και μικρών εργαστηρίων παραδοσιακών τεχνών, απαλλάσσονται της υποχρέωσής τους να ασφαλιστούν στο ΤΕΒΕ.

Κ.2. Με την παρούσα παύει να ισχύει η αριθμ. 427124/6989/21-11-94 ομοία απόφασή μας.

Κ.3. Η παρούσα, ισχύει για Σ.Β. που υποβάλλονται από την ημερομηνία υπογραφής της.

Κ.4. Από τις διατάξεις της απόφασης προκύπτει δαπάνη που περιλαμβάνεται στις πιστώσεις των 14.000 εκ. δρχ. που έχουν εγκριθεί με τις αριθμ. 148/95 και 179/95 αποφάσεις των Υπ. Οικονομικών και Γεωργίας.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 7 Νοεμβρίου 1995

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΘΕΟΔ. ΣΤΑΘΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ 1

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΓΙΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΓΡΟΒΙΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Του

Α. Παρατηρήσεις των ελεγκτών του Σ.Β.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν προσκομισθεί και τον σχετικό έλεγχο τους, προκύπτει ότι:

1. Το μέλος της οικογένειας που θα έχει την ευθύνη της δραστηριότητας και θα απασχοληθεί σ' αυτήν, δεν/έχει τον απαιτούμενο ελεύθερο χρόνο.

Οι συνθήκες της εκμετάλλευσης δεν/επιτρέπουν τη δημιουργία φιλόξενου και ευχάριστου περιβάλλοντος, σε περιπτώσεις τουριστικών καταλυμάτων.

Η προβλεπόμενη απασχόληση (..... ώρες) δεν/γίνεται αποδεκτή (δεν/συμπίπτει με αυτήν που προκύπτει, υπολογιζοντάς την με βάση τους δείκτες που χρησιμοποιεί η Δ/ση Γεωργίας).

2. Η δραστηριότητα δεν/περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα των αγροτουριστικών-αγροβιοτεχνικών δραστηριοτήτων του κανονισμού. Δεν/θα πραγματοποιηθεί στην ίδια ή σε όμορη Κοινότητα με αυτήν που κατοικεί η οικογένεια. Η αξιοποίηση της (χρονική διάρκεια λειτουργίας, ποσότητα παραγωγής κ.λ.π.) δεν/θεωρείται εφικτή.

(Αιτιολόγηση της θέσης)

3. α) Η Κοινότητα δεν/εντάσσεται στο πρόγραμμα αγροτουριστικών δραστηριοτήτων και δεν/συγκεντρώνει τις λοιπές απαραίτητες προϋποθέσεις για αγροτουριστική ανάπτυξη (δεν/έχει την απαραίτητη υποδομή, τουριστικούς πόρους κ.λ.π.).

β) Η Κοινότητα και η περιοχή δεν/έχουν δυνατότητα της προτεινόμενης αγροβιοτεχνικής ανάπτυξης και δεν/εντάσσονται.

γ. Η προβλεπόμενη στο Σ.Β πληρότητα των τουριστικών καταλυμάτων να συμφωνεί με τα αντίστοιχα στατιστικά στοιχεία του ΕΟΤ για την περιοχή.

5. Το προβλεπόμενο εισόδημα δεν/γίνεται αποδεκτό. Δεν/συμπίπτει υπολογιζοντάς το με βάση τους δείκτες και συντελεστές της Δ/σης Γεωργίας.

6. Υφιστάμενη κατάσταση: Το εισόδημα δεν/γίνεται αποδεκτό.

Τα στοιχεία για την απασχόληση δεν/γίνονται αποδεκτά.

ΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ

Ημερομηνία, ονοματεπώνυμο,
ειδικότητα και υπογραφή

Το έντυπο συμπληρώνεται και αποτελεί απαραίτητο στοιχείο πριν την έγκριση του Σ.Β.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ 2

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ Σ.Β
του

I. ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

α/α	Περιγραφή των επενδύσεων έτος πραγμάτ/σης	Αναγραφ/νο κόστος στο Σ.Β	Κόστος διαμορφ. από τη Δ/νση Γεωργίας, Δασών, ΥΕΒ	Επιλέξιμο κόστος ή επιλεξ. δαπάνη	Ποσοστό ενίσχυσης %	Ποσό οικον/κής ενισχ.	Παρατηρήσεις
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)		
A	Τουριστικά καταλύματα		α	β			
1							
2							
3							
4							
5							
B	Κέντρο άθλησης κ.λπ.						
	ΣΥΝΟΛΟ		γ	δ			

II. ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

α/α	Είδος επένδυσης	Αναγραφ/-νο κόστος στο Σ.Β	Κόστος με βάση τους δείκτες της Δ/νσης Γεωργίας	Ποσοστό ενίσχυσης	Ποσό ενίσχυσης	Παρατηρήσεις
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)		

Ημερομηνία
Οι ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΤΟΥ Σ.Β.
Ημερομηνία - Ονοματεπώνυμο, ειδικότητα και υπογραφή

Οδηγίες για τη συμπλήρωση των ανωτέρω δύο Πινάκων:

Στήλες 1&7. Γράφεται το σύνολο των επενδύσεων, όπως περιλαμβάνονται στο Σ.Β. Σε κάθε επένδυση ακολουθεί από κάτω ο πλήρης κατάλογος των υλικών και ειδών εξοπλισμού που θα αγοράσει ο δικαιούχος για την πραγματοποίησή της.

Στήλες 2&8. Γράφεται το κόστος κάθε υλικού όπως αναφέρεται στο Σ.Β. που υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος.

Στήλες 3&9. Οι ελεγκτές του Σ.Β γράφουν το αντίστοιχο κόστος, που προκύπτει από τους υπολογισμούς τους με βάση τους δείκτες της Δ/σης Γεωργίας ή άλλης κατά περίπτωση αρμόδιας Υπηρεσίας.

Στήλες 4&10. Το άθροισμα των στηλών 4+10, δεν μπορεί να ξεπεράσει το όριο επιλέξιμου κόστους των Σ.Β. ανά ΜΑΕ ή ανά γεωργική εκμετάλλευση, όπως αυτό ορίζεται με τις κατ' έτος εκδιδόμενες Διύπουργικές αποφάσεις. (40.000.000 για το 1995).

Στήλη 5. Γράφεται το επιλέξιμο για κάθε περίπτωση κόστος, που αφορά τις λοιπές επενδύσεις πλην των γεωργοκτηνοτροφικών. Ο τρόπος υπολογισμού και επιμερισμού του κόστους των τουριστικών – βιοτεχνικών επενδύσεων προκύπτει από τον κατωτέρω υπολογισμό:

$$\frac{\text{Το κόστος κάθε είδους είτε υλικού}}{\text{Το σύνολο της στήλης 4}} = \frac{\text{Το κόστος του υλικού στη στήλη 3}}{\text{Το σύνολο της στήλης 3}}$$

Παράδειγμα:

$$\text{σημείο } \beta \text{ του πίνακα} = \frac{\delta \times \alpha}{\gamma}$$

Το κόστος των γεωργοκτηνοτροφικών επενδύσεων υπολογίζεται εξ' ολοκλήρου από τους δείκτες της Δ/σης Γεωργίας και δεν θα είναι προϊόν υπολογισμού.

Οι ανωτέρω παρατηρήσεις των υπαλλήλων που ορίστηκαν για τον έλεγχο του Σ.Β είναι δεσμευτικές για την έγκριση ή την απόρριψη του Σ.Β.

Στον πίνακα προϋπολογισμού καταγράφονται αποκλειστικά και μόνο τις επιλέξιμες επενδύσεις καθώς και το κόστος για κάθε επιλέξιμη επένδυση.

Σημειώνεται ότι στο Σ.Β πιθανόν να προβλέπονται επενδύσεις που δεν είναι επιλέξιμες. Στον ανωτέρω πίνακα αναφέρονται μόνο οι επιλέξιμες επενδύσεις από την αρχή των προβλεπόμενων εργασιών, μέχρι την εγκατάσταση του απαραίτητου εξοπλισμού, ώστε με την ολοκλήρωση των επενδύσεων να είναι δυνατή η άμεση λειτουργία της επιχείρησης.

Επίσης αναγράφεται το κόστος για κάθε επιλέξιμη επένδυση που υπολογίζεται από τις ισχύουσες τιμές στην τοπική αγορά και τους δείκτες κόστους της Δ/σης Γεωργίας είτε άλλης Δημόσιας υπηρεσίας.

Με βάση την ανωτέρω κατάσταση προϋπολογισμού κόστους των επιλέξιμων επενδύσεων, γίνεται η έγκριση του Σ.Β και υπολογίζεται η οικονομική ενίσχυση των επενδύσεων που αναφέρονται σε αυτή.

Γ. Άλλες παρατηρήσεις:

Ημερομηνία
ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ονοματεπώνυμο – ειδικότητα –
υπηρεσία που εργάζεται

Συμπληρώνεται από υπαλλήλους, που δεν έχουν οριστεί ελεγκτές του Σ.Β, ανήκουν στο δυναμικό της Δ/σης Γεωργίας είτε άλλης Δημόσιας Υπηρεσίας και καταγράφουν παρατηρήσεις λόγω αρμοδιότητάς τους για τις προτεινόμενες στο Σ.Β. δραστηριότητες και επενδύσεις. (Οι ανωτέρω συμβουλευτικές παρατηρήσεις αναφέρονται σε επιμέρους λεπτομέρειες των επενδύσεων, υποβοηθούν το έργο των ελεγκτών).

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ 3

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

για τη χορήγηση της πρώτης / δεύτερης δόσης

Σήμερα / / , τα μέλη της Επιτροπής Παραλαβής των επενδύσεων του Σ.Β (ονοματεπώνυμο των μελών)

του δικαιούχου (ονοματεπώνυμο)

διαπίστωσε ότι έχουν ολοκληρωθεί οι επενδύσεις που καταγράφονται κατωτέρω και περιλαμβάνονται στον πίνακα Παρατηρήσεις των Ελεγκτών του Σ.Β.

Με τη παρούσα βεβαίωση ο δικαιούχος θα λάβει την δόση της οικονομικής ενίσχυσης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ - ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΑ – ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ 5

για τη χορήγηση της τρίτης δόσης

του δικαιούχου (ονοματεπώνυμο)

· διαπίστωσε ότι έχουν ολοκληρωθεί οι επενδύσεις που καταγράφονται κατωτέρω και περιλαμβάνονται στον πίνακα Παρατηρήσεις των Ελεγκτών του Σ.Β.

Βεβαιώνεται ότι όλες οι προβλεπόμενες επενδύσεις του Σ.Β έχουν ολοκληρωθεί.

Ο δικαιούχος έχει προσκομίσει την άδεια/βεβαίωση λειτουργίας από τον ΕΟΤ-ΕΟΜΜΕΧ κλπ και η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα αμέσως να λειτουργήσει.

Με τη παρούσα βεβαίωση ο δικαιούχος θα λάβει την τρίτη δόση της οικονομικής ενίσχυσης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ - ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΑ – ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

NOMAPXIA

Δ/ΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ημερομηνία
Αριθμ. Πρωτ.

Προς τον ΕΟΤ

Κοιν. (ενδιαφερόμενο)

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΓΡΟΤΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΚΑΝ(ΕΚ) 2328/91

Σας γνωρίζουμε ότι ο/η υπέβαλε στο Γραφείο ΟΔΓΕ Σχέδιο Βελτίωσης (αριθμ. πρωτ.), το οποίο έχει ελεγχθεί και βεβαιώνεται ότι ο ενδιαφερόμενος πληρεί τους όρους και προϋποθέσεις για να ενταχθεί στο πρόγραμμα αγροτουρισμού -ΚΑΝ (ΕΚ) 2328/91, για την κατασκευή:

εφόσον η Υπηρεσία σας χορηγήσει έγκριση καταλληλότητας οικοπέδου και έγκριση της αρχιτεκτονικής μελέτης.

Παρακαλούμε όπως μας ενημερώσετε για την απόφαση και τις παρατηρήσεις σας.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ 6

NOMAPXIA

Δ/ΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ημερομηνία
Αριθμ. Πρωτ.

Προς τη Δ/νση Δασών

Κοιν. (ενδιαφερόμενο)

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΓΡΟΤΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΚΑΝ (ΕΚ) 2328/91

Σας γνωρίζουμε ότι ο/η υπέβαλε στο Γραφείο ΟΔΓΕ Σχέδιο Βελτίωσης (αριθμ. πρωτ.), το οποίο έχει ελεγχθεί και βεβαιώνεται ότι ο ενδιαφερόμενος πληρεί τους όρους και προϋποθέσεις για να ενταχθεί στο πρόγραμμα αγροτοτουρισμού ΚΑΝ (ΕΚ) 2328/91, για την κατασκευή:

εφόσον η Υπηρεσία σας εγκρίνει τη σχετική μελέτη.
Παρακαλούμε όπως μας ενημερώσετε για την απόφαση
και τις παρατηρήσεις σας.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε:
ΕΙΚΟΝΕΣ

Μπαίνοντας στην Ελάτη

Λιβάδια Περτουλίου

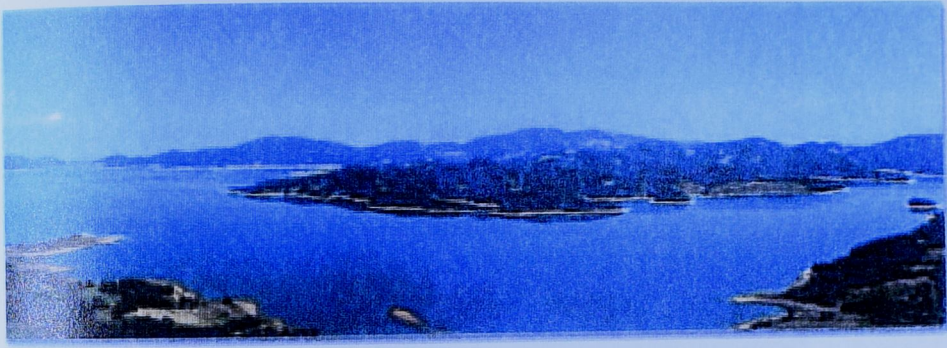
Μακρινή θέα βουνοκορφών
Ν. Καρδίτσας

Μακρινή θέα βουνοκορφών
Ν. Καρδίτσας

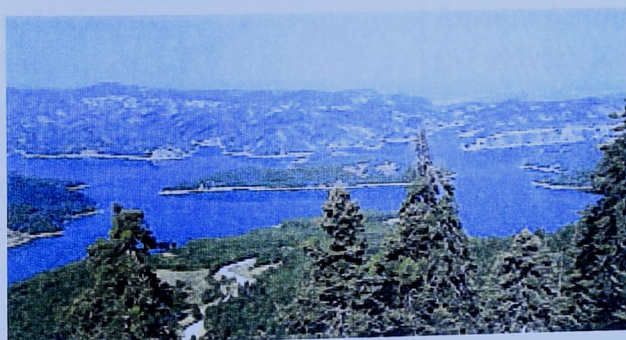

Εικόνες Αγροτουριστικών Καταλυμάτων

Εικόνες από τη Λίμνη Πλαστήρα

Εικόνες από τη Λίμνη Πλαστήρα

Εικόνες από τη Λίμνη Πλαστήρα

Επιδοτούμενα Αγροτουριστικά Καταλύματα Ν. Καρδίτσας

1. Ζαραμπούκας Ορφέας Τηλ. 0441/40625 Λουτροπηγή, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 20 δωμάτια, (40 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
2. Μανώλης Παναγιώτης Τηλ. 0441/55435 Μοσχάτο, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 6 δωμάτια, (12 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
3. Κυρτσάς Γεώργιος Τηλ. 0443/61206, 0443/40239 Λουτροπηγή, (Λουτρά Σμοκόβου), Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 20 δωμάτια, (38 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
4. Χρηστάκης Βασίλειος Τηλ. 0441/92881 Κρυονέρι, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 9 δωμάτια, (7 κλίνες), Κατηγορία Α'
5. Μαντζιάρας Γεώργιος Τηλ. 0441/92840 Φυλακτή, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 23 δωμάτια, (57 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
6. Βασιλάκος Ιωάννης Τηλ. 0441/93063, 0441/93190 Νεοχώρι, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 12 δωμάτια, (36 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
7. Κουτσικουρής Κωνσταντίνος Τηλ. 0445/41314 Οξιά, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (18 κλίνες), Κατηγορίας Β'
8. Αφες Καραντώνη Τηλ. 0441/24825, 0441/72002 Νεοχώρι, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 7 δωμάτια, (14 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
9. Ζαρκάδας Βαΐος Τηλ. 0441/92313 Κερασιά, Καρδίτσα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 7 δωμάτια, (9 κλίνες), Κατηγορίας Α'

Επιδοτούμενα και μη Αγροτουριστικά Καταλύματα Ν. Τρικάλων

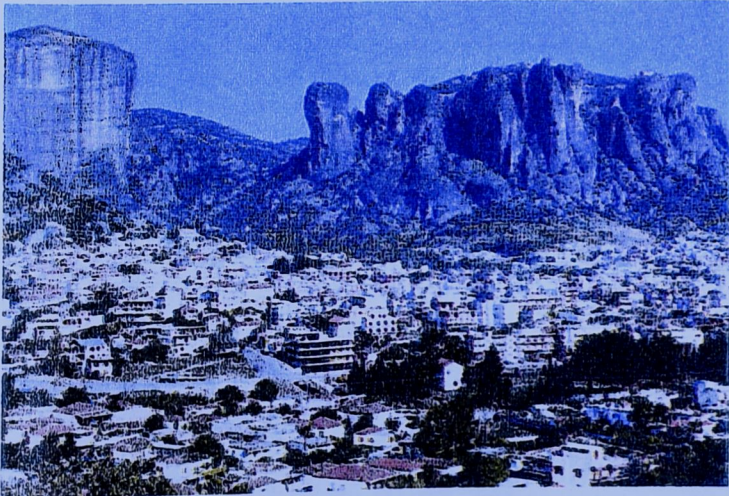
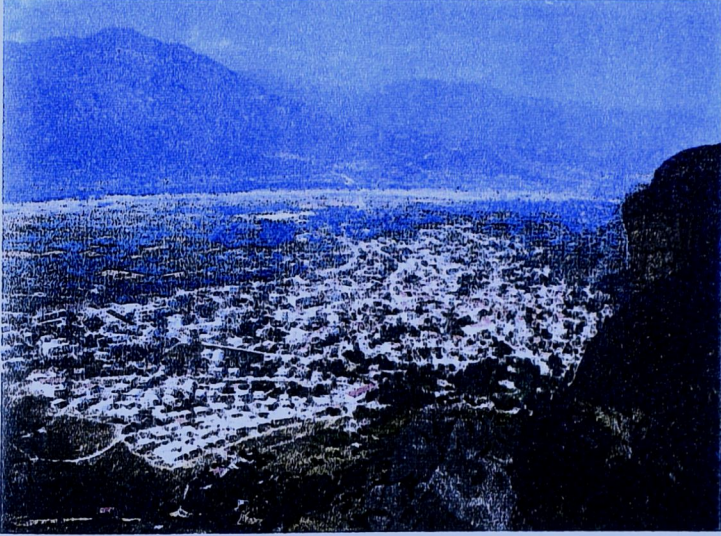
1. Τσιμπώνης Κωνσταντίνος Τηλ. 0434/71300 - 0434/71238 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 9 δωμάτια, (22 κλίνες), Κατηγορίας Α'
2. Τσιγκαρίδας Κωνσταντίνος κ' Σια Ε.Ε. Τηλ. 0434/22829 Πύλη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 4 δωμάτια, (9 κλίνες), Κατηγορίας Α'
3. Μπαμπανάρας Ιωάννης κ' Ευαγγελία Τηλ. 0434/22325, 0434/22242 Πύλη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (33 κλίνες: 10 δίκλινα - 4 τετράκλινα), Κατηγορίας Γ'
4. Πύλη Α.Ε. Τηλ. 0434/23510, 0434/23511 Πύλη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 12 δωμάτια, (27 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
5. Παναγιώτου Σωτηρία Τηλ. 0434/91500 Νεραϊδοχώρι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 11 δωμάτια, (26 κλίνες: 3 σουίτες, 4 τρίκλινα και 1 δίκλινο), Κατηγορίας Γ'
6. Ζάμπρας Κωνσταντίνος Τηλ. 0431/71385, 0431/31747 Καλόγηροι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (20 κλίνες), Κατηγορίας Α'
7. Χονδρός Γεώργιος Τηλ. 0431/91360 Περτούλι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 7 δωμάτια, (21 κλίνες), Κατηγορίας Β'
8. Μαργαρίτης Γεώργιος Τηλ. 0431/39782 Νεραϊδοχώρι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 7 δωμάτια, (12 κλίνες), Κατηγορίας Α'
9. Ρομπιές Χρήστος Τηλ. 0434/81181 Ροπωτό, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (10 κλίνες)
10. Τσουρβάκα - Καρακώστα Σοφία Τηλ. 0432/75566, 0432/22682 0432/22727 Καστράκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 8 δωμάτια, (8 κλίνες)
11. Ζιώγας Δημήτριος Τηλ. 0432/22286, 0432/75336 Καστράκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 18 δωμάτια, (63 κλίνες), Κατηγορίας Β'
12. Αφοι Σπανιά Ο.Ε. Τηλ. 0432/75966, 0432/24730, 0432/22595 Καστράκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 27 δωμάτια, (55 κλίνες), κατηγορίας Γ'

13. Νάκης Αθανάσιος Τηλ. 0432/75326, 0432/77555 Καστράκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 18 δωμάτια, (27 κλίνες)
14. Μανάκος Μιχαήλ κ' Σια Τηλ. 0432/61070 Καστανιά, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 18 δωμάτια, (46 κλίνες)
15. Καίκη - Τσιάμη Θεοδώρα Τηλ. 0432/23178, 0432/75280 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 18 δωμάτια,
16. Παπαδημητρίου Πολέμαρχος Τηλ. 0432/22213 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (24 κλίνες: 6 δίκλινα και 4 τετράκλινα, Κατηγορίας Ε'
17. Λέγκα Χρυσούλα Τηλ. 0432/86660 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια,
18. Αρσενίου Κωνσταντίνος Τηλ. 0432/23500, 0432/29150 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (24 κλίνες: 8 δίκλινα κ' 2 τρίκλινα), Κατηγορίας Α'
19. Μησιάρης Αριστείδης Τηλ. 0432/75237 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 11 δωμάτια, (25 κλίνες), Κατηγορίας Α'
20. Ζούζουλα Δήμητρα τηλ. 0432/76683 Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 4 δωμάτια, (12 κλίνες)
21. Κάκια Ρούλα Τηλ. 0431/28001 Γαρδίκι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (14 κλίνες), Κατηγορίας Β'
22. Λάγου Καλλιόπη Τηλ. 0434/71223 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (14 κλίνες), Κατηγορίας Β'
23. Παπαναστασίου Ευαγγελία Τηλ. 0434/71150-3, 0434/71280 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 35 δωμάτια, (81 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
24. Μπρίζη Ευαγγελία Τηλ. 0434/71427 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (16 κλίνες), Κατηγορίας Α'
25. Πλακιά Στεφανία Τηλ. 0434/71213 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 8 δωμάτια, (16 κλίνες), Κατηγορίας Α'

26. Θεοδώρου Ευάγγελος Τηλ. 0434/71308 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 8 δωμάτια, (16 κλίνες: 8 δίκλινα, 8 μονόκλινα), Κατηγορίας Α'
27. Κωτούλα Ευτυχία Τηλ. 0434/71290 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (24 κλίνες), Κατηγορίας Α'
28. Κρούπη Στεφανία Τηλ. 0434/71312 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (24 κλίνες), Κατηγορίας Α'
29. Αγνάτος Δημήτριος Τηλ. 0434/71168 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (12 κλίνες: 2 τρίκλινα, 3 δίκλινα), Κατηγορίας Α'
30. Μπρίζη Ελισσάβετ Τηλ. 0434/71439, 0434/71139 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (20 κλίνες), Κατηγορίας Β'
31. Λάγου Βάσω Τηλ. 0434/71135 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (18 κλίνες), Κατηγορίας Α'
32. Καλαμαρά Στεφανία Τηλ. 0434/71275, 0434/71030 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 10 δωμάτια, (53 κλίνες), Κατηγορίας Β'
33. Καλαμαράς Χρήστος Τηλ. 0434/71185, 0434/71270 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 27 δωμάτια, (53 κλίνες), Κατηγορίας Δ'
34. Σίμος Ιωάννης Τηλ. 0434/71185 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (10 κλίνες), Κατηγορίας Γ'
35. Σακελάρη Άννα Τηλ. 0434/71268 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 4 δωμάτια, (4 τρίκλινα), Κατηγορίας Β'
36. Σακκάς Χρήστος Τηλ. 0434/71024 Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 8 δωμάτια, (18 κλίνες), Κατηγορίας Α'
37. Τσιμπώνης Σταύρος Τηλ. 0434/71196 Σημ.: Θα αρχίσει να λειτουργεί το Μάρτιο του 2000. Ελάτη, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 5 δωμάτια, (13 κλίνες), Κατηγορίας Γ'

38. Γουγουλάκης Κωνσταντίνος Τηλ. 0434/61090 Αμάραντος, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 12 δωμάτια, (24 κλίνες), Κατηγορίας Β'
39. Παπαπούλιος Χρήστος Τηλ. 0432/61219 Αμάραντος, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 6 δωμάτια, (12 κλίνες), Κατηγορίες Α'
40. Ζαμπάκας Νικόλαος Τηλ. 0434/93000 Στουρναρεϊκά, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 6 δωμάτια, (12 κλίνες), Κατηγορία Γ'
41. Κανταρτζής Σωκράτης Τηλ. 0434/91503 Περτούλι, Τρίκαλα, Θεσσαλία	Δυναμικότητα: 6 δωμάτια, (16 κλίνες), Κατηγορίας Β'

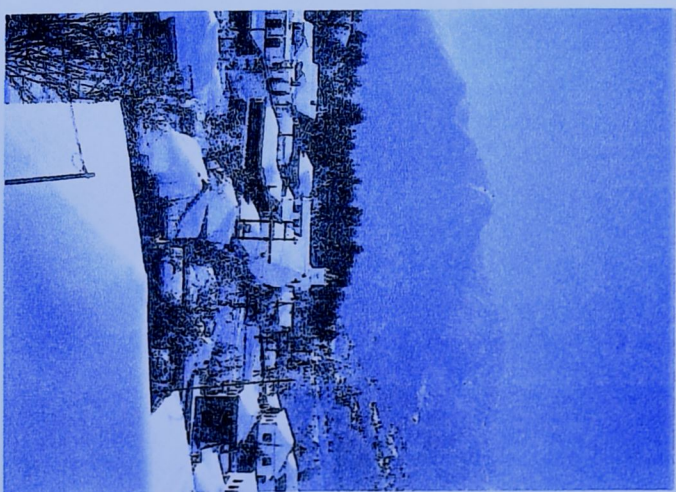
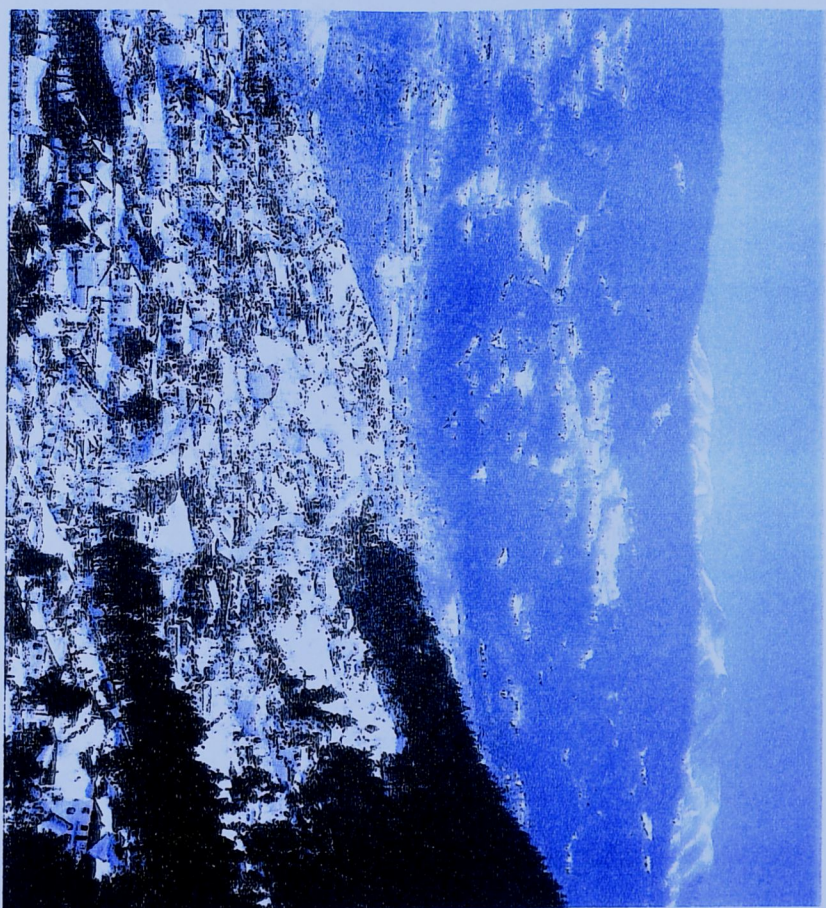
Επιδοτούμενα: Έντονα Γράμματα
Μη επιδοτούμενα: Κανονικά γράμματα

ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ - ΜΕΤΕΩΡΑ

ΣΤΟΥΡΝΑΡΕΪΚΑ

Ορεινή Πίνδος - Περιοχή Ασπροποτάμιου

ΝΕΡΑΪΔΟΧΩΡΙ

ΚΟΖΛΑΚΙ ΝΕΡΑΪΔΟΧΩΡΙ

ΚΟΖΙΑΚΑΣ - ΑΧΕΛΩΟΣ - ΠΙΝΔΟΣ

Μπαίνοντας στην Ελάτη

Λιβάδια Περτουλίου

Εικόνες Αγροτουριστικών Καταλυμάτων

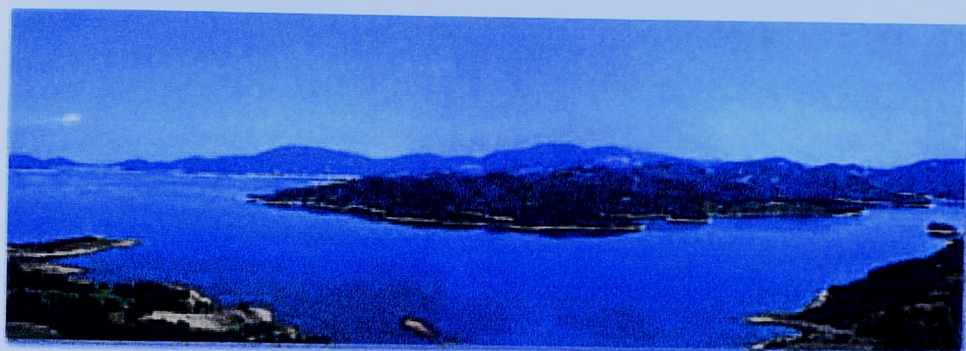
Εικόνες από τη Λίμνη Πλαστήρα

Μακρινή θέα βουνοκορφών
Ν. Καρδίτσας

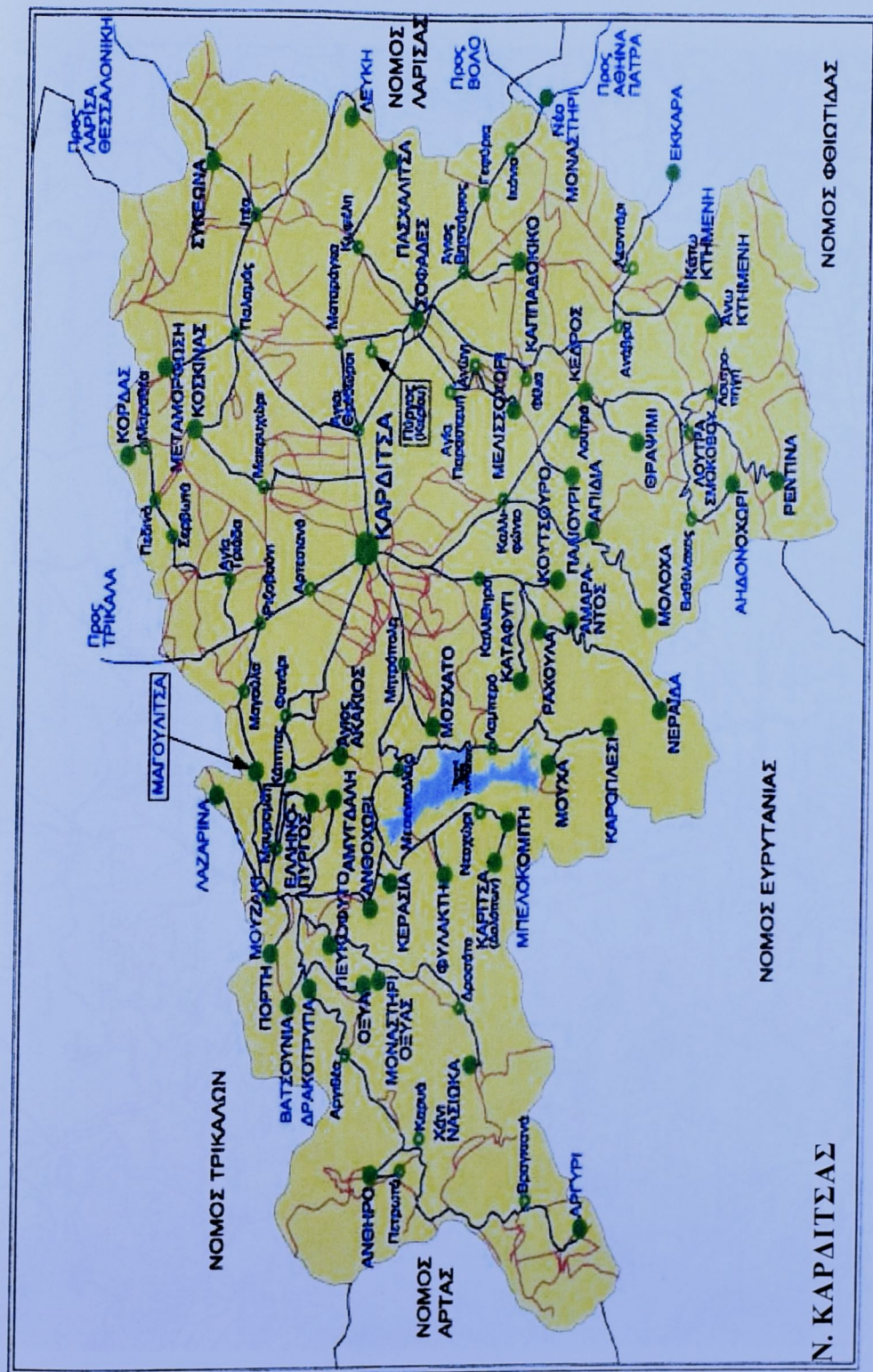

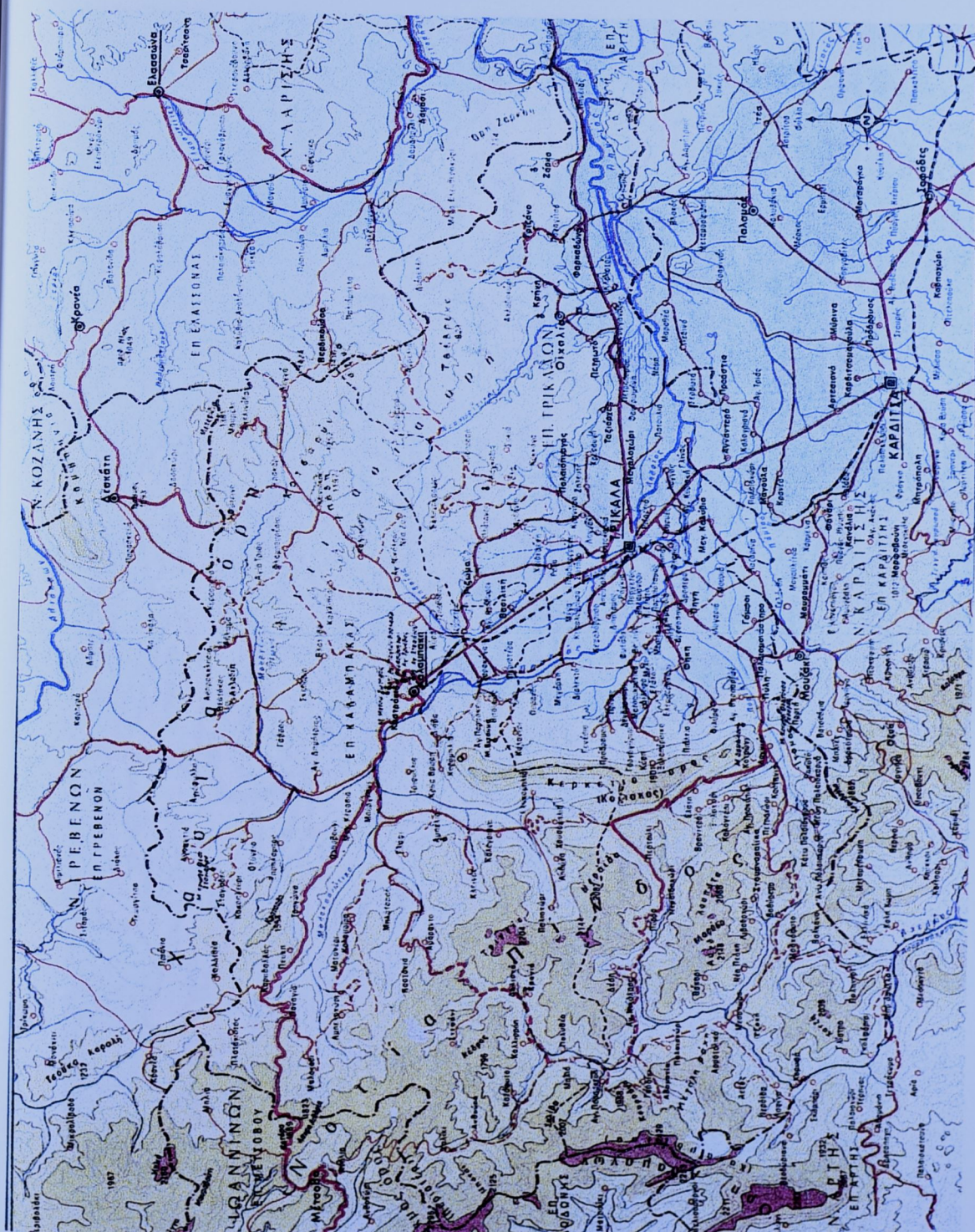
Μακρινή θέα βουνοκορφών
Ν. Καρδίτσας

Εικόνες από τη Λίμνη Πλαστήρα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ:
ΧΑΡΤΕΣ

Χάρτης περιοχής Θεσσαλίας - Νομός Τρικάλων

Ν. ΓΡΕΒΕΝΟΝ

Ν. ΛΑΡΙΣΑΣ

Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΝΟΜΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Ν. ΑΡΤΑΣ

Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πίνδος - Μετέωρα - Χάσια - Αχελώος

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Πόσο χρόνο μένητε καθημερινά με τον Αρροιστήρα;

Αριθμός

2. Πόσο συχνά βιώνετε πονόλαιμο;

Αριθμός

3. Πόσο συχνά η κολύμπη σας ενοχλεί;

4. Πόσο συχνά:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

5. Πόσο είναι η ηλικία των παιδιών σας;

Μέχρι (μηνες 12 μηνών)

Μέχρι (μηνες 13 μέχρι 60)

Πάνω (μηνες 61 και άνω)

6. Διακρίνετε στην φωτογραφία τους κρούστα;

Ναι

Όχι

7. Πόσο σας ανησυχεί την πιθανότητα το κλάμα των βρεφών να συνδυάζεται με τη λειτουργία του αγγειοσπαστικού καλώδιου;

Ούτε

Υπο λίγο

Πολύ

8. Οι κρούστες είναι καλύτερα ανεκτάσιμες από τα αρθρώματα ή μικρά κρούστα;

Ναι

Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Πόσο χρονικό διάστημα ασχολείστε με τον Αγροτουρισμό;

Αριθμός

2. Πόσα δωμάτια διαθέτετε συνολικά;

Αριθμός

3. Ποια είναι η πληρότητα τους ετησίως;

4. Ποιους μήνες παρουσιάζετε αύξηση των τουριστών;

.....

5. Ποια είναι η ηλικία των τουριστών;

Νέοι (μέχρι 35 ετών)

Μέσης ηλικίας (35 μέχρι 60)

Τρίτης ηλικίας (65 και άνω)

6. Προσφέρετε στους φιλοξενούμενους σας πρόγευμα;

Ναι

Όχι

7. Ποιος έχει αναλάβει την ευθύνη για το κλείσιμο των δωματίων και γενικότερα για τη λειτουργία του αγροτουριστικού καταλύματος;

άντρας

γυναίκα

οικογένεια

8. Οι τουρίστες είναι απόλυτα ικανοποιημένοι από τις προσφερόμενες σ' αυτούς υπηρεσίες;

Ναι

Όχι

9. Είναι ικανοποιημένοι οι πελάτες σας από τα ελληνικά παραδοσιακά στοιχεία του καταλύματός σας;

Ναι

Όχι

10. Σε σχέση με την εργασία την οποία προσφέρετε είστε ικανοποιημένοι από το σημερινό σας εισόδημα;

Ναι

Όχι

11. Οι λόγοι που σας ώθησαν στη δημιουργία αγροτουριστικών καταλυμάτων ήταν κυρίως οικονομικοί;

Ναι

Όχι

12. Ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζετε συχνότερα;

α. Οικονομικά

β. Λειτουργικά

γ. Ανταγωνιστικά

δ. Άλλο

13. Χρειάζεστε επιμόρφωση

Ναι

Όχι

14. Τι βοήθεια χρειάζεστε από το κράτος ή από άλλους αρμόδιους φορείς;

α. Οικονομική

β. Επιμορφωτική

γ. Διαφημιστική

δ. Άλλο

15. Χρησιμοποιείτε διαφήμιση;

Ναι

Όχι

Εάν ναι, τι είδους διαφήμιση χρησιμοποιείτε;

α. Διαφημιστικά έντυπα

β. Τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί

γ. Άλλο

16. Υπάρχει αυξανόμενη τάση ζήτησης για αγροτουρισμό ή το αντίθετο;

Ναι

Όχι

17. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας αρνητικές επιπτώσεις από τη λειτουργία του αγροτουριστικού καταλύματος στο οικονομικοκοινωνικό "γίγνεσθαι" του τόπου σας;

Ναι

Όχι

18. Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η προοπτική του Αγροτουρισμού;

α. Άριστη

β. Πολύ καλή

γ. Αρκετά καλή

δ. Καλή

ε. Μέτρια

στ. Κακή

19. Σκέφτεστε την παραπέρα επέκταση των δραστηριοτήτων του αγροτουριστικού καταλύματος;

Ναι

Όχι

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑ- ΠΤΥ ΚΑΡ
ΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 338.479
Α. Καράϊσκιου 89495
4984 04670

**ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

